Vrye Weekblad

24 Augustus 1990

Prys: R1,50 (R1,33 + 17c AVB)

Ontmoet Hendrik Marinus Thiart. Hy het die grootste deel van sy volwasse lewe in Suid-Afrika se tronke deurgebring en word nou weer weens moord aangekla. Hy vertel openhartig van sy kleurvolle lewe wat strek van 'n Bolandse dorpie na Hillbrow en die Zonderwater-gevangenis; van 'n kaalvoet-Boerseun na 'n geharde man van die onderwêreld met 'n lang kriminele rekord. Hy gee 'n unieke, intieme kykie in die kriminele psige en die toestande in die tronke. Bladsy 10, 11 en 12.

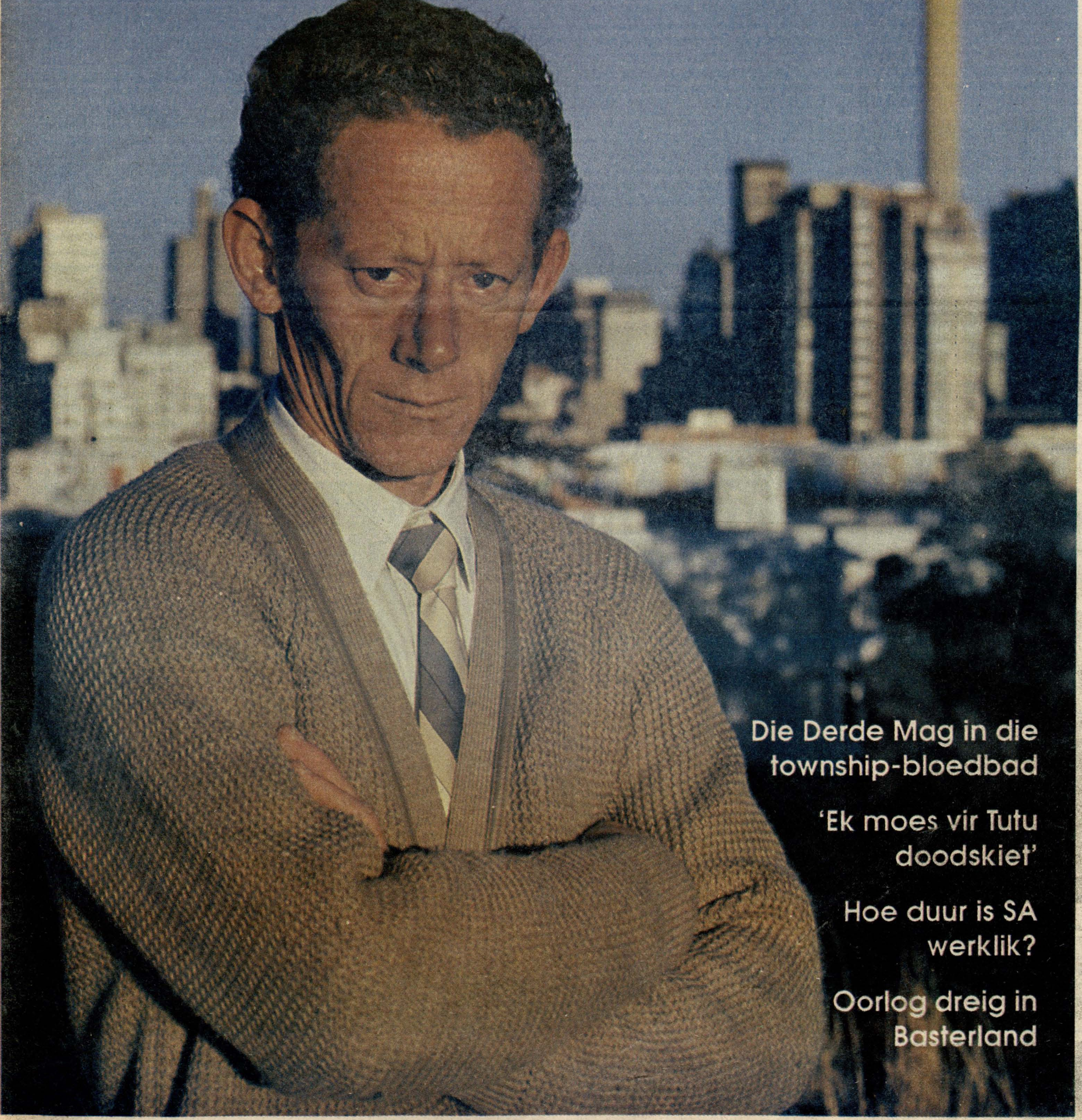

Die Derde Mag in die township-bloedbad

'Ek moes vir Tutu doodskiet'

Hoe duur is SA werklik?

Oorlog dreig in Basterland

Die township-bloedbad

Wie is dié Derde Mag?

Is daar 'n Derde Mag by die bloedbad in die Randse townships betrokke? Wie is dit wat die rol van agents provocateur in die oënskynlik etniese stryd speel wat al bykans 600 lewens geëis het? HENNIE SERFONTEIN doen verslag

ONDER mense wat die township-konflik monitor, word die blaam vir die geweld nou, soos meer inligting ingewin word, verskuif van bloot 'n Inkatha-offensief na 'n sinistere mag agter die skerms wat stamwrywing aanblaas en ANC- en Inkatha-volgelinge teen mekaar opstook.

Daar is egter min ernstige ontleders wat nie saamstem dat Inkatha-impi's "gewillige meelopers" van só 'n strategie is nie.

In ANC-kringe word ook nou gevra: Wie baat werklik by die bloedvergieting? En daar word gewys op taktieke soos die verspreiding van duisende vals pamflette in hostelle en elders in die naam van die ANC en Cosatu waarin 'n oorlog teen die Zoeloes bepleit word.

Die onbeantwoorde vraag bly nog steeds: Hoe het die ongekende bloedbad in 'n aantal townships aan die Witwatersrand so uit die bloute, sonder enige vooraf waarskuwing, werklik begin?

Aanvanklik is dit heel simplisties deur meeste van die plaaslike en oorsese media aangebied as 'n etniese konfrontasie tussen Zoeloes en Xhosas.

Dit sou regse propaganda en ou regeringsbeleid "bevestig" het dat swart Suid-Afrikaners basies uit 'n aantal aparte volkere bestaan wat nie in een staatsbestel saamgevoeg kan word nie.

Dit sou ook 'n "bewys" wees dat die ANC hoofsaaklik 'n Xhosa-organisasie is.

Maar spoedig is dit besef dat dit 'n geveg tussen Zoeloes en ander swartes is. Maar veral dat dit in sy diepste wese 'n nuwe faset van die ANC/Inkatha-konflik in Natal is.

Daarom is dit baie betekenisvol dat Roelf Meyer, adjunk-minister van Staatkundige Ontwikkeling, in 'n onderhoud dié week met Agence France Presse erken het dat dié vlaag van geweld waarskynlik die gevolg van "political engineering" deur die Zoeloes is. Die doel, volgens hom, is om "politieke dominasie" in Suid-Afrika te probeer bewerkstellig.

Daar is dan ook oorweldigende getuienis dat die aanvalle op die meeste plekke deur Zoeloe-sprekendes vanuit die hostelle begin is. Ook dat Inkatha regstreeks of onregstreeks deur amptenare of ondersteuners daarby betrokke is.

Maar daar is twee onrusbarende fasette van die Inkatha-aanvalle wat vir die staatspresident, FW De Klerk, ernstige implikasies inhou.

Daar is talle aanduidings dat die aanvalle die gevolg is van 'n goed gekoördineerde veldtog om 'n swart burgeroorlog in die PWV-gebied te laat ontvlam. Daar is duidelik 'n "onsigbare hand" teenwoordig wat die aanvalle doelbewus uitgelok het, meen diegene wat die konflik fyn dophou.

Tweedens is daar talle gevalle waar die polisie openlik kant gekies het deur Inkatha te bevoordeel ten koste van die ANC-ondersteuners, of dikwels gewone township-bewoners wat blindelings deur Inkatha aangeval is. Inkatha-lede dra gewoonlik duidelike rooi kopdoeke en is dikwels gesien in die geselskap van die polisie.

Dié beskuldiging word telkemale gemaak in ooggetuieverslae - met hul name en adresse daarby - waarin Vrye Weekblad insae gehad het.

Verskeie ooggetuies vertel hoe Inkatha-ondersteuners in die Mzimhlope-hostel ná die valse Cosatu-pamflet op 'n middag die stasie bestorm het om werkers en vakbondlede te konfronteer. Dit het gelei tot bloedige gevegte.

Terselfdertyd is die huidige gevegte voorafgegaan deur 'n reeks van vergaderings in die hostelle. Hulle is toegespreek deur mense wat beweer hulle is Inkatha-organiseerders. Planne is beraam hoe om nie-Inkatha-inwoners in die hostelle en huise aan te val en beloftes is gemaak hoe wapens, ammunisie en geld beskikbaar gestel sal word.

Hulle is gewaarsku dat Nelson Mandela, 'n "Xhosa", voortdurend met De Klerk praat en op televisie verskyn. Spoedig gaan hy die regering oorneem en "die Zoeloes" sal dan deur 'n "Xhosa-koning" onderdruk word.

In ANC-kringe word gewys op die ooreenkoms tussen die optrede van die "Derde Mag" en soortgelyke vroeëre propaganda-aksies van die sekurokrate in Namibia en swart gemeenskappe in Suid-Afrika. Dieselfde soort onsigbare "geheimsinnige mag" was agter die "Witdoeke" in Crossroads en agter talle vigilante-groepe elders toe oorlog teen die comrades verklaar is.

Hoewel Inkatha ongetwyfeld die meeste aanvalle loods, word nie geglo dat dit die vermoë het om op só 'n slim beplande wyse met valse propaganda emosies op te stook nie.

Die vraag is of daar nog steeds sekurokrate of faksies in die veiligheidsmagte is wat volhard om die De Klerk-inisiatiewe te bemoeilik of te vertraag.

Nooit weer 'n wit verkiesing, sê Roelf

DOMINIQUE GILBERT

SUID-AFRIKA sal nooit weer 'n algemene verkiesing eksklusief vir blankes onder die huidige grondwet hou nie, sê die adjunk-minister van Staatkundige Ontwikkeling, Roelf Meyer.

Die regering, sê Meyer in 'n onderhoud met AFP, stel 'n referendum of 'n algemene verkiesing waarby swartmense betrek sal word in die vooruitsig om die steun vir 'n nuwe grondwet - nadat dit by die onderhandelingstafel opgetrek is - te toets.

Onderhandelings gaan voort, ongeag of al die partye van oor die hele politieke spektrum daarby betrokke is, sê Meyer. Die regering poog om deur onderhandelings steun vir 'n federale staat te kry.

Meyer sê egter dat ver-linkse en -regse groepe wat teen onderhandelinge gekant is, soos die PAC en die AWB, reeds agter die skerms met die regering praat omdat hulle besef "indien hulle nie vinniger beweeg nie, hulle die wa heeltemal kan mis".

Volgens Meyer is die geweld van die afgelope twee weke tussen Inkathalede en township-inwoners wat ANC-gesind is, moontlik 'n politieke strategie (political engineering) vir politieke dominasie deur die Zoeloes wat die grootste etniese groep in Suid-Afrika is.

"Dié geweld ondersteun dit wat ons lank reeds sê: 'n Wye verskeidenheid van natuurlike bestanddele sal in die nuwe bedeling geakkomodeer moet word.

"Die normaliseringsproses in die politiek van ons land is maar net 24 weke oud en daar sal nog baie posisionering moet plaasvind."

Hy het beklemtoon dat die ANC en regering aanvanklik as twee strydende partye teenoor mekaar gestaan het, maar vandag as twee "politieke deelnemers". Dit beteken egter nie dat hulle 'n alliansie gaan vorm, soos voorspel word nie.

"Die regering is nie besig om homself uit mag te onderhandel nie en sal voortgaan om politieke beheer uit te oefen en 'n deelnemer in die nuwe Suid-Afrika te wees.

"Ons hoofdoel is om deur onderhandelings demokrasie te vestig en die konflik in die land op te los," sê hy.

Volgens hom is daar, ook vanuit ANC-geledere, 'n groeiende konsensus ten gunste van 'n "soort federale stelsel" vir 'n verenigde gedesentraliseerde Suid-Afrika.

"Die groot verskil tussen ons en die res van Afrika lê daarin dat die witmense na onafhanklikheid altyd onttrek het. Hulle het òf terug Europa toe gegaan òf verder suid getrek. Hier sal dit nie gebeur nie. Ons sal steeds hier wees as individue, deelnemers en politici." - AFP

Vir almal om te sien

Dosyne lyke van slagoffers van die bloedbad in die Oos-Randse townships het dié week buite die staatslykshuis in Germiston gelê vir alle verbygangers om na te kyk.

Nog BSB-skandes na vore

Opdrag: vermoor Tutu en Chikane

GETUIENIS dat die voorsitter van die Burgerlike Samewerkingsburo (BSB), genl-maj Eddie Webb, self probeer het om 'n misdadiger om te koop om aartsbiskop Desmond Tutu en eerwaarde Frank Chikane te vermoor, is verlede week voor die Harms-kommissie ingedien.

Die getuienis is vervat in die vorm van onder meer 'n beëdigde verklaring van Marinus Hendrik Thiart, 'n man met 'n lang kriminele rekord wat beweer dat hy Webb in Februarie verlede jaar in Pretoria ontmoet het waar die generaal hom R20 000 aangebied het indien hy van Tutu en Chikane "ontslae sou raak".

Thiart het ongeveer 'n maand gelede vir die eerste keer dié bewerings oor die moordaanbod aan Vrye Weekblad vertel. Intussen is verdere verklarings rondom die gebeure verkry en aan die kommissie voorgelê.

Die kommissie ondersoek tans die bewerings, en dit is nog onbekend of hulle Thiart as 'n getuie gaan roep. Webb ontken die bewerings ten sterkste.

Verdere beëdigde verklarings is deur die David Webster Trust ingedien wat bevestig dat Thiart tydens die beweerde ontmoetingsdag in Pretoria was en dat hy reeds in Februarie verlede jaar aan minstens twee ander mense gesê het dat hy gevra is om moord te pleeg.

Dit is die eerste getuienis wat voor die kommissie ingedien word dat die voorsitter van die BSB self opdrag aan operateurs vir die eliminering van slagoffers gegee het.

Thiart sê in sy verklaring dat hy nie geweet het dat die persoon wat hom gevra het om die moorde te pleeg, Webb was nie. Die generaal het homself nie geïdentifiseer of gesê vir watter organisasie hy werk nie.

Dit was eers vroeër vanjaar in die tronk wat Thiart 'n foto van Webb in 'n koerant gesien en hom geïdentifiseer het. Hy het geen twyfel dat die man met die vreemde, ligblou oë en die ylgrys baard Eddie Webb was nie, sê hy.

Getuienis is reeds vroeër vanjaar by die kommissie ingedien dat dié organisasie misdadigers werf en hulle as operateurs gebruik. Thiart, 'n gewese polisieman, het verskeie veroordelings vir gewapende roof en word tans weens moord aangekla.

Genl-maj Eddie Webb

Dit is juis sulke operateurs wat deur die BSB gewerf is. Hulle is gesoute misdadigers, het min geloofwaardigheid indien hulle gevang sou word, kan maklik in die onderwêreld verdwyn en is vertroud met geweld.

Ferdie Barnard, 'n lid van die binnelandse streek van die BSB en wat na bewering by verskeie terreurdade betrokke was, is 'n veroordeelde moordenaar. Sy selmaat en ook 'n moordenaar, ene Kruger, is ook gewerf om vir die BSB te werk. Donald Acheson, wat aangehou is in verband met die moord op die Swapo-leier Anton Lubowski, is 'n bekende in die onderwêreld.

Volgens vroeëre getuienis voor die kommissie was Tutu en Chikane op die moordlys van die BSB. Die SA Raad van Kerke is deur die BSB as 'n vyand van die Republiek beskou en van hulle busse moes glo verbrand word. Chikane is die sekretaris-generaal van die SARK.

Nog 'n lid van die onderwêreld, Peaches Gordon, het in 'n beëdigde verklaring voor die kommissie gesê dat Tutu en Chikane as vyande beskou is. Hy het gesê hy is deur 'n binnelandse lid van die BSB, Slang van Zyl, gevra om Tutu te vermoor.

'n Misdadiger beweer in 'n beëdigde verklaring aan die Harms-kommissie dat die voorsitter van die BSB, genl-maj Eddie Webb, hom verlede jaar wou omkoop om aartsbiskop Desmond Tutu en eerw Frank Chikane te skiet. Webb ontken die bewerings. JACQUES PAUW en PEARLIE JOUBERT doen verslag.

Barnard het in sy getuienis gesê dat hy 'n rekenaardrukstuk met Chikane se naam op ontvang het. Daar is verlede jaar 'n aanslag op Chikane se lewe gemaak toe hy vergiftig is.

Thiart sê in sy verklaring dat hy in September 1988 uit die Sentrale Gevangenis in Pretoria vrygelaat is. 'n Bewaarder het vir hom gesê dat hy opdrag gekry het om vir Thiart 'n kamer in die Hotel Park Lane in Hillbrow te bespreek. Dié hotel is deur die binnelandse streek van die BSB gebruik as vergaderplek en oparasies is daarvandaan beplan.

Thiart sê nadat hy sy kamer betrek het, het iemand hom kon sien en gevra of hy belangstel in werk wat hy "met sy hande moes doen".

Thiart sê in die onderwêreld beteken dit die pleeg van 'n misdaad. Hy het geweier omdat hy reeds werk gehad het.

Aan die einde van Februarie het 'n man vir Thiart in George, waar hy toe gewerk het, gebel en gevra of hy "Kassie Thiart" is. Hy sê net mense in die onderwêreld ken hom op dié naam. Die persoon het hom gevra om Pretoria toe te kom en hom te ontmoet omdat hy "baie goeie werk" vir hom gehad het.

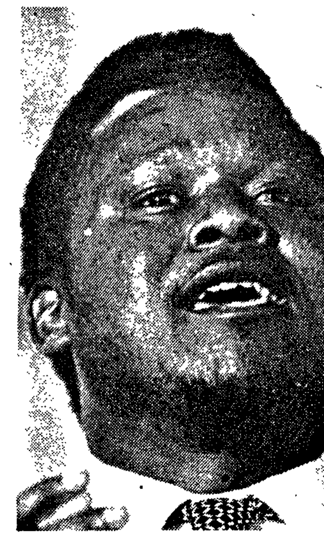

Eerw Frank Chikane

Hy het 'n busbespreking by 'n plaaslike reisagent gemaak en is 'n paar dae later per bus na Johannesburg. Hy is by die terminus deur 'n jong man met swart hare en 'n hangsnor ontmoet en na Pretoria geneem.

Thiart sê hy is na die Hotel Burgerspark geneem waar hy deur die skraal man met die ligte blou oë en yl baard ontmoet is. Die man het vir hom sy reisgeld teruggegee, 'n vel papier opgetel en sy kriminele rekord aan hom uitgelees.

Die man het hom gevra of hy weet wat 'n "kontrak" is, wat Thiart geweet het beteken om iemand vir geld dood te maak. Die man het gesê dat daar twee persone is wat vermoor moet word waarvoor hy bereid is om R10 000 elk te betaal. Hy het gesê die mense is Chikane en Tutu.

Die man het nie gesê wie hy is of vir wie hy werk nie. Hy het aan Thiart gesê as hy die "kontrak" aanvaar, hy nie vrae mag vra nie. Omdat hy bang was dat dit dalk 'n polisielokval kon wees en hy reeds werk gehad het, het Thiart geweier en is kort daarna weer terug George toe. Die man het gedreig om sy werknemer oor sy kriminele rekord in te lig.

"Ek onthou baie goed hoe die persoon gelyk het wat vir my die kontrak aangebied het. Sy oë was uiters ongewoon. Hulle is 'n vreemde, ligblou kleur. Ek het sy foto in een of ander Sondagkoerant herken. Daar is by my hoegenaamd geen twyfel nie dat dit generaal Eddie Webb was," sê Thiart in sy verklaring.

Aartsbiskop Desmond Tutu

Thiart het twee dae later aan 'n vroulike kollega van hom vertel dat hy gevra is om iemand dood te maak. Sy het vir hom gesê om polisie toe te gaan, maar hy sê hy het toe nog nie geweet wie die man was nie. Die vrou bevestig in 'n verklaring dat Thiart haar van 'n moordaanbod vertel het.

Thiart sê dat hy twee weke later die Anglikaanse Kerk in Kaapstad gebel het en die perssekretaris van Tutu, John Allen, gewaarsku het dat daar planne is om die aartsbiskop te vermoor. Allen sê in 'n verklaring dat hy onthou van 'n oproep waarin hy oor 'n moordaanslag gewaarsku is.

Thiart, wat in Maart volgende jaar weens moord verhoor word wat hy na bewering in Julie verlede jaar gepleeg het, sê dat hy die advokaat wat hom in sy saak verdedig, van die moordaanbod ingelig het.

Die advokaat het hom aangeraai om menseregte-prokureurs te gaan sien, maar hy het besluit om na Vrye Weekblad te kom.

Kyk hoe lyk ou Phaaldaantjie nou!

JACQUES PAUW

VIR diegene wat vir Vaaldaantjie van Pretoria-Noord as vervoerkontrakteur ken, moes sy nuutgevonde identiteit as Frank Parsons en voorkoms met vals krulharedos en weglêsnor 'n yslike verrassing gewees het.

Ene Frank Parsons, lid van die BSB, het vandeesweek in dié tradisionele kommissiedrag aan regter Louis Harms vertel dat hy baie min kan onthou van 'n bedrag van R33 700 wat hy in Julie 1987 aan genl Joep Joubert, tans adjunk-hoof van staf inligting van die weermag en gewese voorsitter van die BSB, moes oorhandig het.

Parsons het vandeesweek voor die kommissie getuig nadat nuwe feite oor die moord op dr Fabian en Florence Ribeiro in Desember 1986 na vore gekom het wat die BSB met daardie gebeure in Desember 1986 verbind toe die egpaar wreed vermoor is. (Sien berig op bladsy 6).

Parsons het waarskynlik 'n blaadjie uit die kamoefleerlesse van die Boere-Rasputin Joe Verster gehaal toe hy met selfs 'n groter bos hare in die getuiebank geklim en alles vergeet het.

Parsons, wat deur Harms berispe is omdat hy so lank dink voor hy antwoord, het getuig dat hy sekerheidshoof van die BSB is en nie geweet het dat die geld wat hy aan Joubert moet oorhandig, gebruik sou word om 'n vermeende moordenaar se regskoste te betaal nie.

Parsons is die laaste in 'n reeks vermomde BSB-lede wat voor die kommissie verskyn het en moes getuig oor hulle aandeel in beweerde terreurveldtogte wat dié organisasie die afgelope jare teen linkse aktiviste gevoer het.

Parsons se regte naam is Danie Phaal. Hy bedryf 'n vervoermaatskappy tussen Pretoria en Warmbad. Hy is glo in vennootskap met die besturende direkteur van die BSB, Joe Verster.

Phaal is al jare lid van die BSB en bedryf die vervoermaatskappy as siviele dekking om met sy BSB-bedrywighede te kan voortgaan. Parsons, of dan Phaal, en Joubert se geheue het hulle vandeesweek heeltemal in die steek gelaat toe hulle gevra is om te verduidelik waarom die BSB dit nodig geag het om Noel Robey se regskoste te betaal as hy dan nie by die Ribeiro-moorde betrokke was nie.

Joubert het herhaaldelik gesê dat hy graag eerlik met die kommissie wil wees, maar dat dit darem 'n wyle gelede (1986) gebeur het. "As ek nou moet eerlik wees, kan ek werklik nie onthou nie," het hy telkens gesê.

Hy het sy geheueverlies só verduidelik: "U moet begryp dis vier jaar gelede. En Desember was die drukste tyd vir operasies. Ek het baie gehad om aan te dink."

Nadat Harms hom daarop gewys het dat sy antoorde net meer vrae vir hom skets, moes Joubert self erken: "Dit klink vir my ook vreemd."

In teenstelling met Parsons is Joubert 'n voorbeeld van die professionele soldaat. Hy het telkens in tipiese weermagtaal "positief" geantwoord, die Ribeiro's as "links-radikaal" beskryf en gesê besluite is in belang van "landsveiligheid" geneem.

En dan is deeglike finansiële beheer en 'n goeie geheue ook duidelik nie sy sterkpunt nie.

ANC-lede aangehou

DRIE lede van die ANC se Wes-Kaapse Tussentydse Komitee, Trevor Manual, Cheryl Carolus en Johnny Issel is gister saam met 'n groep van meer as 30 aktiviste digby die Tafelbaaise hawe "hardhandig" in hegtenis geneem weens hul deelname aan 'n onwettige betoging as deel van die landwye Dag van Protes.

Menseregte vir almal

Melk en heuning

Hoe duur is Suid-Afrika werklik?

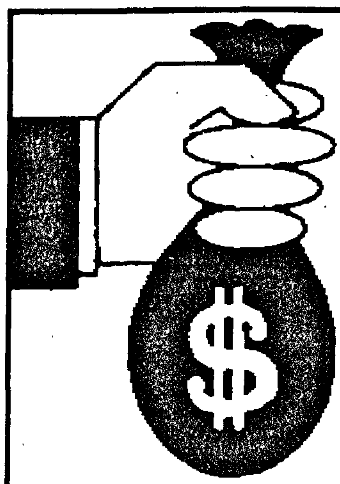

Om in Suid-Afrika te bly, is lankal nie meer goedkoop nie. Elke verbruiker gaan die afgelope jare gebuk onder stygende pryse, 'n hoë inflasiekoers en rentekoerse wat kort-kort opgestoot word. Maar hoe leef die gemiddelde Suid-Afrikaner vandag in vergelyking met sy eweknie in Brittanje en Amerika? PEARLIE JOUBERT het gaan navraag doen oor die lewenskoste in dié drie lande.

ONS leef in die land van melk en heuning, het Suid-Afrikaners nog altyd gespog. Dis 'n land van oorvloed waar enige hardwerkende persoon 'n goeie, bo-gemiddelde lewenstyl kan handhaaf.

Dit was miskien die geval tien of twintig jaar gelede. Maar gaandeweg het Suid-Afrikaners begin agterkom dat pryse onrealisties styg, huiskoop buite die bereik van meeste mense raak en 'n hoë inflasiekoers die eens gerieflike, gemaklike lewenstyl beduiwel.

Tog het ons nog altyd geglo dat ons steeds veel beter daaraan toe is as die meeste buitelanders. Maar in die laaste jare het dit begin duidelik word dat Suid-Afrika nie meer soveel goedkoper as lande in Europa of Amerika is nie.

Buitelanders wat in die laaste jare Suid-Afrika kom besoek het, waarsku: julle land is besig om peperduur te word.

Dit laat die vraag ontstaan: is die lewe vir die Suid-Afrikaner met 'n gemiddelde inkomste goedkoper of duurder as vir die gemiddelde Brit of Amerikaner?

'n Ouditeur in Amerika verdien gemiddeld ongeveer $60 000 per jaar, in Brittanje 30 000 Britse pond en in Suid-Afrika R80 000.

Uit bogenoemde en ander gemiddelde inkomstes maak kenners vir die doeleindes van vergelyking die veronderstelling dat die waarde van R1 ongeveer gelyk is aan die waarde van een Amerikaanse dollar en 50 Britse sent. 'n Realistiese vergelyking kan dan ook gemaak word uit die koopwaarde van geld in die verskillende lande.

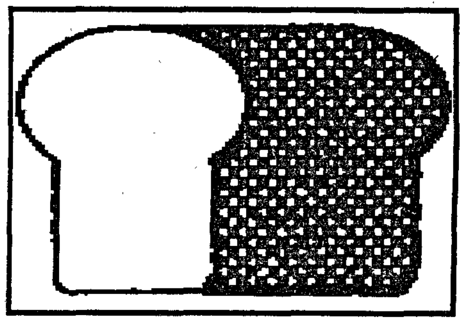

Om die wisselkoers en inflasie te neem om pryse in die verskillende lande te bepaal, sou 'n drogvoorstelling wees omdat dit sou beteken dat hoe swakker die rand is en hoe hoër inflasie is, hoe duurder sou dit wees om in byvoorbeeld Amerika of Engeland te koop. Die regering is veral geneig om dié somme te maak om sodoende te wys dat Suid-Afrika eintlik goedkoop is. Die petrolprys in Italië is byvoorbeeld dié week in 'n regeringskoerant bloot op grond van die wisselkoers met dié in Suid-Afrika vergelyk, en dan lyk dit of ons petrol nog goedkoop is.

Die vraag wat gevra moet word, is wat kan 'n gemiddelde Amerikaanse gesin met 'n inkomste van $4 000 per maand koop, 'n Suid-Afrikaanse gesin met 'n inkomste van R4 000 en 'n Britse gesin met 'n inkomste van 2 000 Britse pond.

Suid-Afrika hét duur geword, meen ekonome en sakemanne met wie Vrye Weekblad gesels het. Anders as wat baie mense dink, is Amerika vandag 'n veel goedkoper land om 'n goeie lewenstandaard in te handhaaf.

Ekonome is van mening dat die gemiddelde wit Suid-Afrikaner steeds bokant sy vermoëns leef en nie sy lewenstandaard aangepas het by die verswakte ekonomie nie.

Daar bestaan breë konsensus onder akademici en ekonome dat Suid-Afrika in 'n vertrouenskrisis verkeer en nie 'n goeie internasionale beeld het nie. Daarom betaal ons die gelag deur die hoë pryse van bykans alle produkte en goedere.

Die internasionale vertrouenskrisis waarin Suid-Afrika verkeer, is een van die belangrikste oorsake vir die swak rand wat dan ook die hoë koste van die ingevoerde goedere tot gevolg het. Dit het 'n kabbeleffek op alle kommoditeite.

In vergelyking met Suid-Afrika, is die inflasie- en rentekoerse in meeste ander Westerse lande laag. Die gemiddelde Amerikaanse gesin leef vandag soos wit Suid-Afrikaners die bloeitydperk van die sewentigerjare met sy lae pryse en lae rentekoerse onthou.

Volgens Jacques Botha, ekonoom van die Buro vir Ekonomiese Ondersoek aan die Universiteit van Stellenbosch, is Suid-Afrika se inflasiekoers sowat drie maal hoër as die gemiddelde van Suid-Afrikaanse handelsvennote in die wêreld.

Tog meen 'n ouditeur van 'n firma in Pretoria, James du Preez, wat vir negentien maande in Londen gewoon en werk het, dat die gemiddelde wit Suid-Afrikaner 'n "baie hoër kwaliteit van lewe" as die middelklas Brit lei.

Wanneer lewenskoste tussen verskillende lande vergelyk word, is dit baie belangrik dat daar nie net na pryse gekyk word nie, maar ook na rentekoerse, want dit bepaal uiteindelik die grootste gedeelte van 'n maandelikse terugbetaling.

So byvoorbeeld kos die maandelikse terugbetalings op 'n huis van R100 000 'n Suid-Afrikaner dieselfde as die terugbetalings op 'n huis van $200 000 vir 'n Amerikaner.

Hier is 'n vergelyking van lewenskoste in Brittanje, Amerika en Suid-Afrika:

In Suid-Afrika is die inflasiekoers tans 13,6 persent, wat 0,3 persent laer is as die koers van 13,9 persent in Mei vanjaar.

Rentekoerse in Suid-Afrika wissel tussen sowat 21 persent op huislenings, 26 persent vir motors en byna 30 persent op oortrokke bankrekenings.

In Amerika is die inflasiekoers vyf persent en die prima-uitleenkoers tien persent.

In Brittanje is die inflasiekoers tien persent en die prima-uitleenkoers 15 persent.

Pryse van plaaslik vervaardigde goedere styg jaarliks met sowat 15 persent. Ingevoerde goedere se pryse styg jaarliks met sowat 16 persent.

Om 'n gesinswoning in Suid-Afrika in 'n goeie wit woongebied te bou, het vanaf R200 per vierkante meter tien jaar gelede, tot R1 000 per vierkante meter vanjaar gestyg. Om 'n huis van 175 vierkante meter te bou, kos vandag R175 000. Dié prys sluit nie die grondprys in nie. 'n Kleiner huis van 160 vierkante meter kos nou R143 500.

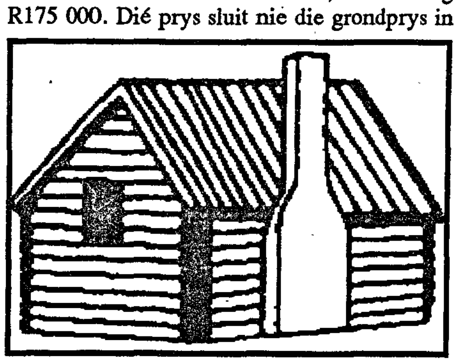

'n Huis van R93 200 in Suid-Afrika, teen 22 persent rente, word terugbetaal teen ongeveer R1 650 per maand, terwyl 'n huis van $93 200 in Amerika, teen tussen agt en tien persent rente, se afbetaling $687 per maand beloop.

In Amerika is die maandelikse afbetaling op 'n huis wat $200 000 kos, teen 'n rentekoers van agt persent, $1 467 dollar per maand. In Suid-Afrika sal 'n huis van R200 000, teen die vasgestelde rentekoers van 22 persent en wat oor dieselfde tydperk afbetaal word, R3 600 per maand kos.

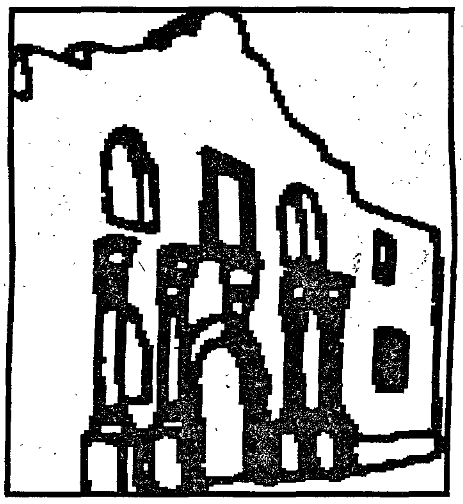

In New York is die gemiddelde prys van 'n gesinswoning sowat $181 000, in Washington $143 000, in Dallas $88 000 en in Denver $80 800.

Dié pryse, soos in alle ander lande, verskil van gebied tot gebied en in Amerika van staat tot staat.

In Brittanje kos 'n gemiddelde huis met drie slaapkamers in 'n goeie deel van Londen, sowat 300 000 pond. Teen 'n rentekoers van 15 persent is die maandelikse afbetaling sowat 4 000 pond.

'n Woonstel in 'n goeie gebied in Londen kos sowat 100 000 pond en om 'n twee-slaapkamer woonstel in 'n goeie deel van London te huur, kos ongeveer 700 pond per maand.

In Suid-Afrika beloop die gemiddelde maandelikse huishuur ongeveer R524. In die Durban/Pinetown-gebied is die maandelikse huur vir 'n ongemeubileerde huis R626,92 terwyl dit in die Vaaldriehoek sowat R346,39 per maand is.

Huispryse in Suid-Afrika het sedert verlede jaar met 12,4 persent toegeneem. Die afbetalings op 'n huislening van R100 000 beloop nou R1 900 per maand.

Xavier Botha, 'n ouditeur van Pretoria, het vir byna twee jaar in die stad Boston in die staat Massachusetts gewoon. Dit is een van die duurste stede in Amerika.

Botha sê die 'n gemiddelde gesinswoning op 'n klein erf in 'n goeie gebied kos sowat $300 000. 'n Twee-slaapkamer woonstel in 'n goeie gebied kos ongeveer $150 000.

Om 'n twee-slaapkamer woonstel in 'n goeie gebied te huur, kos ongeveer $1 000 per maand.

In Suid-Afrika is die afbetalings op 'n motor van R27 000 wat op bruikhuur gekoop word, R830 per maand.

'n Nuwe Volkswagen Jetta CLI kos in Amerika

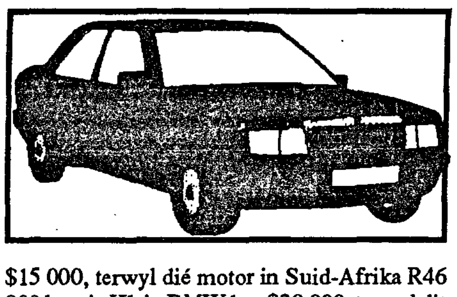

$15 000, terwyl dié motor in Suid-Afrika R46 000 kos. 'n Klein BMW kos $30 000, terwyl dit hier R50 000 kos. Rentekoerse op motors in Amerika is so laag as drie persent, terwyl dit in Suid-Afrika 26 persent beloop.

'n Nuwe Volkswagen Jetta kos in Brittanje 9 000 pond en 'n BMW 318I kos 14 000 pond. 'n Rover 216 SX kos in Edinburgh 9 200 pond.

Brandstof kos in Brittanje 42 Britse sent per liter, in Amerika kos dit sowat $1 per gallon (vier en 'n half liter), teenoor die R1,18 per liter in Suid-Afrika.

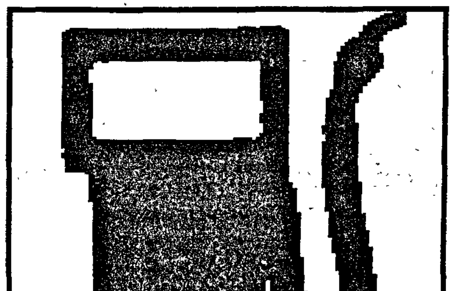

Dit blyk dus uit amptelike statistiek dat lewenskoste in Suid-Afrika die afgelope jare geweldig gestyg het. Kenners waarsku egter dat dit moeilik is om lewenskoste bloot volgens prysverskille te oordeel, omdat dit moeilik is om 'n prys te heg aan ons sonnige weer en mooi land.

Om net na prysverskille te kyk, kan baie misleidend wees aangesien die koopkrag van die gemiddelde bevolking in lande drasties van mekaar kan verskil. As mens byvoorbeeld na die Bruto Binnelandse Produk per kapita kyk (waarde van die totale produksie per persoon) wat 'n redelike goeie aanduiding van welvaart is, is die syfer vir Amerika, omgesit in randterme, vir 1989, R52 825, terwyl dit in Engeland R35 000 is en in Suid-Afrika maar slegs R6 970.

Die gemiddelde salaris (1990) per maand wat die gemiddelde geskoolde werker in Suid-Afrika ontvang (dit verskil steeds ten opsigte van ras radikaal van mekaar) is:

WIT	SWART	KLEURLING	ASIËR
R2 646	R879	R1 068	R1 485

Die gemiddelde salaris wat die gemiddelde grootte huisgesin in Amerika verdien, beloop sowat $2 100 (wit en swart) per maand. In Brittanje is die gemiddelde inkomste vir 'n huisgesin sowat 1 600 pond per maand.

Navorsing wat vanjaar gedoen is, toon dat 'n huishouding van vyf mense, in swart woongebiede, gemiddeld R1 033,26 nodig het om 'n redelike lae lewenstandaard te handhaaf. Verlede jaar het dieselfde grootte gesin R870,56 nodig gehad.

Huisgesinne in Suid-Afrika spandeer maandeliks gemiddeld die volgende op noodsaaklike dienste en goedere:

	SWART		WIT	
	1990	1989	1990	1989
Kruideniersware:	R342,25	R276,07	R600	R530
Skoonmaakmiddels/Higiëne:	R49	R39	R230	R196
Brandstof:	R27,85	R18,50	R185	R161
Klere:	R123,64	R124	R220	R191
Mediese Dienste:	R45	R30	R230	R196
Skool/Huur:	R145	R110	R168	R154
Vervoer:	R60,95	R53,63	R195	R174

In Amerika spandeer twee volwasse persone ongeveer $120 per maand aan kruideniersware. Twee volwassenes in Brittanje se kosrekening sal sowat 120 pond per maand beloop.

Ribeiro-moorde: dit lyk na die BSB

'n Gewese lid van die BSB, Willie van Deventer, het in April vanjaar in Londen aan Vrye Weekblad vertel dat dié klandestiene organisasie verantwoordelik was vir die moord op dr Fabian en Florence Ribeiro in Desember 1986. Sedertdien het die Harms-kommissie nuwe getuienis oor dié grumoorde ontdek en vervolgings mag daarop volg. JACQUES PAUW doen verslag oor vandeesweek se getuienis voor regter Harms

DIE waan van reine onskuld wat die afgelope maande só kenmerkend van BSB-lede geword het, is dié week deur 'n vergeetagtige generaal en 'n bot hoof van sekerheid voortgesit toe hulle nie aan regter Harms kon verduidelik waarom dit nodig was om 'n verdagte in die Ribeiro-moorde se regsgelde te betaal nie.

Terselfdertyd moes die Harms-kommissie hoor dat die verdagte en huidige BSB-lid, Noel James Robey, nie vir ondervraging beskikbaar is nie omdat hy 'n ruk gelede skielik vir ses maande Londen toe is. Twee ander verdagtes se name is ook genoem, maar een is dood en die ander een bevind homself in Botswana.

Asof dit nie al is nie, het die Ribeiro-dossier drie maande gelede spoorloos verdwyn toe die ondersoekbeampte se kar met dossier en al gesteel is.

Die enigste onderwerp van vandeesweek se verrigtinge wat nie 'n goeie verskoning gehad het nie, was Joe Verster, besturende direkteur van die BSB, wat nie vir sy getuienis opgedaag het nie. "Ek weet nie hoekom hy nie hier is nie," was advokaat Flip Hattingh, vir die BSB, se verduideliking.

Die Harms-kommissie het vandeesweek getuienis oor die moord op dr Fabian Ribeiro en sy vrou Florence op 1 Desember 1986 aangehoor. Robey is na die moord aangekeer en aangekla, maar uiteindelik vrygespreek.

Uit getuienis het die volgende na vore gekom:

* Daar was destyds pogings van Robey om by die uitkenningsparade sy identiteit te verberg toe hy sy baard afgeskeer het. Op alle foto's wat van hom beskikbaar is, het hy 'n baard. Die ooggetuies het elk 'n man met 'n baard uitgewys. Foto's wat voor die kommissie ingedien is, bewys hoe dramaties anders Robey met as sonder sy baard lyk.
* Die gewese voorsitter van die BSB, genl Joep Joubert, het erken dat Robey 'n lid van die BSB was en onder die skuilnaam van Lionel Kirby binne Streek 4 opereer het. Robey is 'n gewese lid van die Rhodesiese Selous Scouts.
* Joubert het erken dat die BSB Robey se regskoste van R32 700 vir die hofsaak betaal het. Hy het besluit om sy regskostes te betaal om hom "as 'n volwaardige lid van die Weermag te beskerm".
* Joubert is daarop gewys dat die staat alleen vir 'n werknemer se regskoste mag betaal indien hy die beweerde misdaad in die uitvoering van sy pligte begaan. Regter Harms het vir Joubert gevra wat 'n klag oor Ribeiro te doen gehad het met die openbaarmaking van die BSB? "Die enigste afleiding is dat die betaling verband gehou het met sy diens."
* Die regskoste is verberg in 'n lêer waarin onder meer meubeltransaksies aangeteken word. Joubert het erken dat hy geen magtiging gehad het om die regskoste te betaal nie en toegegee dat papierwerk nie sy sterkpunt is nie.
* Joubert het erken dat die Ribeiro-egpaar hulle besig gehou het met "links-radikale" optredes en "beslis sou kwalifiseer vir die insameling van inligting rondom hulle aktiwiteite".
* Geen rede kon verstrek word vir die skielike vertrek van Robey na die buiteland nie. Kort voor hy na Londen vertrek het en kort nadat die kommissie oor hom begin navraag doen het, het die BSB 'n bedrag van R13 500 in sy bankrekening betaal.
* Hoewel dit lankal duidelik is dat daar min kontrole oor die fondse van die BSB was, het die verdere getuienis gewys op 'n skokkende gebrek aan enige noemenswaardige finansiële beheer. Die regskoste is aangevra sonder dat die persoon wat die geld ontvang het, geweet het waarvoor dit is. Daar was geen kwitansies nie en boonop is 'n R1 000 meer aangevra as wat die regskoste was.

Harms het gesê daar is geen manier waarop 'n oudit sou kon agterkom waarvoor die bedrag gebruik is nie.

Die kommissie oorweeg dit om die nuwe getuienis oor die moord vir moontlike vervolgings na die Prokureur-generaal te verwys. Joubert word by die moord impliseer.

Joubert het ten sterkste ontken dat die BSB by die moorde betrokke was. Gevra oor 'n onthulling van 'n gewese lid van die BSB, Willie van Deventer, in April vanjaar dat dié organisasie die egpaar vermoor het, het hy geantwoord:

"Dan moet hy dit op die tafel sit en dit bewys... ek kén hom."

Die aand van die moord het twee mans die huis van die egpaar binnegegaan, die Ribeiro's doodgeskiet en in 'n rooi Opel Kadett weggevlug. Hulle seun, Chris, het na die moorde by die huis aangekom en gesien hoe die aanvallers wegvlug.

Getuies het die aanvallers in hul kamoefleerklere gesien. Een getuie het aangevoer dat die aanvallers wit was, met swartgesmeerde hande en gesigte. Een van die getuies het 'n "wit arm" gesien.

Twee bure van die Ribeiro's het die Opel agtervolg en gesien hoe hulle voertuie ruil met 'n blanke man wat in 'n Land Rover gewag het. Hulle het die registrasienommer van die Landrover afgeskryf, wat later na Robey teruggevoer is.

Die polisie-ondersoek en die aanvanklike moordverhoor is skerp gekritiseer. Drie mans sou aanvanklik by die verhoor verskyn het, maar net Robey het opgedaag. Klagtes teen hom is aanvanklik laat vaar.

Robey het 'n alibi gehad dat hy ten tye van die moord braaivleis saam met vriende gehou het.

Die nasionale direkteur van Regshi vir Menseregte, Brain Currin, het getuig dat die Ribeiro's 'n persoonlike vriend van hom was en dat hy deur sekere lede van die veiligheidsmagte gehaat en verag is.

SA se leiers (28): Smangaliso Mkhatshwa

SMANGALISO MKHATSHWA is op 26 Januarie 1939 op Barberton, Oos-Transvaal gebore. Hy het sy laerskoolopvoeding daar ontvang en die Maria Trost Sekondêre Skool op Lydenburg en Pax Kollege naby Pietersburg bygewoon.

In 1960 is hy na St Peters-seminarium op Pevensey, Natal. Toe die semenarium na Hammanskraal naby Pretoria verskuif het, is hy saam.

In 1965 betree hy die priestersorde en gaan werk by die bisdom op Witbank.

In 1970 word hy tot die Algemene Sekretariaat van die Suid-Afrikaanse Katolieke Biskoppe Konferensie in Pretoria gesekondeer. Die daaropvolende jaar het hy aan die Universiteit van Louvain in België gaan studeer. Hy 'n B.Phil-graad en 'n meestersgraad in die Teologie verwerf.

Met sy terugkeer in 1973 is hy terug na die Biskoppe Konferensie in Pretoria waar hy in verskeie kommissies en departemente gedien het.

In 1976 is Mkhatshwa vir ses maande sonder verhoor onder die Wet op Binnelandse Veiligheid by die Modderbee-gevangenis aangehou.

Op 4 Junie 1977 is 'n vyf jaar lange inperkingsbevel op hom geplaas wat hom tot die landdrosdistrik van Pretoria en Soshanguve beperk het. Mkhatshwa is weer in Oktober 1977 onder die Wet op Binnelandse veiligheid in hegtenis geneem. In September 1978 het hy spesiale vergunning gekry om 'n konferensie van die inter-staatlike vergadering van die biskoppe in Suidelike Afrika in Lesotho by te woon.

Op 1 Mei 1981 is hy as Algemene Sekretaris van die Biskoppe Konferensie aangewys. Sy inperkingsbevel het op 2 Julie 1983 verval en hy het sy dienste as priester en Algemene Sekretaris van die Biskoppe Konferensie voortgesit. Mkhatshwa is op 30 Oktober 1983 weer in hegtenis geneem, dié keer is hy aangekla omdat hy 'n "onwettige vergadering" by Fort Hare toegespreek het. Hy is tot vyf en 'n half maande tronkstraf gevonnis. In Augustus 1984 is hy as beskermheer van die UDF aangewys.

In Junie 1986 is hy vir 'n jaar onder die noodtoestand aangehou.

In Mei 1988 is hy as Algemene Sekretaris van die Instituut vir Kontekstuele Teologie aangewys. Later, in November 1988, het hy 'n ere-doktorsgraad in die teologie van die Universiteit van Tubingin in Wes-Duitsland ontvang.

Mkhatshwa is 'n stigterslid van die Menseregte Kommissie in Johannesburg.

Berei jou voor vir môre

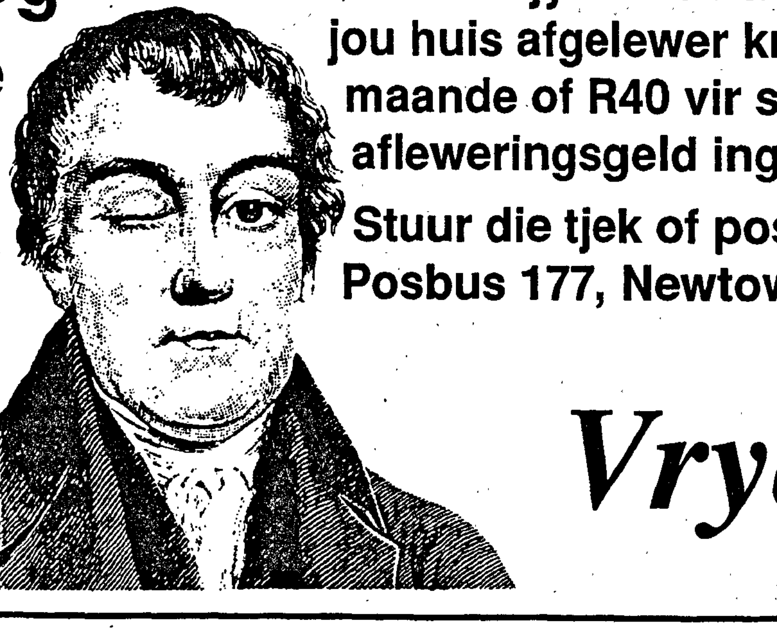

(Moet tog net nie jou sin vir humor verloor nie)

Dit beteken jy moet elke Vrydag Vrye Weekblad by jou huis afgelewer kry. Teen net R75 vir twaalf maande of R40 vir ses maande (AVB en afleweringsgeld ingesluit).

Stuur die tjek of poswissel aan Vrye Weekblad, Posbus 177, Newtown 2113

Vrye **Weekblad**

Ons is die nuwe Suid-Afrika

Zoeloe-nasionalisme lééf in die hostelle

"DIT is 'n ernstige morele verbintenis en lede van Inkatha, anders as sommige van ons vrome kerklikes, sterf in die stryd teen geweld. Ons is nie in dié besigheid net om in 'n swart broederoorlog betrek te word nie. Ons is nie hier om die ANC-leierskap in ballingskap uit te roei nie. Ons is hier om ons land te bevry.

"Al wat ek sê: God help diegene wat in ons pad staan. Dié wat dit wel doen, sal dan beter verstaan hoe vasbeslote ons is. As hulle nie nou verstaan nie, sal hulle dit môre verstaan - nadat hulle die fout gemaak het om dit nie te verstaan nie. As hulle dit nie môre verstaan nie, sal hulle dit dalk die tweede keer verstaan nadat hulle 'n erger fout gemaak het. As hulle dit nie die volgende keer verstaan nie, sal hulle dit wel verstaan wanneer hulle in die hiernamaals kom."

Hoofminister Mangosuthu Buthelezi, in sy toespraak in 1986 voor die sentrale komitee van Inkatha.

Vandag is die Witwatersrand 'n bloedbad. Politieke en etniesgegroepeerde twis vier hoogty. Die sterftesyfer bly styg - en so ook dit wat sommiges 'n nuwe soort Zoeloe-nasionalisme noem.

Buthelezi se oortuiging staan vandeesweek net so rotsvas soos altyd: "Mense gaan dood omdat die ANC nie met Inkatha wil praat nie."

Buthelezi het tydens dieselfde vergadering in 1986 gesê: "Ons is die ware seuns en dogters van Afrika, en dié van ons wat van dié deel van ons land kom, het die bloed van vegters wat deur ons are pols. Ons skroom nie om 'n oog vir 'n oog en 'n tand vir 'n tand ons filosofie te maak wanneer dit gaan oor dit wat ons na aan die hart lê nie."

THANDEKA GQUBULE ondersoek die onlangse heroplewing van die Zoeloe-identiteit.

Tsjakadag op Ulundi

(Foto: Rafs Mayet - Afrapix)

DIE hostelle, wat op etniese beginsels tot stand gebring is, het nou die fokuspunt geword van die huidige geweldpleging. Baie van die mense wat dood is, het in die omgewing van hostelle gesterf, of hulle lyke is op treinspore naby die hostelle gevind.

Die hostelle aan die Rand het hul eie kultuur, netwerke en ondersteuningskanale tot stand gebring, verwyderd van die townships, hoewel die geboue binne die townships is.

Volgens Ari Sitas van die Departement Sosiologie van die Universiteit van Natal in Durban is daar "betekenisvolle broederskap in die hostelle". Werkers wat in hostelle woon, deel hul kamers, biersale, danspartye en musiekgroepe. Hulle werk langs mekaar in die fabrieke en beskerm mekaar wanneer werkloosheid begin knyp.

Sitas sê dié mans is verskeur tussen tuisland en stad, tussen getroud te wees en om alleen te loop, werk en werkloosheid, en strydende politieke magte: die oop senuwees van apartheid.

Volgens Sitas is dit wat ons nou nog in die hostelle sien, die laaste doodsnikke van 'n trekarbeiderstelsel wat uitsterf.

Die migrasie van Zoeloes was hoofsaaklik gekonsentreer op stedelike gebiede aan die Rand.

Hy sê die probleem om in 'n hostel te woon waar die inwoners almal van dieselfde geslag is en swak lewensomstandighede en gepaardgaande swak lone tot frustrasies lei, is een ding, maar die bitterheid wat ontstaan as gevolg van vervreemding en politieke afsondering, is meer fundamenteel.

Die hostel-bewoners is dikwels die teikens van jeugdiges in die townships, en loop deur tydens wegbly-aksies en boikotte. Hulle is ook die laaste mense wat te hore kom van massa-optrede in die townships.

Gesien in die lig van die hostelbewoners se etniese groepering en hulle sterk bewustheid van 'n spesifieke etniese identiteit, is dié mense, volgens Sitas, ideaal geskik vir mobilisering op grond van etniese grense. Hy sê dat dié feite gedeeltelik aanleiding gee tot die oplewing van 'n aggressiewe Zoeloe-identiteit aan die Rand.

Simboliek

Maar daar is ook ander redes. Sitas wys op "die afgelope ses jaar se broei in die hostelle". Hy sê daar was voortdurende mobilisering van hostelbewoners om die stedelike kultuur en sy simboliek van straatkomitees, comrades en die ANC teen te staan.

Hostelbewoners word as die laer klas van die township-bevolking beskou. Dit wil voorkom of die ANC die elite van die township gemobiliseer het - en daarom kan daar geargumenteer word dat die aanvalle deur die hostelbewoners die opstand van die verdruktes van die townships is.

Die etniese Zoeloe-identiteit wat in die hostelle te bespeur is, word as die teenpool van 'n ander identiteit beskou. Dié identiteit is die stedelike mosaïek van etniese groepe. Die jeug van die townships word gesien as 'n absolute antipool van dié identiteit. Hulle het geen respek vir gesag nie, is bandeloos en het geen benul van orde nie. Hulle is sakkerollers, dwing ou mense om nie te gaan werk nie en het geen respek vir tradisie nie; dit is die beeld wat met die jeug geassosieer word. Tog word die jeug beskou as die mense wat ekonomies meer bevoorreg is.

Heersend

Die hostelbewoners verwerp ook die jeug se politiek. Die Zoeloe-identiteit word telkemale deur Zoeloe-leiers as sterk, heersend en vegtend beskryf. Respek vir die oues van dae is 'n integrale deel van dié identiteit, en so ook die onaanvaarbaarheid van beledigings. 'n Belediging van die simbole van die Zoeloe-identiteit, soos die koning en hoofman Buthelezi, word as ernstige aanvalle op die nasionale trots beskou, wat gewreek moet word.

Sosio-ekonomiese omstandighede het ook 'n rol te speel in die losbars van geweld waarin sommige mense op etniese gronde groepeer. Daar was in die laat-tagtigerjare 'n grootskaalse afdanking van werkers in die staalnywerheid en baie hostelbewoners het skielik sonder werk gesit. Al waaraan hulle nog kon vasklou om nie hulle identiteit te verloor en in die politieke en sosiale wildernis te verval nie, was hulle etniese identiteit gegrond op hul plek van afkoms.

Vir die trekarbeider is sy huis 'n arm, dog betekenisvolle plekkie. Dit is die vergestalting van orde en goeie sosiale waardes. Volgens Sitas word dié huis dan 'n geromantiseerde plek, waar Zoeloe-wees, orde en gesag in stand gehou word. Sitas wys daarop dat in die geval van trekarbeiders, afstand die hart warmer laat klop. Die Zoeloe wat hom in die "vreemde" bevind, is dikwels meer Zoeloe as die een by die huis.

Die meeste trekarbeiders is Zoeloes. Wat die leiers van vakbonde egter dronkslaan, is die feit dat Zoeloe-sprekendes in die tagtigerjare baie prominent was in die leierskap-strukture van ANC-gerigte vakbonde soos Cosatu. Vakbondleiers skarrel nou om te kyk wat verkeerd geloop het.

Bewussyn

Volgens Sitas het die trekarbeiders 'n sterk etniese bewussyn gehad, maar hulle was nog altyd saamgesnoer deur 'n gemeenskaplike situasie - om 'n trekarbeider te wees.

Maar iewers het daar nou iets meegegee.

Antwoorde op die vroeëre faksie-gevegte in die hostelle word op die fabrieksvloer gesoek, maar dit bied nie genoegsame verduideliking vir die aggressiewe gemoedstoestand wat tans in die land heers en wat met die vloed van Zoeloe-nasionalisme gepaard gaan nie.

Op sielkundige gronde word daar deur Loyd Vogelman en Graham Sampson van die Departement Sielkunde van Wits antwoorde gesoek. Hulle voer aan dat die hostelle, as inrigtings uitsluitlik vir mans, seksuele chauvinisme versterk.

Sitas verduidelik dat die wêreld van die trekarbeider om oorlewing wentel. Dit is 'n stryd teen township-bendes, moeilike werk- en swak lewensomstandighede.

Dan is daar die argument dat die Zoeloe-identiteit die idee van krag en krygsmanskap as grondslag het.

Steve Marais, 'n akademikus en Inkatha-kenner van Natal, sê die mans kom van Natal af waar 'n oorlog woed waarin meer as 4 000 mense reeds dood is.

Marais voer aan dat die geweld juis nou losgebars het omdat Inkatha nou sy politieke identiteit met politieke lidmaatskap wil vervang.

Maar daar is ook die oproepe deur die ANC, deur middel van 'n grootskeepse media- en politieke veldtog, dat KwaZulu as 'n tuisland ontbind moet word.

Koninkryk

Inkatha het op sy beurt die Zoeloes probeer saamtrek om, soos wat Buthelezi dit genoem het, die koninkryk van die Zoeloe te beskerm.

Marais beklemtoon dat dié etnisiteit situasiegebonde is. Hy wys op die gevegte in 1949 tussen Zoeloe-hostelbewoners en Indiërs in Durban. Hy sê die skaarsste van grond en uitbuiting in die werksplek soos wat dit deur die swart bevolking ervaar is, het gelei tot oorbeklemtoonde etniese gevoelens.

Buthelezi se Inkatha-beweging, wat nou 'n politieke party is nadat dit vroeër bloot 'n kulturele beweging was, het die afgelope paar maande in hostelle aan die Rand vergaderings gehou en lede gewerf in sy soeke na 'n magsvesting buite die grense van Natal.

Vir die etniese Zoeloe is die simboliek van Inkatha 'n baie belangrike een. Dit is die hart van die volk se identiteit.

'n Inkatha is rond en dik. Dit word gemaak van gras en die ekskresie van die koning. Dit word deur kruiedokters behandel en ingevryf met braaksel en die vel van 'n luislang.

Privaatheid

By sekere geleenthede word die Inkatha voor die hele volk in die ope gebring, hoewel dit in privaatheid en geheimhouding gemaak word. Die koning staan dan in die middel van die Inkatha en simboliseer so sy verwantskap met die Inkatha en die volk.

Die Zoeloe's glo dat as die Inkatha verbreek word, sal dieselfde met die koningshuis en die koning self gebeur.

Vandeesweek was daar egter tekens van spanning tussen die koningshuis en Inkatha. Prins Mcwayizeni Zulu, sameroeper van die koninklike familie, het Buthelezi verbied om sy neus in die sake van die koninklike familie te steek. Prins Zulu is 'n lid van die Kongres van Tradisionele Leiers, Contralesa, wat Buthelezi onlangs beskryf het as "die spies in die hart van Zoeloe-eenheid."

Die Rehoboth-Basters brom

'Die inkommers gaan ons grond óók vat'

Die stryd om oorlewing het vir talle Rehoboth-Basters 'n stryd om die grond van hul voorvaders geword eerder as 'n stryd om die behoud van kultuur en taal. Tog is daar 'n groeiende getal inwoners wat besef dat hul oorlewing regstreeks verband hou met die ekonomiese oorlewing van die nuwe republiek en weet hulle dat die gebied, wat 120 jaar lank probeer het om sy onafhanklikheid op te eis, daarom ook polities deel van die nuwe bedeling moet word. CHRISTELLE TERREBLANCHE het Rehoboth besoek en met die mense gaan gesels

DOUVOORDAG, voor die son nog tussen die karige huisies en yl doringbome langs die stofstrate van Rehoboth opgekom het, is die 90 kilometer pad tussen die heuwels noord van die dorp net een streep motorligte.

Meer as die helfte van Rehoboth se broodwinners moet dié pad elke dag heen en terug aanpak, omdat hul tuisdorp geen werkgeleenthede bied nie. Hulle werk in Windhoek en weet hulle is die gelukkiges, want op die dorp en die omliggende plase is baie mense werkloos en leef van werkloosheidspensioen.

Die enigste ondernemings wat floreer is die vulstasies, want die pad tussen die Noordkaap en Windhoek loop deur Rehoboth.

En die meeste buitestaanders se beeld van die Baster-hoofstad is dan ook die reguit pad wat die "ryk" en die "arm" deel van die dorp van mekaar skei. Eenkant woon die professionele mense in deftige huise en anderkant is die dorpshuisies op die kommunale grond uitgesprei. Min groei op die erfies wat, soos die strate, stofgetrap is.

Rehoboth is nie 'n vrugbare gebied nie, maar deel van die dorre suide van Namibia, waar armoede al tot voor die voordeur gekruip het.

Die Basters van Rehoboth onderskei hulself van ander groepe op grond van hul gedeeltelik Duitse en Hollandse afkoms en maak daarop aanspraak dat hul taal nader aan Hollands is as "blanke Afrikaans". Baie is al geskryf oor die besondere streektaal van die gebied.

Maar die stryd om oorlewing het vir talle nou 'n stryd om die grond van hul voorvaders geword eerder as 'n stryd om die behoud van kultuur en taal en selfs die "Voorvaderlike Wette" van 1872.

Tog is daar 'n groeiende getal inwoners wat besef dat hul oorlewing regstreeks verband hou met die ekonomiese oorlewing van die nuwe republiek en weet hulle dat die gebied, wat 120 jaar lank probeer het om sy onafhanklikheid op te eis, daarom ook polities deel van die nuwe bedeling moet word.

Terwyl die res van die land met begrippe soos nasiebou, versoening en Afrikanisering worstel, is 'n sluimerende konflik besig om in Rehoboth na die oppervlak te kom.

Die Namibia-regering het vroeër die maand bepaal dat Rehoboth en Windhoek vir die doel van streekadministrasie een gebied is en 'n Baster aangestel as kommissaris. Willie Metzler was die gasheer toe Swapo twee weke gelede sy kantoor op die dorp geopen het, die gaste was hoofsaaklik die swart inwoners van die gebied. Hul reg om daar te bly word nou vir die eerste keer amptelik erken en daar is groot feesgevier.

Maar onderlangs brom die inwoners van Baster-afkoms dat dit hul voortbestaan bedreig.

"Inkommer" is 'n groot skelwoord op die dorp en mense sê Hans Diergaardt van die Bevryders, wat die etniese regering gelei het, kon net aan bewind bly deurdat hy "duisende" Kleurlinge van die Kaap af daarheen gelok het.

Nou glo hulle dat die "swart inkommers" nie net hul werk gaan vat nie, maar ook hul grond.

Dit is om die rede dat "Kaptein" Hans Diergaardt van die Bevryders, wat die tien jaar voor onafhanklikwording aan die hoof van die "Etniese" Tweedevlak-regering gestaan het, steeds aanhang het vir sy idee om Rehoboth in 'n onafhanklike republiek te omskep.

Maar nie alle inwoners gaan daarmee saam nie en die meeste verwerp sy oorlogspraatjies. "Met wie gaan hy oorlog maak?" wil hulle weet.

Die Rehoboth DTA-party van dr Ben Africa het in die verkiesing die meeste steun gekry, terwyl die Rehoboth-volksparty as deel van die Namibia National Front, NNF, se steun glo altyd marginaal was.

Tant Fia Beukes, 76, en Tant Katerlena "Poppie" Vries, 70, is al dekades lank bure. Eintlik is hulle verlangs familie, soos baie mense op Rehoboth.

Hulle het nog nooit juis oor die politiek saamgestem nie, maar hulle neem dit nie te ernstig op nie. "Die mense hier verstaan mos niks van die politiek nie," sê tant Fia, "omdat hulle so arm is dat enige man hulle stem kan koop."

En later sê tant Poppie: "Ek was in die politiek, maar dit verniel jou geestelike kant so. Ons vloek mekaar te veel."

"Eintlik pla ons mos nie vir mekaar nie," sê tant Fia. "Ek het verskriklik geveg saam met die land se mense. Nou is ek teleurgestel, want die mense wat die onafhanklikheid so teengestaan het, het die week na die verkiesing sommer so oorgeswaai na Swapo. Ons, wat van tyd tot tyd tronk moes gevreet het, is nou totaal vergete. Maar dit is vir my goed van die verlede."

'Toe ons onder die Boere gewees het, het ons swaargekry, maar ons is onder een kam getrek. Maar toe die etniese regering kom, toe was daar die ding in Rehoboth. Dit was darem 'n ding om onder so 'n onreg uit te kom'

Tant Fia is al jare 'n Swapo-ondersteuner en Tant Poppie skaar haar by die strewe na selfbeskikking van "Diergaardt-goed". Maar as 'n mens met hulle gesels, wys albei met die pad af na waar hulle voorouers deur die Namas vermoor is en kla omdat daar nie meer werk op Rehoboth vir hul kinders is nie.

Tant Fia het nie sin in die stories van oorlog om die onafhanklikheid van Rehoboth te verseker nie. "Dis nou regtig stront", sê sy. "Maar baie mense praat so."

Sy sê die Diergaardt-administrasie het haar baie swak behandel en sy eie ondersteuners bo ander voorgetrek. "Dié van ons wat nie aan sy party behoort het nie, het nie werk of beurse gekry nie, en ek het minder pensioen gekry as ander."

En sy verduidelik: "Toe ons onder die Boere gewees het, het ons swaargekry, maar ons is onder een kam getrek. Maar toe die etniese regering kom, toe was daar die ding in Rehoboth. Dit was darem 'n ding om onder so 'n onreg uit te kom. My kinders kon nie een werk hier kry nie en hulle werk al jarre lank in Windhoek. Ek kon nie 'n lening kry om my huis reg te maak nie."

Nou sê Tant Poppie: "Die Basters het mos maar daardie etniese gesindheid. Hulle wil mos maar net wees soos hulle is ... hulle grond hê." Sy vertel hoe haar oumagrootjie saam met Hans Diergaardt se oupa deur die Namas vermoor is en sê: "Die graf is hier ... so langs die pad. As jou mense so koelbloedig vermoor is, dan voel jy mos maar dat jy die grond van geslag tot geslag wil behou."

Haar dogter skree uit die kombuis: "Ma, onthou ek is 'n Swapo." En Tant Poppie lag net.

Tant Fia sê dit is waar dat die etniese regering die basters bo die Namas en Damaras en veral bo Swapo voorgetrek het en dat mense nou vrees dat die voortrekkery omgekeer gaan word. "Dit sal nie vir my saakmaak nie," sê sy. "Ons is mos almal deur God geskape."

"Maar ek is nie tevrede met Metzler nie. Hy was dan eers in die Diergaardt-kliek. Hy is 'n onbestendige man. Die nuwe Swapo's hou hulle eie vergaderings. Hulle hou goed vir ons geheim. My regering is Sam Nujoma-goed, nie Willie Metzler-goed nie," verduidelik sy oor die nuwe streek-regering in Rehoboth.

Tant Poppie is meer skepties. "As hulle ons almal ordentlik behandel, is dit reg so. As ons onafhanklik word, sal ons seker glad nie werk kry nie, maar ons wil maar liewers self besluit wat gebeur. Die Bastervolk voel maar so, as dit goed is juffrou - die Kaptein moet maar besluit. Ons het glad nie so groot grond soos die swartmense nie ... as dit moontlik is, wil ons dit behou..."

Sy sê sy woon al van 1943 af in haar huis en wil dit nie verloor nie. "Dit is 'n groot saak. Die mense sê ons goed sal afgevat word, daarom is ek by Diergaardt se mense."

"Nee," sê tant Fia, "dis dan een land, waarom moet hy nou afgesny word. Ek en my kinders wil ook aan die massa behoort, nie die Republiek van Rehoboth nie. Ons wil nie die ander onregte hê wat ons tien keer onder Diergaardt moes verduur nie.

"Ek glo ook nie Diergaardt se steun gaan nou groei nie. Hy het nie meer die stadsgelde om die mense om sy pinkie te draai nie.

"Wat my pla, is dat sy adjudant, Abraham Strauss, 'n nie-Rehobother is. Hy is van die inkommermense. Twee jaar gelede het hy my dogter in die buite-toilet omgery. Hy was dronk, sê die mense. Sy kon dood gewees het, maar hy en Diergaardt het gestry. Daar het niks van die saak gekom nie."

Tant Poppie is ook nie aldag seker van Diergaardt nie. "Dis hy wat die drank bevry het. Ai, nou is die plek vir my tog so verwoes."

Sy sê haar oorlede man het nog elke jaar 5 sjillings kopbelasting betaal om 'n drankpermit te kry.

Deesdae bly alle drankwinkels saans tot minstens nege uur oop en oor die naweek, saam met die slaghuise en roosterkoek-braaiers op straat, tot middernag.

Oor hul taal voel die tantes meer eensgesind.

"Dis my voorouers se taal," sê Tant Fia. "Piet Beukes se mense... hy is deur die Namas vermoor. Die taal is half-Hollands, half-blank. Ek wou nogal graag gehad het die taal moet aanhou voortbestaan. Ek kan mos enige tyd grafwaarts gaan... solank ek lewe wil ek mos kommunikeer met mense."

Tant Poppie sê sy sukkel nog om "blanke" Afrikaans te verstaan, nou is alles in Namibia skielik Engels. "Dit het ek teen julle president, hy is nes 'n Engelssprekende man, 'n man wat nie dink aan die volk wat nie verstaan nie," sê sy.

Oor die toekoms is Tant Poppie huiwerig: "Ons het gedink dit sal beter gaan, maar elke keer as ek winkel toe gaan, kos suiker tien sent meer. Ek het nie 'n hoogheid vir die swartmense soos party nie... solank hulle my net goed behandel en ver van my bly."

Tant Fia sê dinge begin stil raak op Rehoboth. "Dis die stilte voor die groot storm," sê sy. "Hulle het mos wapens. Hoekom het Suid-Afrika dit nie afgevat nie? Ek weet nie teen wie hulle gaan oorlog maak nie."

In die kafee by die Reho-inkoopsentrum sit Oom Boeta Louw Saterdagmiddag met sy hoed op. Hy het nou net opgestaan en hy bestel 'n koppie tee en 'n bier.

"As jy die bier by die tee ingooi laat hy jou beter voel," sê hy, en vertel dat hy gisteraand baie "bloedkop" (rooiwyn) gedrink het.

Oom Boeta is op pad na die Swapo-vergadering. "Ek is 'n Swapo," sê hy. "Alles sal nou regkom."

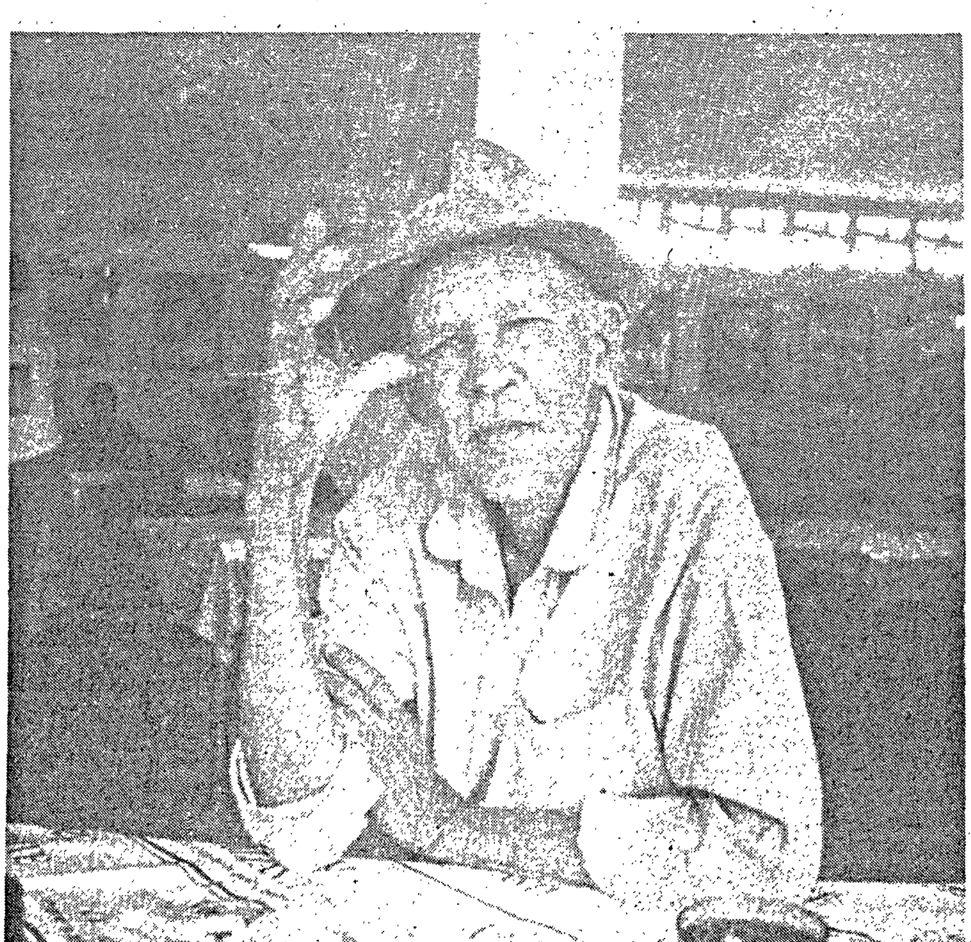

Oom Boeta Louw

onderlangs oor hul toekoms

'n Basterboer in Rehoboth

(Foto: John Liebenberg)

Oorlog is nie uitgesluit nie, sê Diergaardt

"VIR 74 jaar het elke Baster jaar na jaar op die plaas Sam-Khubis byeengekom om die gelofte te herdenk wat hulle in 'n uur van benoudheid op 8 Mei 1915 aan God onse Vader gedoen het; naamlik dat as Hy ons uitred uit die dood op die dag, sal ons die dag as 'n Sondag eer en respekteer en bymekaar kom om dankie te sê aan God, die Almagtige, vir die wonderlike wyse waarop Hy ons uit die aanslag van die Duitse troepe gered het." (Uittreksel uit die Volkstem: Volume 1: Nommer 1)

Vanjaar, op die 75e herdenking van die Rehoboth-Basters se "Gelofte", is hulle gewaarsku om nie politiek op dié dag te praat nie.

Nou vra die Basters wat nog die onafhanklikheid van die sogenaamde "Rehoboth-gebied" voorstaan: "Moet ons dan 'n rooi streep deur die geskiedenis trek en gesigloos deur die massas geabsorbeer word?

"Die Basters behoort gegun te word om op Sam-Khubis-dag hulle geskiedenis te eer en hulde te bring aan hul gevalle helde. Ons wil dit 'n vakansiedag maak," sê hulle.

Sedert Resolusie 435 verlede jaar 'n werklikheid geword het, het 'n diepe tweespalt in die verarmde gemeenskap begin vorm aanneem.

Die Bevryde Demokratiese Party van "Kaptein" Hans Diergaardt, wat die party die tien jaar voor onafhanklikheid kragtens die berugte AG8-wet as Tweevlak-owerheid regeer het, glo onverbiddelik dat Rehoboth kan aanspraak maak op geografiese soewereiniteit en daarom onafhanklikheid binne die nou onafhanklike Republiek van Namibia.

"Oorlog is nie uitgesluit nie," het Diergaardt aan Vrye Weekblad gesê oor die feit dat Rehoboth nou onlosmaaklik as deel van Namibia gereken word.

Die Basters grond hul eis om onafhanklikheid op die feit dat die 300 Noord-Kaapse Basters, onder leiding van kapt Hermanus van Wyk, die gebied in 1876 van die Nama-hoofman, Abraham Swartbooi, vir 100 perde en vyf waens gekoop het.

Die skuld is nooit ten volle vereffen nie omdat Swartbooi en Jan Jonker Afrikaner hulle in 1880 aangeval het. Na 'n oorwinning in hul guns het die Basters verklaar dat hulle met "bloed" vir die grond betaal het.

In 1885 het die Basters 'n vriendskapsooreenkoms met die Duitsers gesluit waarin hul onafhanklikheid erken is, maar wat eintlik op anneksasie neergekom het.

In 1915 het ook die Duitsers hulle aangeval weens die Basters se beweerde gekonkel met die Suid-Afrikaners in die hoop om weer volle onafhanklikheid te verkry. Die Basters meen hulle het die Duitsers verdryf, maar vier jaar later het die Volkebond die gebied onder Suid-Afrikaanse beheer geplaas.

In 1969 het 'n Baster-afvaardiging weer eens onafhanklikheid van die Suid-Afrikaanse regering geëis.

Wet R101 van 1976 het uiteindelik selfbeskikking aan die gebied gegee en voorsiening gemaak vir 'n verkose Volksraad en Kapteinsraad. Die reëling is deur die AG8-wetgewing van 1978 erken.

Die droom van 'n onafhanklike Bastervolk het nog nie vervaag nie. Daarom het Diergaardt hom verlede jaar teëgesit toe die wetgewende en uitvoerende gesag van Rehoboth ingevolge Resolusie 435 aan die Administrateur-generaal oorhandig moes word. Die oordrag is later volvoer nadat die AG tot sekere voorwaardes van die Basters ingestem het.

Kragtens AG32 het die AG egter in September verlede jaar volle beheer oor die gebied oorgeneem.

Diergaardt sê hy het net op versoek van die VVO-verteenwoordiger, Martti Athisaari, aan die verkiesing deelgeneem op voorwaarde dat indien Swapo by wyse van enige soort meerderheid aan bewind kom, die Rehobothers sal onttrek, die ampsgeboue sal oorneem en met die regering sal aangaan soos vroeër.

"Die regering is 120 jaar oud, hulle kan nie sommer hier kom en sê julle moet nou oorgee nie," sê hy.

Daarom het hy:

* In Januarie vanjaar vir Staatspresident FW de Klerk gaan sien oor die feit dat 'n eenmens-een-stem-regering nie vir die Basters aanvaarbaar is nie;

* In Februarie die regering oorgeneem en 'n hofinterdik deur die AG van die hand gewys op grond daarvan dat hulle nie die howe van Namibia erken nie;

* Op 22 Maart vanjaar, toe Namibia onafhanklik geword het, die Ou Duitse vlag op die dorp gehys;

* Op 18 Mei 'n referendum gehou waarin inwoners gevra is: Wil julle eie seggenskap oor jul grond behou? en Wil julle eie seggenskap oor jul gevestigde regte behou? Hy maak daarop aanspraak dat 84,1 persent van die inwoners ten gunste daarvan gestem het en daarom ten gunste van selfregering is;

* het hy kort daarna op 'n internasionale nuuskonferensie in Suid-Afrika onder die vaandel van die AWB sy eis op onafhanklikheid gaan stel;

* 'n Konferensie in Praag, Tjeggo-Slowakye saam met minderheidsgroepe van regoor die wêreld bygewoon om bondgenote in sy onafhanklikheidstryd te werf en steun hy die KP se verklaring dat die Derde Vryheidsoorlog nou vir minderheidsgroepe in Suider-Afrika die enigste oplossing is;

* Hy verontagsaam ook 'n bevel om sy ampshuis op die dorp voor die einde van die maand te ontruim en praat nou ernstig van oorlog.

Diergaardt sê Rehoboth is op verskillende terreine deur Suid-Afrika uitverkoop.

Die nagenoeg 100 000 hektaar waaruit die gebied bestaan, is oorspronklik in die naam van die gemeenskap geregistreer, maar kragtens Wet 56 van 1976 as deel van proklamasie R101 in die regering se naam oorgeskryf deur Suid-Afrika.

"Ons het ons laat vang deur dié ding," sê hy, "omdat ons gedink het die regering is die verteenwoordiger van die gemeenskap."

"Dit gaan nie hier oor wat reg is nie," sê Diergaardt. "Dit gaan hier oor wat iemand voel. Swapo is al besig met die herverdeling van grond en nou behoort party grond aan die gemeenskap en sommige aan individuele boere. Ons boere is deel van die sewe persent wat volgens Swapo op 60 persent van die grond bly en wat nie langer geduld kan word nie.

"Hulle kan nie ons grond vat nie. Dit is die enigste grond in Namibia wat gekoop is."

Diergaardt sê sy party het die nuwe regering al vyf keer vir samesprekings gevra, maar daar is net oor die radio laat weet dat daar niks is om oor te praat nie. "Maar ons sal voortgaan om met hulle te probeer praat," sê hy.

Diergaardt sê dit gaan hier eerder om behoud en beheer van eie grond, as oor sogenaamde kulturele identiteit. "Die gerugte dat ek 'n UDI wil uitroep en grond na die see wil uitkoop om Rehoboth 'n uit- en invoermark te gee, is waar," sê hy. "Ons het al drie jaar gelede met Amerikaanse geldbelange begin onderhandel om sekere regte aan hulle te verkoop sodat ons sterk genoeg kan word om 'n Republiek uit te roep. Dit is goedgekeur en die kontrak geteken, maar die AG wou hulle nie in die land toelaat nie. Ons het die gedagte net tydelik laat vaar."

Verlede week het die eerste streekkommissaris vir die Windhoek-Rehoboth gebied, Willie Metzler, wat deur die regering aangestel is, sy intrek in die regeringskompleks, waar die Volks- en Kapteins- raad tot nou toe gesit het, geneem. Dat 'n Baster die eer toegeval het, pla die Diergaardt-ondersteuners min.

"'n Mens lag liewer hieroor," sê Metzler, voorheen 'n gemeenskapswerker, wat beklemtoon dat sy taak is om die gemeenskap in die geheel te dien en te sorg dat elke individu kry wat hom toekom.

"In die onafhanklikheidsverkiesing is hy verwerp ten gunste van die DTA, wat nie vroeër aan 'n etniese verkiesing wou deelneem nie. Met die referendum het hy met sy berekenings gekul en in ieder geval sal almal mos sê hulle wil hul grond behou.

"Boonop het Diergaardt se termyn as gekose leier van die Basters 'n jaar gelede verstryk en was hy nog nooit van afkoms af 'n kaptein nie. Ek dink hy het gehoop die DTA gaan wen en dat hy sy etniese regering sal kan voorsit.

"Die regering is bewus van waartoe hy in staat kan wees, maar uit hoofde van die grondwet tree ons nie teen hom op nie. Ek het selfs 'n bietjie simpatie uit historiese perspektief, maar as daar met geweld teen die Basters opgetree moet word, kan dit 'n verdere verlies van outonome regte beteken."

Ook Siegfried Woller, 'n Swapo-lid van die Nasionale Vergadering en sakeman van Rehoboth, sê dit is "malligheid" en dat Rehoboth geen afsonderlike toekoms kan hê nie, veral nie op ekonomiese gebied nie.

Diergaardt sê in die laaste 54 jaar van Suid-Afrikaanse beheer is "geen miljoen rand op Rehoboth se ontwikkeling bestee nie. Wat hier is, is die afgelope tien jaar deur my administrasie tot stand gebring."

Volgens Metzler wou Diergaardt se mense nie aanvaar dat Rehoboth net 'n "glorified lokasie" was nie. Nou pas dit hulle om die vinger na Suid-Afrika te wys.

"Swapo het verlede maand plegtig onderneem om nie met kommunale grond te peuter nie, maar die formele beleid is nog nie uitgevaardig nie," sê hy.

Diergaardt sê hy voer die afgelope paar maande indringende samesprekings met die Herero-opperhoof, Kuaima Riruako, "wat selfs sterker oor hul grond voel as ons".

"Sy party (National Unity Democratic Organization) sal waarskynlik binnekort uit die DTA wegbreek en saam met ons baklei," sê hy en beweer hy het ook die Herero-volk op die minderheids-konferensie in Praag verteenwoordig.

Diergaardt stel ook 'n formele politieke alliansie met die Herero's in die vooruitsig.

'n Nes van ongeregtigheid...

...of mense wat besorg is oor mense?

Wie onthou nog die groot smeerwoorde van die sewentigerjare - "sensitiwiteitsopleiding", "T-groep", en "breinspoeling"? En wie onthou nog die uitlating van John Vorster, toenmalige Eerste Minister, oor die Wilgespruit Fellowship Centre? "A nest of inequity", het hy dit genoem, overgeset synde "'n nes van ongeregtigheid", wat "opgeruim" moet word. Wilgespruit was onlangs weer in die nuus. Die keer omdat dit tot verslaggewende organisasie verklaar is ingevolge die Wet op Openbaarmaking van Buitelandse Befondsing. INA VAN DER LINDE het met eerw Dale White, direkteur van Wilgespruit, oor die Schlebusch-kommissie en die jare daarna gaan gesels

'N ONGEMAKLIKE enkelspoorsementpad lei al met die bergrante van Roodepoort langs tot by die Wilgespruit Fellowship Centre. Dit bestaan uit 'n aantal onopvallende geboue wat hier en daar teen die rotsagtige heuwels vasgeplak is.

Die geboue bestaan uit kantore, 'n eetkamer en vergadersaal, 'n konferensiesentrum en slaapgeriewe vir 160 mense, 'n winkel waar die handewerk van selfhelp-projekte verkoop word, en enkele woonhuise, waaronder dié van Dale White, sy vrou Tish, en hul gesin.

Van die hoofgebou af het mens 'n uitsig oor die wye vallei wat deel uitmaak van die uitgestrekte grondgebied van 82 hektaar. En as jy mooi kyk, kan jy net-net die sowat 50 plakkershuise sien wat onder 'n lappie bloekombome onder in die vallei uitsteek.

Die gemeenskap wat hier gehuisves word, het gewoon in 'n gebied waar sinkgate sommer oornag in die grond verskyn het.

Tish White

Die Whites is die afgelope paar jaar reeds in 'n dispuut met die stadsraad gewikkel oor die feit dat hulle die plakkers huisves. Ingevolge die bepalings van die nuwe Wet op Plakkery kan hulle beboet word met 'n bedrag van R5 000 per plakker.

Wilgespruit is van sy vroegste jare af omstrede. Nie sonder rede nie, want die ontstaan van die sentrum hou regstreeks verband met die bewindsoorname deur die Nasionale Party in 1948. 'n Groep predikante uit die sogenaamde Engelse kerke, wat hulself die "broederskap" genoem het, het besluit om die sentrum te stig ten einde die sosio-politieke situasie aan te spreek.

Hoe sterker die beleid van apartheid ingeburger geraak het, hoe meer het die sentrum op sosio-politieke kwessies begin fokus, vertel White, 'n man in sy middel-vyftigs.

Die man wat deur die toenmalige Eerste Minister, John Vorster, daarvan beskuldig is dat hy die "nes van ongeregtigheid" bestuur het, is klein van postuur, praat met 'n sagte stemtoon en lyk heel onskadelik. Sy kantoor, soos trouens al die ander geriewe hier, het net die nodigste in. En wat daar is, is nie nuut nie.

As White praat oor die kommissie wat in 1973 aangestel is om onder voorsitterskap van Alwyn Schlebusch, later minister van Binnelandse Sake, ondersoek in te stel na Wilgespruit se bedrywighede, doen hy dit sonder beskroomdheid.

Saam met Wilgespruit is die Instituut vir Rasse-aangeleenthede, Nusas, die University Christian Movement, en die Christelike Instituut van Beyers Naudé ondersoek.

Van die gevolgtrekkings van die Schlebusch-verslag was onder meer dat Wilgespruit 'n opleidingsentrum is waar vir radikale sosiale en politieke verandering gewerk word.

Dit word bereik deur "die misbruik van sensitiwiteitsopleiding waarby jongmense wat optree as leiers in verskillende organisasies, betrek word onder ander pretensies en onder die dekmantel van die instituut se christelike ekumeniese verbintenisse..."

Wat die kommissie destyds al gehinder het, was dat Wilgespruit uit die buiteland gefinansier word. Die instituut is daarvan beskuldig dat dit nie optree in ooreenstemming met "normale siening van godsdienstige praktyke" nie.

White sê die Schlebusch-kommissie het hom daarvan beskuldig dat hy die jeug mislei en besig is met breinspoeling. Hulle het ook beweer die mense wat gebruik word om die programme aan te bied, nie voldoende opgelei was om die sensitiwiteitsgroepe te hanteer nie, dat daar seksuele wangedrag plaasvind, en dat hulle besig is met politieke sake in plaas van religieuse sake.

Die vier programme wat Wilgespruit aangebied het, was die Domestic Workers' Project, die Youth Ecumenical Services Programme, die Urban and Industrial Mission Programme en die Personal Relations Organisation and Development Programme (Prod).

Hoewel al die programme op sosio-politieke veranderinge ingestel was, was dit veral Prod wat onder die soeklig beland het. Die rede: daar is van sensitiwiteits-opleiding gebruik gemaak in die kursusse.

White verduidelik: "Kerke in die VSA het 'n benadering ontwikkel om leierskap- en opvoedkundige opleiding te doen wat nou verwant is aan die T-groep-programme wat vroeër deur die Amerikaanse regering gebruik is om troepe op te lei...

'Ek doen net wat ek voel nodig is, of dit nou is om die hongeres te voed, of gemeenskapleiers op te lei.'

"Die doel van die opleiding is om leiers in staat te stel om bewus te word van die uitwerking wat hulle as individue op ander mense in 'n groep het. Hulle leer om te verstaan hoe hulle deelname ander mense in 'n groep bevorder of benadeel."

'n Groep wat kom vir 'n kursus, gebruik hulself as 'n agenda. Met behulp van 'n fasiliteerder word gepraat oor inhibisies, sosiale normes en waardes, patrone van interaksie en die uitdagings om vooroordele op die gebied van ras, seks, en ouderdom te oorkom.

"Deelname aan die program het onder andere gelei tot 'n reoriëntasie oor die waardestelsels van die apartheidsamelewing. Mense het begin vrae vra soos waarom kan ons nie woon en werk waar ons wil en assosieer met wie ons wil nie.

"Die doel hieragter was om mense te help om hulself beter te verstaan. Dit kan verandering laat plaasvind en is baie bevrydend."

Die beskuldigings van die Schlebusch-kommissie was 'n totale wanvoorstelling van waarmee hulle besig was, sê White. "Hulle het ons gesien as die vyand omdat hulle geglo het ons aktiwiteite 'n bedreiging vir die status quo inhou."

Die kommissie se interpretasie van die feite hang ook nou saam met 'n enge siening van wat die taak van die kerk is. Vir hom hang die taak van die kerk saam met alles waarby mense betrokke is.

Die kerke betrokke by Wilgespruit het daarna besluit om sy eie kommissie van ondersoek na Wilgespruit aan te stel.

Regter Dendy-Young van die hooggeregshof in Botswana het dit gelei. Getuienis is geroep uit die sensitiwiteitsgroep op grond waarvan die Schlebusch-kommissie sy gevolgtrekkings gemaak het. Hieruit het heeltemal 'n ander perspektief gekom as in die Schlebusch-kommissie, sê White.

"Ons het skoon daaruit gekom. Die bewerings oor seksuele wangedrag wat aan die groep toegedig is, is opgeklaar. Dit was te wyte aan die vrye taalgebruik binne 'n groep waar mense mekaar vertrou het. Net die spesifieke groep wat op daardie tydstip betrokke was, kan werklik praat oor wat in die groep gebeur het.

"Die regering se enigste getuienis het berus op dié van 'n student wat die groep geïnfiltreer het, terwyl die hele groep behalwe die infiltreerder voor die Young-kommissie kom getuig het," sê White.

Young het, anders as die Schlebusch-kommissie, bevind dat die personeel van Wilgespruit buitengewoon goed gekwalifiseer was om sensitiwiteitsopleiding te doen.

Schlebusch se verslag was egter die "amptelike" verslag. "Ons verslag het tweede uitgekom en toe was die skade reeds gedoen", sê White.

Daarna het die aktiwiteite by Wilgespruit teruggesak tot bykans niks.

Hy is vir drie maande met verlof in 1978, en het teruggekom met nuwe voorstelle. Nuwe programme is begin, wat kursusse in gemeenskapsorganisasie behels het. Gemeenskapsleiers is opgelei om te help met gemeenskapontwikkeling, onderhandeling en opleiding, sogenaamde "people's empowerment".

Die gesin het die nagevolge van Schlebusch lank met hulle saamgedra. Die White's se paspoorte is ingetrek, en ook hulle kinders s'n.

"Schlebusch het my gewys hoe ander mense ons werk sien en hoe swak ingelig die owerhede is, omdat hulle op inligting van informate moet berus. Ek het begin verstaan hoekom ek as 'n vyand van die staat beskou word...

"Wat my betref was my integriteit ongeskonde. Daar was baie druk op ons as gevolg van die wanindrukke wat deur die kommissie geskep is. Dit het die kerke lank geneem om die sinistere bedoelinge agter die regeringsoptrede te besef, maar dit het uiteindelik tog deurgeskemer."

Die sentrum word op die oomblik weer bedreig deur die feit dat hulle ingevolge die Wet op Buitelndse Befondsing tot 'n verslaggewende organisasie verklaar is.

"Dit waarmee ons nou besig is, gaan in die toekoms nog baie belangriker word.

Ons werk met die behoeftes van mense op die laagste vlak. Dit gaan oor plakkers, leierskap, selfontwikkeling.

"Ons moet aanvaar dat die regering ons steeds as die vyand sien. Dit hang saam met hul siening van godsdiens en Christus, wat baie eng is. Die kerk se aktiwiteite is volgens hulle beperk tot saligmaking en hulp aan die armes. Wat ons doen, word

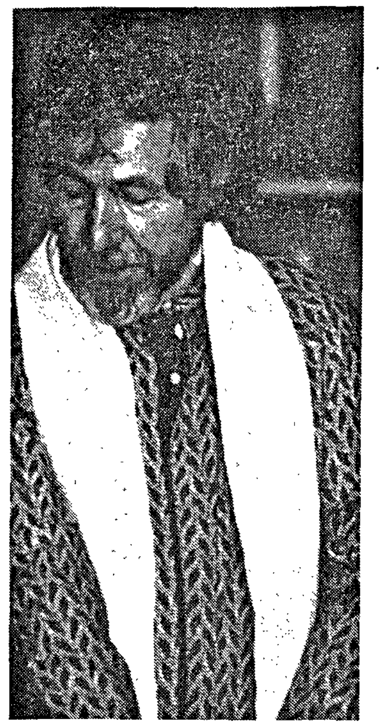

Eerw Dale White

regoor die wêreld gedoen en behoort nie verdag gemaak word nie.

"Ek volg net die roete wat deur mense gestel word, en daarin glo ek volg ek in die voetstappe van Christus. Ek doen net wat ek voel nodig is, of dit nou is om die hongeres te voed, of gemeenskapleiers op te lei".

Hy haal die Russiese skrywer Yiriyef Teshenko aan: "Hoe beskaamd sal ons staan as ons kinders moet sien dat die optredes waarvoor ons gemartel is, bloot dade van basiese goedhartigheid en menslikheid was."

Eerwaarde weier om aan Wet te voldoen

DIE Wilgespruit Fellowship Centre, die enigste liggaam wat ingevolge die Wet op die Openbaarmaking van Buitelandse Befondsing tot 'n organisasie verklaar is wat aan die regering verslag moet doen oor waar sy buitelandse geld vandaan kom, gaan weier om aan die vereistes van die Wet te voldoen, sê eerw Dale White, die direkteur.

Dit kan tot gevolg hê dat Wilgespruit, wat in 1948 deur die sogenaamde Engelse kerke gestig om - volgens die bekendstellingsbrosjure - die "opwelling van rassisme en nasionalisme" na die bewindsoorname deur die Nasionale Party, te probeer bekamp, finaal sy deure sal moet sluit.

Die sentrum gaan die wetgewing beveg, sê White, wat intussen 'n aansoek by die Hooggeregshof ingedien het om te vra dat die Wet nietig verklaar word. Die Registrateur van Verslaggewende Organisasies en Persone, 'n staatsamptenaar wat spesiaal aangestel is om te bepaal wie oor hul buitelandse fondse verslag moet doen, het ingestem om die wetlike prosedures uit stel tot na die hofaansoek afgehandel is.

Die vier organisasies wat deur die Registrateur ondersoek is, is die End Conscription Campaign, Idasa en Kagiso-Trust, 'n onafhanklike gemeenskapsorganisasie. Wilgespruit is die enigste wat beveel is om ingevolge die Wet, alle geld wat uit die buiteland ontvang word, te verklaar.

Die Wet bepaal ook dat die buitelandse fondse in 'n sesmaandelikse verslag uiteengesit word, dat die naam en adres van die skenker verskaf word, die doel waarvoor die geld geskenk is, en die voorwaardes van die skenking.

Indien 'n organisasie sou weier om kennis te gee dat geld van die buiteland ontvang is, of inligting oor die bron en die doel van die geld weerhou, kan 'n maksimum vonnis van R40 000 boete of tien jaar tronkstraf opgelê word.

Stem die Registrateur nie saam met die doel waarvoor geld ontvang word nie, of die wyse waarop dit aangewend kan word nie, kan hy die geld vries en na die skenker terugstuur.

Wilgespruit, wat 'n jaarlikse begroting van R2,5 miljoen het, ontvang op die oomblik geld van twintig buitelandse bronne, sê White. Dit beteken dat hy beboet kan word of tronkstraf kan kry vir elkeen van die bronne wat hy nie verklaar nie.

"Die inligting oor buitelandse geld wat ons ontvang, is reeds beskikbaar in vorms wat ons by die Reserwebank invul en waarin ons sê waarvoor die geld bedoel is.

"Indien die regering meen dat almal wat oorsese geld ontvang, geregistreer moet word, sal ons toestem daartoe, maar wanneer die regering selektief te werk gaan en net sekere organisasies vra om hul bronne te verklaar, moet 'n mens begin vra wat die optrede motiveer.

"Lees 'n mens die fyndruk van die Wet, blyk dit dat die Registrateur ook diegene wat geld van ons ontvang, kan ondersoek".

White sê hy voorsien dat optrede teen die sentrum 'n domino-effek sal hê. "As Wilgespruit ondergeploeg word, is die volgende om te gaan die SARK, en daarna is daar nog sowat 196 organisasies wat ondersoek kan word."

Van Wellington tot Roelandstraat en Zonderwater

'n Lewe van misdaad

HY'S eintlik gedoop Hendrik Marinus Thiart, maar Hillbrow se skemerstrate ken dié skraal man met die diep lyne op sy gesig net as Kassie.

Dis ou Kassie wat saam in was vir roof, ou Kassie wat die departement soveel hel in Zonderwater gegee het en ou Kassie wat dié keer op is vir moord.

Hy is in die onderwêreld berug as 'n stil kêrel wat sy jobs op sy eie trek en sy pyn alleen vat.

Sy misdaadlewe het hom die afgelope vyftien jaar vir oortredings wat wissel van gewapende roof tot onwettige besit van 'n vuurwapen, van Zonderwater, Pretoria-Sentraal, Diepkloof en die Ou Fort tot in Roelandstraat en Pollsmoor geneem.

Hy was vir dae alleen in "Die Bom" in Zonderwater opgesluit en kon 'n strafdieet van pap sonder sout of suiker.

Vir drie maande was 'n kokkerot in "Japan" in Roelandstraat sy enigste geselskap en sy enigste hoop die geluid van motors wat ver anderkant die seldeure deur Kaapstad se strate ry.

Thiart het verlede week in die Johannesburgse Hooggeregshof verskyn op aanklagte van moord en roof. Die staat beweer dat hy in Julie verlede jaar 'n man vermoor het.

In Maart volgende jaar sal hy aan 'n regter moet verduidelik wat op daardie wintersaand verlede jaar in 'n woonstel in Berea gebeur het toe hy na bewering 'n man doodgeskiet het. Hy het reeds 'n bekentenis aan die polisie gemaak dat hy die pistool in sy hand gehad het.

Hy was saam met van Suid-Afrika se mees berugte en bekende misdadigers in die tronk: André Stander, Allan Heyl, Rodney "Jawbreaker" Ax, "doktor" Gert "Evkom" Rademeyer en vele ander.

Thiart vertel 'n verhaal van 'n eensame en harde tronklewe, van gevangenes wat uit pure frustrasie die tronk aan die brand gesteek het en van twee tjommе wat een nag doodgesteek is.

Onder sy vriende tel rowers, moordenaars, lede van 'n mafia-groep en 'n horde ander operateurs in die onderwêreld. Toe een van sy vriende verlede week in die hof verskyn het op aanklag van moord, ontvoering, roof, huisbraak en aanranding, was Thiart agter in die hof om sy tjom bietjie moed in te praat.

Hy weet mos immers hoe werk 'n hof. Hy het al voor regters in Transvaal en Kaapland verskyn en 'n keer al sy eie verdediging behartig toe hy sy advokaat weggejaag het. Dit het hom nie veel gehelp nie: hy's vier jaar tronk toe gestuur.

Hy is veertig jaar gelede as een van agt kinders teen die Bolandse berghange net buite Wellington gebore. Sy pa was 'n plaasvoorman en sy ma 'n huisvrou.

Die jong Thiart, 'n uithaler-sportman en 'n gemiddelde leerling, dink vandag nog met groot deernis aan sy liefdevolle ma en steeds met haat aan sy bullebak-pa wat vir jare soms by die huis, soms by sy houvrou gebly het.

Een van die hartseerste oomblikke in sy lewe was toe sy ma skielik dood is terwyl hy in die tronk was. Sy plek langs haar graf was leeg.

In al sy jare in die tronk het hy nog nooit 'n enkele besoek ontvang nie en miskien tien briewe gekry.

Hy onthou hoe hy een nag in Hillbrow rondgeswerf en sy pistool op 'n man gerig het wat 'n vrou gevloek het. Miskien het die vrou hom aan sy ma herinner.

Kassie was 'n opstandige en moeilike kind. Om sy pa terug te kry, het hy 'n nuwe paar rugbystewels op die skoolhoof se naam gekoop, gereedskap uit 'n werkswinkel gesteel en katte doodgeskiet.

Na skool het hy 'n polisieman geword, en gou die kuns van skelmwees geleer toe hy 'n paar rand hier, 'n paar rand daar in omkoopgeld begin ontvang het.

Dit was my pa, sê Thiart, wat verantwoordelik was daarvoor dat ek uiteindelik 'n bank beroof het en 'n misdadiger geword het. "Ek wou hom wys wat se slegte seun hy opgebring het."

Thiart onthou nog goed hoe hy die eerste keer 'n bank in Kaapstad binnegestap en 'n pistool op die vroue-kassier gerig het. Hy's met 'n sak vol geld daar uit nadat hy die bank se personeel in 'n kamertjie toegesluit het. Bankroof is maklik, het hy besluit.

Hy het met sy eerste roof al besluit: as hulle jou vang en jy gaan tronk toe, gaan jy nie huil nie. Ek weet mos dis verkeerd en ek weet wat ek doen.

Dis met 'n vonkel in sy bruin oë dat Thiart terugdink aan die dae toe hy nog met stapels geld in sy Mercedes Benz rondgery en hom as wynboer voorgedoen het.

Dit was 'n lewe van mooi vroue, skeepsreise op luukse passasiersbote en 'n ronde bed in 'n spoghotel in Seepunt...

En 'n kind wat êrens gebore is nadat hy gevang en in die tronk gestop is.

Verlang hy vandag na 'n normale lewe met vrou, kind en huis? Nee wat, sê Thiart, wat jy nie ken nie, die mis jy nie.

Al waaroor hy nou worry, is die moordsaak. "Maar ek gee nie moed op nie. Ons veg om huis toe te gaan."

En dan kan hy dink aan die lewe wat nog voorlê.

Hendrik Marinus "Kassie" Thiart

Vrye Weekblad neem sy lesers die volgende twee weke op 'n ontdekkingsreis deur die lewe van 'n geharde misdadiger. Met die eerste oogopslag is Hendrik Thiart niks minder nie as net nog 'n misdadiger wat die grootste gedeelte van sy volwasse lewe agter tralies deurgebring het. Maar agter die bankrower en vermeende moordenaar skuil daar 'n verhaal van 'n jong en talentvolle Bolandse seun wat nou, twintig jaar later, vertel wat in sy lewe skeefgeloop het en hoekom hy 'n misdadiger geword het. Hier is 'n opsomming van sy verhaal, en op bladsye 12 en 13 vertel hy sy storie, in sy eie woorde, aan JACQUES PAUW en PEARLIE JOUBERT

MARCH ON SABC

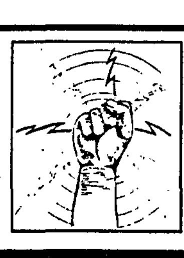

- The people shall broadcast!
- Democratise radio and TV!
- Stop Nat propaganda!

Time: 10 am • Date: Saturday 25 August • Starting point: Corner Wanderers & Plein Streets, Johannesburg (near St Marys Cathedral)

Issued by the Campaign for Open Media, PO Box 16939, Doornfontein 2028

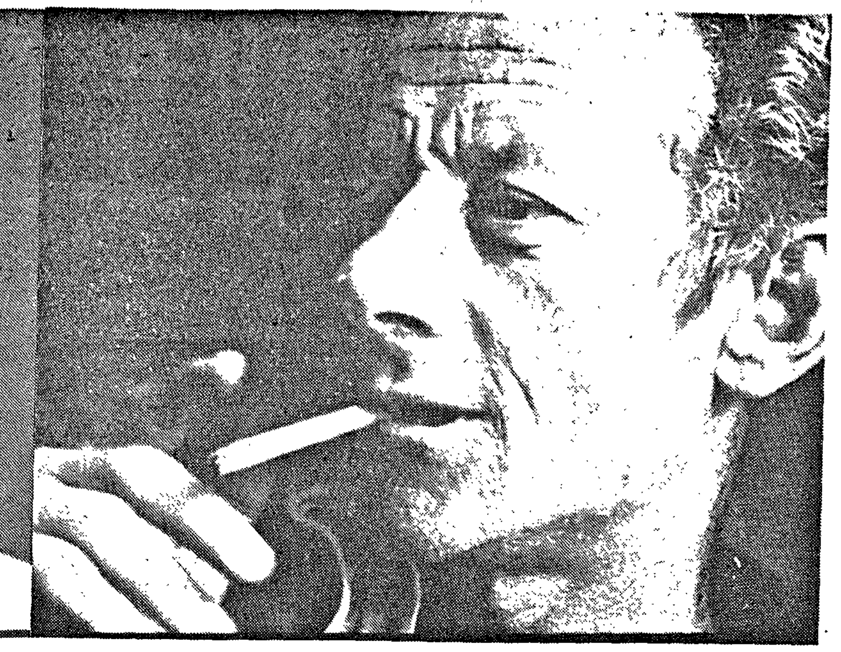

"Hoor hier, ek soek daai geld!"

EK is op 5 Junie 1950 op Wellington in die Kaap as die jongste van agt kinders gebore. My pa, Alwyn Thiart, was plaasvoorman en my ma was sommer net ma. Almal het haar ta' Hennie genoem.

Toe ek agt jaar oud was, trek pa'le na Malmesbury in die Swartland. Ons was baie arm en het swaar grootgeword, maar was gelukkig met wat ons gehad het.

Dit was 'n liefdevolle huis en tot ek veertien was, was pa Alwyn die ideale pa. Daarna het dinge gebeur waarvoor ek hom nooit sal vergewe nie.

Ek was op Malmesbury op skool tot ek veertien was. Vir 'n arm man se kind het ek goeie vriende gehad en was heel gewild op skool omlat ek wittie was. Dis nie dat ek nie respek vir ander gehad het nie, maar ek was die waaghals.

Die onderwysers het my gelaaik, nie oor hoe ek gelyk het nie, maar oor ek so baie te sê gehad het.

Ek was tops in krieket - ek't my gewildheid oopgespeel. Ek het vir die dorp krieket gespeel toe ek maar in standard sewe was. Toe ek standard agt was, toe kry ek Boland-skole. As dit nie vir my sport was nie, was ek in 'n verbeterskool.

Ek het nooit omgegaan met rokers en rowwenekke op skool nie, want daar was nie tyd nie. My sport het al my tyd geneem. Ek het ook nooit gerook en gedrink op skool nie. Die eerste maal wat ek gedrink het, was toe ek vyftien was.

Toe kom die asters - ek was net nege jaar oud, toe kom ek agter daar's lekkerder goeters as net krieket.

Omdat ons nie juis sakgeld gekry het nie, het ek en broer Christie, wat twee jaar ouer as ek is, planne beraam oor hoe om 'n paar sente te maak. Dis waar ek die eerste keer met misdaad in aanraking gekom het.

Ek en Christie het van pa se skaapvelle gesteel en dit verkoop vir albasters. Pa het gewaarsku ons moet pasop dat dit nie 'n groter ding word nie.

Hy moes my liewer slae gegee het, want elke ding wat ek gedoen het, was 'n challenge om te kyk of ek slae kan kry. Ek het daarvan gehou.

Die groot jaar in my lewe was 1964. Ek was veertien jaar oud. Ek sal die twaalfde Junie nooit vergeet nie. Dit was 'n Saterdag en pa was vreeslik onrustig. Later die aand het die poliesman en dominee kom sê Christie is in 'n motorongeluk dood.

Daai Desember van 1964 het pa 'n verhouding met 'n ander vroumens aangeknoop. Ek het hom beginne haat - dis die enigste persoon wat ek ooit gehaat het. Voor daai tyd het ek my pa aanbid en alles vir hom gedoen.

Toe my pa met daai vroumens beginne lol, het hy ons almal net so weggeskuif: sy eie vrou, vir my, die res van die familie.

Vandat ek my verstand het, het ek gesien hoe my ma, elke dag, minuut en oomblik saam met my pa gestap, baklei en gesukkel het. Sy het nooit gekla nie. Toe stoot hy ma eenkant toe.

Ek het by myself besluit: omdat my pa no ways meer tyd het vir my nie, maar net tyd het vir die mense in die bar, daai vrou en die familie van daai vrou, gaan ek hom of daai vrou eendag breek.

Ek was toe al vyftien. Ek het beginne wonder wat die goed is van 'n goeie lewe lei - my pa gee my niks, ek kry niks by niemand nie. Ek het 'n rebel geword teen almal wat goed lewe.

Oorkant ons huis was 'n engineerbesigheid. Ek het saans, soos 'n ekspert, by die agteryard ingegaan en ingebreek. Ek weet nie waar ek die kennis gekry het om dit te doen nie, maar ek het daai deure oopgemaak en sy gereedskap gesteel.

By die huis kon niemand die gereedskap gebruik nie omdat pa nie meer daar was nie - toe gee ek dit weg vir my tjommies. Dit was my eerste misdaad. 'n Paar weke later het ek 'n paar nuwe rugbytôks nodig gehad. Pa was nie daar om dit vir my te gee nie en ek is winkel toe waar ek 'n paar mooi VG-Continentals op die skoolhoof, meneer De Bois, se rekening gekoop het. Daai Saterdag het ek met die nuwe tôks gespeel. Dit was die eerste paar wit rugbytoks op die dorp.

> **"Waar ek gegaan het, was my karre skoon. Ek het nie 'n job getrek as ek nie netjies aangetrek was nie. Die ou wat 'n job trek wat slôrrig is, vuil hare het - die polisie gaan hom eerste soek."**

Die volgende Dinsdag roep meneer De Bois my kantoor toe en vra: Wat is dié? Ek sê vir hom: Dis 'n afskrif van 'n rekening van 'n paar rugbystewels wat ek op meneer se naam gekoop het. Ek het dit gedoen want ek weet jy gaan daai rekening vir my pa gee, want hy moet dit betaal.

Ek het vyf houe met die rottang gekry, maar ek het lekker gevoel, want pa het daai rekening betaal. Dit is die eerste slag wat ek op hom geslaan het - met daai paar rugbytôks.

Ma kon niemand haat nie, ook nie vir pa nie. As hy in die huis gekom het, was hy welkom. Maar definitief nie by my nie.

Ek het met resiesduiwe begin boer. Daar was 'n duiweboer wie se duiwehokke ek Saterdae gaan skoonmaak het in ruil vir een of twee duiwe. Maar hy wou nooit vir my die duiwe gee wat ek wou hê nie. Toe besluit ek om die duiwe te gaan haal wat ek wou hê. Ek het 'n paar gaan steel.

Ek het hulle net gehou tot hulle gebroei het en die kleintjies groot genoeg was om self te eet. Daarna het ek hulle gelos om terug te gaan. Ek het gehad wat ek wou hê.

Ek het nie gedink ek doen verkeerd nie, want ek het besluit as pa daai dinge aan ons kan doen, kan ek dit mos ook maar aan ander doen. Pa doen verkeerd aan ons en kom niks oor nie.

Korrupte beginsels het in my beginne opbou. Naderhand het ek die engineer se katte met 'n .22-geweer doodgeskiet.

Ma het nooit geweet ek steel nie. My respek vir haar het gehou tot die dag van haar dood.

Aan die einde van standerd agt het ek besluit ek is moeg vir skool. Ma het voorgestel ek moet polisie toe gaan.

Ek wou wegkom van die platteland. Mens raak later in 'n groef, jy skree om weg te kom. Jy wil anner goeters sien, anner goeters doen, anner karakters leer ken - in die polisiekollege het ek daai goeters gekry.

In Junie 1968 is ek met verlof huistoe. Een dag kry ek vir pa in die bar. Toe ek instap, sê die barman: Kyk oom Alwyn, hier is jou seun Marinus.

Ek kyk vir pa in sy gesig en sê: Jy daar met jou groot liggaam, jy is nie meer my pa nie. As jy 'n seun gehad het, skryf hom af. Pa is sonder 'n woord daar uit.

Polisiewerk was net nie vir my nie. In die kollege het ek gesien hoe ouens goeters steel. Daar het ek gesien hoe maklik dit is om te steel.

Toe ek uitgeplaas is na Norwood in Johannesburg, het ek besef: Mense het meer geld as wat ek ooit kon droom. Ek wou ook baie geld hê.

Daar het ek gesien hoe maak poliesmanne geld. Ek het daar gesien hoe maklik 'n polisieman op 'n klopjag omgekoop word deur 'n man wat sê: Man, ek weet my kaffer is nie geregistreer nie, maar hier is R200.

> **"Ek't voor die tyd vir myself gesê: Niemand het jou beïnvloed om dié dinge te doen nie, moenie agterna huil en jouself verwyt nie."**

Dis toe dat ek dink: As daai man R200 kan vat, kan ek dit mos ook doen. Ek het vir my 'n kar gekoop net met geld wat ek op blackmail gevat het.

Dis waar ek my haat in die polisie gekry het - omdat ek gehoor en gesien het wat hulle rêrig doen. Ek het in die kollege geleer wat hul doelwit moet wees, maar gesien daar buite is dit net mooi die teenoorgestelde.

Enigiets - you name it - het ek in die force gesien - aanrandings en hoe swartes sommer net in die selle toegesluit word. Dis dan wat die poliesman vir hulle vra: Wie het R20 by hom? Die's met die geld los hy, en die ander word toegesluit.

In my jare in die polisie was daar net een ding. As daar 'n swartman in die polisiestasie instap... glo my, òf die bloed loop, óf hy smeek hom dood vir genade - ek probeer nou nie links klink nie.

> **"Ek was roekeloos en het oor niks geworrie nie. As 'n ou skeef na my gekyk het, en ek het 'n pistool by my gehad, dan het hy 'n gat in hom gekry waarmee hy nie gebore is nie."**

As ek moet sê ek het nooit mense geslaan nie, dan moet ek lieg. Ek het drie maal mense geslaan. Ek het een keer 'n kleurling geswipe wat 'n mes op my probeer trek het. Nou dit haat ek - hy moes eerder skiet, maar nooit 'n mes op my getrek het nie.

'n Swarte het eenkeer 'n ding vir my gesê wat niemand ooit vir my moet sê nie. Jou ma se moer. Dit vergewe ek niemand nie. Daai man het ek geswipe.

Ek het dik geword vir die polisie en besluit om dit te los. Ek het in 1961 by Bantoe-administrasie in Albertstraat as inspekteur begin werk.

Wat vrouens betref, het ek baie verhoudings gehad en was selfs verloof. Gewoonlik het ek gou dik geraak. Dieselfde meisiekind aand na aand was een te veel. Ek het dik geraak en hulle gelos. So het ek rondgesleep van die een na die ander verhouding.

Ek het selfs 'n verhouding gehad met 'n Kleurlingvrou, ene Hester Jacobs van Newclare. Haar pa het op die spoorweë gewerk en haar ma was op die busse. Sy het my respekte vir die teenoorgestelde geslag geleer.

Maar ek en Hester het in twee wêrelde geleef. Maar nie oor kleur nie. Sy het ambisie gehad om verder te leer en te reis terwyl ek net een ding gesoek het: geld.

Ek het mense gesien wat te veel geld het. Iemand wat sy garage oopmaak en daar staan 'n Rolls Royce en 'n Caddilac en 'n Sunbeam Tiger. Ek wou ook sulke goeters hê.

Eendag het my suster gebel en gesê pa het kanker. Ek is huistoe waar pa dood is kort na ek daar aangekom het. Aan elke kant van die bed was 'n vrou: my ma aan die een kant, sy houvrou aan die ander kant.

Ek het vir my broers gesê dat ek nou heeltemal op my eie is. Ek het nie tyd gehad vir hulle nie, want hulle was te papbroek om vir pa te gesê het hy doen verkeerd. Hulle was lafaards - geel, soos piesangs.

Ek was hierna baie roekeloos en het nooit aan my toekoms gedink of wat ek met my lewe wil maak nie. Ek het nie omgegee waarheen ek vanaand gaan en waar ek gaan jol nie. Ek het nie omgegee saam met wie ek gaan nie. Die lewe was tog net te lekker en ek het full-out gejol. Ek wou nie dink nie.

Daai tyd het ek ook baie perde gespeel en baie geld gemaak. Ek het selfs nou en dan getrespass op getroude ouens se property.

Ek het later in die poskantoor op Moorreesburg en later op Piketberg gaan werk. In dié tyd het ek 'n argument opgedoen met ene Koos Kotze, wie almal sommer ou dowe Koos genoem het.

Dit was een woord op die ander tot ek hom betrek het. Hy was voorbarig en gesuip. Hoe ver of hoe hard ek hom geslaan het, weet ek nie.

Die volgende môre is die ou dood. Later het ek gehoor hy het met anner Portugese ook baklei.

> **"Ek het nooit gevoel ek steel nie. Banke het mos baie geld. Hulle kry geld binne 'n uur na 'n roof van die Reserwebank terug."**

Ek het hom nie doodgeslaan nie - hy moes met iemand anders ook moeilikheid gesoek het. Hulle trek my toe in vir dié saak, maar kon nie bewys dat ek hom doodgeslaan het nie.

Maar, toe wys almal vinger na my en ek gee pad toe terug na Johannesburg. Dit was die einde van 1974 en ek was in elk geval moeg vir werk.

Terug in Johannesburg het ek 'n Mercedes gehuur en 'n pistool op die swartmark gekoop.

Ek het besluit dis nou tyd om anner geld te maak. Ek was moeg vir elke maand bietjies geld kry. Ek wou groot geld maak om groot perde te kan speel. Dit was 'n helse challenge om op 'n waaghalsige manier klomp geld te maak.

Ek's af Kaap toe om 'n bank te gaan soek. Ek het gedink dis die maklikste manier van geld maak. Ek onthou dit was 'n Saterdagmôre.

Daar was min om oor te worrie. My ouershuis was opgebreek. Vriende het ek my daai tyd nie aan gesteur nie, 'n vaste verhouding het ek nie gehad nie.

Al wat ek daai tyd gedink het, was om klomp geld te maak en op 'n helse jol te gaan. Dan sou ek besluit wat om daarna met my lewe te doen.

Ek was roekeloos en het oor niks geworrie nie. As 'n ou skeef na my gekyk het, en ek het 'n pistool by my gehad, dan het hy 'n gat in hom gekry waarmee hy nie gebore is nie.

Net voor ek Kaap toe is, het ek in Hillbrow rondgestap. 'n Vreemde ou het 'n meisiekind beledig. Toe dink ek: Te hel met jou ou maat, as jy dink jy kan meisiekinders beledig omdat jy motorbike ry, maak jy 'n helse fout. Ek kon sien daai's 'n ordentlike aster.

Ek het my pistool uitgehaal, na hom op daai Norton Commando gemik...Na daai het ek nie meer senuwees gehad nie.. Al wat ek van bankroof geweet het, was wat ek in die polisie en in die kriminele wêreld geleer het.

Ek het 'n bank met 'n redelike klein personeel, wat so R15 000 sal hê, gesoek. Daar was net twee vrouemense in en hulle was besig om die geld te tel en op te cash. Ek het as vermomming net sonbrille gedra en het twee pistole gehad - 'n regte ene en 'n speelgoed ene. Ek wou niemand beseer nie. Ek het gedink as daar moeilikheid sou kom, sal ek die regte pistool gebruik, maar solank ek dit kan verhelp, wil ek nie iemand skiet nie.

Ek was heeltemal kalm toe ek by die bank instap. Dit het gevoel asof ek R5 se kleingeld gaan vra. Ek het 'n sigaret in my een hand gehad.

Ek sê toe vir die asters: Hoor hier, ek soek die geld. Die een sê so ewe sy sal nie die geld vir my gee nie. Die ander astertjie het die geld gegryp en gesê: Gee hom die bliksemse geld. Jou lewe is nie verassureer nie; daai geld is.

Sy het die geld voor my neergesit en gesê: Toe, jy het nou die geld, maak nou dat jy wegkom.

Ek het hulle in 'n agterste kamertjie toegesluit. Ek dink as iemand in die bank ingestap het, sou ek dalk geskiet het.

> **"Ek het my pistool uitgehaal, na hom op daai Norton gemik...Na daai het ek nie meer senuwees gehad nie."**

Vandat ek met die onderwêreld deurmekaar geraak het, het ek geleer: it is either me or you that is going down. Ek het niks gevoel vir enige iemand nie, solank ek net survive.

Ek het ewe casually by die bank uitgestap, in my wit, gehuurde Mercedes geklim, 'n Hunter gerook en 'n bier gaan drink in Goodwood se hotel. Ek het die geld sommer in die kar gelos,

Ek het goed gevoel omdat ek gekry het wat ek gesoek het. Later het ek die geld getel. Ek was R8 000 ryker.

Ek het dié aand in die Heerengracht Hotel gaan inboek. Ek het gereken hulle sal nie 'n rower daar kom soek nie. Ek het die Mercedes by die Heerengracht gelos en 'n tweede kar gaan huur. Dié keer was dit 'n Valiant Regal, air-conditioning de lot.

> **"Ek het besluit dis nou tyd om anner geld te maak. Ek was moeg vir elke maand bietjies geld kry. Ek wou groot geld maak om groot perde te kan speel."**

Ek is na 'n paar dae terug Johannesburg toe en het by Holiday Inn by die lughawe ingeboek. Daar was 'n Nedbank in die hotel wat ek begin dophou het. Dit het na 'n maklike teiken gelyk.

Drie weke later is ek terug Kaaptoe. In De Waal-drive is 'n United-tak. Ek het daar verbygery en begin wonder hoekom ek hom nie ook moet vat nie. Die volgende middag het ek die Valiant langs die bank ingetrek.

Ek het my donkerbril opgesit en die bank binnegestap. Ek het weer my speelgoedpistool en die regte ene by my gehad. Daar was net 'n skeletonstaf aan diens.

Ek het die speelgoedpistool uitgehaal en die twee mans en meisie aangehou. Die mans is toegesluit en die aster moes die geld inpak. Dit was uiteindelik meer as R9 000.

Ek het haar ook toegesluit. Nou, ek weet nie of sy dom of geskrik was nie, maar plaas dat sy op die vloer gaan sit, loop kruip sy onder die wasbak in en slaan haar kop teen die rand van die wasbak stukkend.

Ek is hoogs tevrede daar weg. Die tweede job het nog beter as die eerste ene gewerk. Bankroof was maklik.

Met al die geld is ek terug Heerengracht toe. Ek het nou twee karre gehad en het ook 'n pak klere gaan koop, 'n smart ligblou pak.

Terug in Johannesburg het ek by die Kemptonpark Hotel gaan inboek. Ek het veilig gevoel, want daai tyd was daar nog nie Police File nie. Net die polisie het van jou geweet. Vandag kyk almal, tot die fox terrier, na Police File.

Ek het nog nooit gevoel ek steel nie. Banke het mos baie geld. Hulle kry geld binne 'n uur na 'n roof van die Reserwebank terug.

In Johannesburg het ek vir my 'n Datsun gehuur en begin kuier by Dalene van der Merwe, 'n aster van Kemptonpark. Blink kar, lekker klere - ek het vir mense vertel ek's 'n ryk wynboer van die Kaap wat hier is vir besigheid.

Almal het my geglo, haar pa ook. Ek kon maak wat ek wou. Ek het geld, die Mercedes, die klere en die tyd. Dalene se pa het gesien ek's orraait.

Een Maandagmiddag het ek besluit om daai Nedbank in die Holiday Inn te slaan. Ek het my sonbrille opgesit, ingestap en vir die vrou agter die toonbank gesê dat ek van Fedility Guards is en dat drie banke in die stad geslaan is. Ek het gesê ek is uitgesit om die bank op te pas.

Dié arme vrou, so lelik as wat sy was, so goed was sy. Sy het selfs vir my tee aangebied. Ek het gesê ja dankie, dit sal lekker wees. Met dié druk ek die speelgoedpistool teen haar kop en sê sy moet die laaie gaan leegmaak.

Ek het gesien daar is 'n countersafe waarvan die onderste laai oop was. Daar was klomp tienrandnote in.

Sy pak al die geld in die sak en ek sê vir haar sy moet sit. Toe sy gaan sit, en ek omdraai om te loop, hoor ek net: Doef. En daar lê sy: uit soos 'n kers. Ek loop toe terug en gaan maak die countersafe ook leeg.

Ek het in die Mercedes geklim en weggery. Die geld het op die sitplek langs my gelê.

Waar ek gegaan het, was my karre skoon. Ek het nie 'n job getrek as ek nie netjies aangetrek was nie. Die ou wat 'n job trek wat slordig is, vuil hare het - die polisie gaan hom eerste soek.

Terug in my kamer in die Kemptonhotel het ek 'n brandy en Coke bestel en op die vensterbank gaan sit en die geld getel. R22 000!

Ek het vir my en Dalenetjie kaartjies op die boot van Kaapstad na Durban bespreek. Ek wou myself enjoy en het vir my en Dalene by die Century-Hotel in Seepunt ingeboek. Daai hotel se kamers is uitgelê met goud en swart en dit het sulke ronde beddens...

Ek sê toe nogal ewe dat ek haar plaas toe wil neem, maar dat die booking te vinnig op my was en ek dit nie wou uitstel nie. Ek het geweet dat ek nie lank aan haar gaan vashou nie, want iewers gaan ek iets beters optel.

Sy was 'n oulike aster - nie te maer nie en net lekker gebou. Ek en Dalene is op honeymoon op die boot. Dit was lekker om 'n ryk wynboer te wees.

Na ons in Durban aangekom het, is ek terug na Kaapstad. Daar het ek woord by die onderwêreld gekry dat hulle nog nie vir my soek nie.

Die volgende dag is ek terug na Johannesburg. Toe ek drie-uur die middag by my woonstel instap, hoor ek 'n geraas hier agter my en kyk vas in twee nege-millimeters.

Hulle sê toe hulle het banksakkies in my woonstel gekry en dat ek gesoek word vir gewapende roof. Ek het gesê daai sakkies is myne - dis van die perdespeel.

Ek het hulle niks gegee nie, maar hulle het die datums en banke aan my genoem - United in Kaapstad en Nedbank in die Holiday-Inn.

Ek het net die speelgoedpistool vir hulle gegee. Die regte ene het ek onder die Mercedes se radiator geplant. Hy's miskien vandag nog daar, of lê iewers op 'n scrapyard en roes.

Ek is saam met hulle moord-en-roof toe. Daai Vrydag in 1975 is ek die eerste keer toegesluit.

Ons is af Kaap toe vir die uitkenningsparade. Ek het heeltyd gewonder waar die polisie hul inligting gekry het. Op die vliegtuig terug sê die luitenant die ou wat aan my die pistool gegee het, het gepraat.

Op 24-jarige ouderdom kla het hulle my toe aan vir gewapende roof en in Februarie 1975 is ek in die Fort in Hillbrow toegesluit.

Ek het vyf maande in die Fort gelê op verhoor-afwagting. Dit was nie te bad nie, daar was mense daar binne wie ek geken het.

Daai ouens wat ek buite geken en binne weer ontmoet het, het my gehelp om standvastig daar binne te beginne - later word die hele tronk net een lang roetine.

Ek het nooit gehuil oor dinge skeefloop nie, want voor die tyd het ek vir myself belowe om dit nie te doen nie. As jy jou kar verkoop en jy weet jy gaan hom mis, is jy mos stupid om agterna te huil - jy't mos geweet.

> **"Ek het ewe casually by die bank uitgestap, in my wit, gehuurde Mercedes geklim, 'n Hunter gerook en 'n bier gaan drink in Goodwood se hotel. Ek het die geld sommer in die kar gelos."**

Ek't voor die tyd vir myself gesê: Niemand het jou beïnvloed om dié dinge te doen nie, moenie agterna huil en jouself verwyt nie.

Daar binne moet mens vir jouself besluit. Jy moet besluit wie en wat jy is en hoe jy in die tronk gaan wees:

Ek het nooit toeglaat dat die mense daar binne my beheer en domineer nie. Ek het nie eens toegelaat dat 'n bewaarder vir my vertel om my bek te hou nie.

Eendag het ek hom mooi vertel: Hoor hier, gaan vertel vir daai hond van jou by die huis hy moet sy bek hou. As jy met my praat sê jy ek moet stilbly.

Daai eerste vyf maande lê mens maar rond en speel skaak en kaart.

Op die vierde Augustus 1975 het ek in die Hooggeregshof in Johannesburg verskyn vir die gewapende roof en diefstal van die bank in die Holiday Inn.

Hulle het vir my 'n Pro Deo-advokaat gegee wat 'n halfuur voor ek moes verskyn by my in die selle aankom. Hy sê as ek skuldig pleit op albei aanklagtes, kry hy my af vir ses jaar.

Ek't net vir hom gekyk en gevra of hy siek is.

Kort daarna kom die staatsaanklaer ook daar aan en vra wat ek gaan pleit. Hy wou weet sodat hy die getuies kon roep.

Ek het vir hom gesê ek pleit onskuldig op albei aanklagtes en ek vertel hom toe sommer dat ek 'n probleem het met daai advokaatjie wat vir my 'n halfuur voor die tyd kom staan en vertel dat ek skuldig moet pleit.

Ek vertel hom dat ek my verdediging wil verwerp en self my saak gaan doen.

Ek het onskuldig gepleit omdat ek nooit skuldig pleit op enige ding nie. Daai ou wat daar voor sit kry 'n salaris en ek gaan nie vir hom sy salaris verdien deur skuldig te pleit nie.

Toe hulle my vra oor die diefstal van die geld in die brandkluis, sê ek dat ek dit nie gesteel het nie.

Ek het die vroumens van die bank onder kruisverhoor geneem en gevra of daar mense by haar was toe sy bykom. Sy sê daar was twee ouens en meisiekinders van die Holiday Inn by haar.

Sy't ook erken dat die brandkas oop was. Wie sê vir haar een van hulle het nie daai geld gevat nie? Sy erken toe dat dit moontlik was.

En net daar sê ek vir die hof om my onskuldig te bevind op aanklag nommer twee en die regter sê die hof staan dit toe - netjies nê?

Op die gewapende roof is ek skuldig bevind en het vier jaar gekry.

Daai oggend by die hof het 'n speurder vir my gesê Dalene verwag ons twee se kind.

Ek wou haar nie as getuie roep nie, want ek wou haar nie in die koerante ontbloot nie. Ek het jammer vir haar gevoel.

Ek't nie skuldig gevoel toe ek haar by die hof sien nie, want sy het mos haar horlosie en volstruisleerbaadjie en klere gehad wat ek vir haar gekoop het. Ek't gesê dat ek nie daai goeters met gesteelde geld gekoop het nie en dat dit haar eiendom was.

Ek het nog nooit ons kind gesien nie. Dalene het my ook nooit niks gesê nie. Ek sal, om eerlik te wees, dit nogal laaik om die kind te sien. Die speurder sê dis 'n seun - Dalene is net na die saak getroud.

Toe die speurder daar weg is, sit ek in die selle en lag en wonder watter kringloop my kind in die lewe gaan volg.

En daar sit ek toe, gat in die tronk.

Toe het ek nie aan goeie gedrag en daai goeters gedink nie - net aan wat ek met dié tye gaan doen.

(Word vervolg)

Wêreld:

Eenheid teen Irak

Frankryk, Brittanje en sewe ander Europese lande besluit op 'n vergadering oor Westerse eenheid om militêre optrede in die Persiese Golf te koördineer om sodoende die internasionale verbod op Irak en Koeweit te verskerp. Die Egiptiese leier, pres Hosni Moebarak, waarsku dat "donkerte en verval" die voorland vir die Arabiese wêreld sal wees as Irak nie sy troepe uit Koeweit onttrek nie. Bronne in Kaïro sê 'n volle gepantserde divisie van Egipte is intussen na Saoedi-Arabië gestuur, wat Egipte se totale sterkte in dié land op 15 000 man te staan bring. 'n Irakese regeringswoordvoerder maak bekend dat "buitelandse gaste" wat hulle in Irak bevind, na "strategiese en militêre instellings" verskuif is. Intussen waarsku pres George Bush Irak teen die aanhouding van buitelanders in Irak en Koeweit, en vir die eerste keer in die huidige Midde-Oosterse krisis word daar van "gyselaars" gepraat.

Rykes net ryker

Ondanks 'n dreigende oorlog kan die krisis in die Midde-Ooste die wêreld se biljoenêrs nóg ryker maak. Fortune Magazine berig in 'n artikel: "Julle moet nie te jammer voel vir diegene wat hulle eie eilande en kastele het en Renoirs vir muurpapier gebruik nie." Die tydskrif wys daarop dat koning Fahd van Saoedi-Arabië 18 biljoen dollar sterk staan en dat Sultan Haji Hassanal Bolkiah van Brunei 25 biljoen dollar agter sy naam kan skryf.

Oorlog sleep voort

Die Liberiese rebelle-leier, Charles Taylor, sê die vredesmag van Wes-Afrika wat na Monrovië op pad is om in te gryp in die burgeroorlog in die land, sweer saam om sy nasionale mag te dwarsboom. Taylor beweer dat sy teenstander, die rebelle-leier Prince Johnson, wel dood is en dat sy rol deur iemand anders gevul is. Taylor onttrek hom vir die tweede keer uit samesprekings met leiers van Wes-Afrika in die hoofstad van Gambië, Banjul, en sê dat sy rebelle "tot die einde" sal veg. Intussen het Prince Johnson en pres Samuel Doe albei reeds aangedui dat 'n skietstaking aanvaarbaar sal wees.

Armene oor onafhanklikheid

Die Armeense parlement voer debat oor 'n voorgestelde onafhanklikheidsverklaring waarin om soewereiniteit gevra word. Volgens dié republiek sal hy sy eie gewapende magte tot stand bring en sy eie ambassades en geldstelsel instel.

Burgerskap vir geld

Die Oos-Duitse parlement sal op 9 Oktober stem oor eenwording met Wes-Duitsland vyf dae later. Die Oos-Duitse primier, Lothar de Maiziere, sê hy en die parlementêre leiers van alle partye in die voormalige koalisie-regering het ooreengekom op die nuwe stemdatum. Die Oos-Duitse regering maak ook bekend dat hy aan 'n aantal sakemanne van Hongkong Oos-Duitse burgerskap gaan gee in ruil vir lenings.

Bulgarye sonder regering

Twee maande na die eerste vrye verkiesings in 45 jaar in Bulgarye, het die land nog steeds geen nuwe regering nie. "Amptelike konsultasies vir 'n nuwe kabinet het nog nie begin nie," sê 'n senior woordvoerder van die Hervormde Kommunistiese Sosialiste Party, Alexander Tomov. Hy bevestig dat 'n koalisie-regering tans nie moontlik of wenslik is nie. Intussen raak die toue buite winkels al hoe langer soos wat die ekonomiese krisis in die land vererger.

Revolusie duur voort

Pres Vaclav Havel van Tsjeggo-Slowakye maan burgers van die land dat die "fluweel-revolusie" teen "totalitêre strukture" nog lank nie verby is nie. Tydens die 22e herdenking van die Sowjet-inval in Tjeggo-Slowakye, sê Havel aan 'n skare van 100 000 dat verlede November se opstand in die land (wat die naam van die "fluweel-revolusie" gekry het) nog nie verby is nie omdat die land hom nog eers moet losmaak van die burokratiese en parasitiese stelsel wat nog op alle vlakke bestaan.

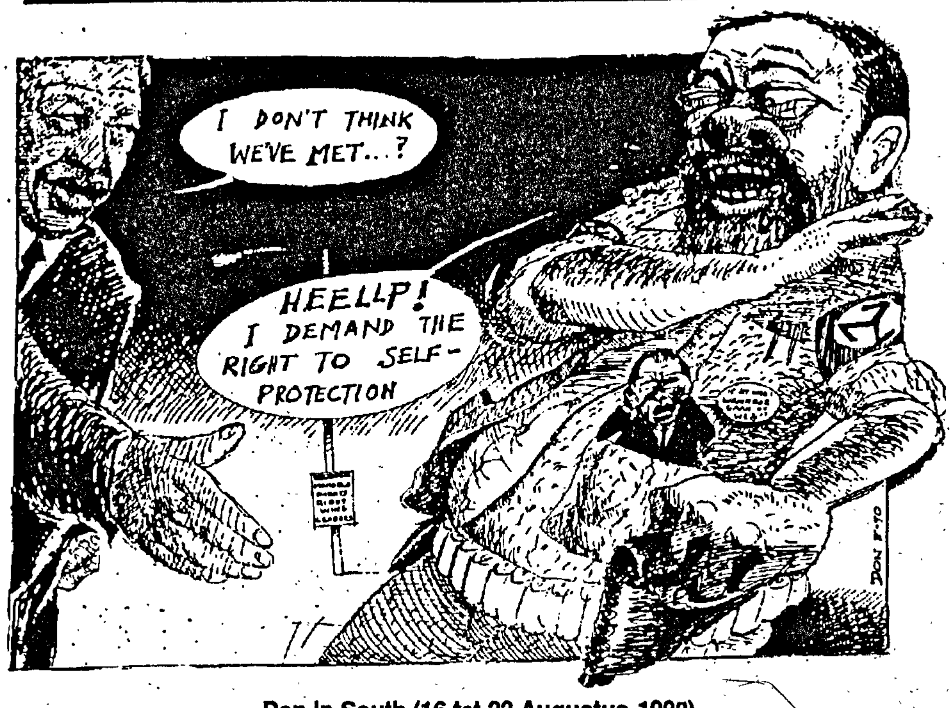

Don In South (16 tot 22 Augustus 1990)

Hulp aan IRA

'n Ier en drie Amerikaanse burgers word in Boston, Massachusetts, gevonnis tot tussen twee en tien jaar tronkstraf vir wat deur die regter as volskaalse terrorisme beskryf is. Die vier is skuldig bevind aan sameswering om wapens, insluitende anti-helikopter missiele, na die IRA te stuur.

Xiaoping bedrywig

Die Chinese leier, Deng Xiaoping word 86. Hoewel hy feitlik heeltemal uit die openbare oog verdwyn het, bestaan daar nog baie vrae oor sy se rol in sake van nasionale belang. Daar is net soveel vrae oor sy gesondheid. Pres Yang Shangkun bevestig dat Xiaoping steeds op 'n gereëlde grondslag met ministers ontmoet hoewel hy in Maart uit sy laaste amptelike pos bedank het. Hy het ook in Mei samesprekings met pres Hosni Moebarak van Egipte gehad en hy het in Junie met pres Mohammed Ershad van Pakistan samesprekings gevoer.

Amptenaar verkrag

Nege mans, waaronder 'n polisieman, verkrag 'n vroulike veiligheidsamptenaar in die hoofstand van Indië, Nieu-Delhi. Die vrou is 'n veiligheidsamptenaar van die Dalai Lama, die geestelike- en wêreldleier van die Boeddhiste van Tibet.

Politieke oorlewing

Die kommissie wat navorsing doen oor hoe Kenia se enigste politieke party werk, beteken vir pres Daniel Arap Moi 'n laaste kans op politieke oorlewing te midde van anti-regeringsgeweld ná die aanhouding sonder verhoor van politieke teenstanders. Die kommissie hoor die getuienis aan van sowat 40 000 politici, godsdienstige leiers, en doodgewone burgers. 'n Joernalis in Nairobi sê die mense sal egter moet wag en sien of Moi ware politieke hervormings sal aankondig wanneer die kommissie sy verslag aan hom oorhandig.

Suid-Afrika:

Soektog na vrede

Die minister van Buitelandse Sake, Pik Botha, die minister van Wet en Orde, Adriaan Vlok, en die leiers van KwaZulu en Transkei, ontmoet in Pretoria om die geweld in townships aan die Witwatersrand te bespreek. Meer as 500 mense is reeds dood in gevegte wat townships van die Oos-Rand tot aan die Wes-Rand teister. Die voorsitter van die Militêre Raad in Transkei, genl Bantu Holomisa, waarsku na afloop van die samesprekings dat indien die sinnelose moord op mense van Transkei nie stop nie, sal dié staat "verplig wees om sy mense te beskerm, al is dit as ongenooide gaste". Holomisa sê enige opsetlike poging om Transkeiers te verdruk, sal teen alle koste teëgestaan word. Minister Pik Botha waarsku dat Suid-Afrika geen gewapende inmenging uit Transkei sal duld nie en sê dat die uitlatings van Holomisa strydig is met die gees van die samesprekings wat die vreedsame oplos van verskille nastreef. Hoofminister Mangosuthu Buthelezi van KwaZulu vra dat daar begin moet word met samesprekings tussen alle partye en die regering en dat daar weg beweeg moet word van aparte samesprekings met aparte groepe wat net verdeeldheid verskerp. Intussen maan Vlok dat die ernstige aanklagte dat die polisie kante kies in die bekamping van geweld, deur bewyse gestaaf moet word.

Tutu waarsku

Aartsbiskop Desmond Tutu waarsku dat pogings om 'n ontmoeting tussen die vise-president van die ANC, Nelson Mandela, en die hoofminister van KwaZulu, Mangosuthu Buthelezi, te reël, met uiterste versigtigheid gedoen moet word. Hy sê indien so 'n ontmoeting plaasvind en daar nie die verwagte uitkoms is nie, dit rampspoedige gevolge kan hê.

Wit regte moet bly

Die leier van die Konserwatiewe Party, dr Andries Treurnicht, sê daar kan nie sprake wees van samesprekings tussen die KP en 'n ANC/SAKP-alliansie nie tensy dié alliansie nie besef dat hulle nie enige aansprake kan maak op wit regte nie. Treurnicht sê in 'n televisie-debat die SAKP, ANC en die PAC praat oor vrede, maar terselfdertyd dreig hulle met 'n gewapende stryd.

Uit Sowetan (20 Augustus 1990)

Leierskap betwis

Die voormalige president van Transkei, opperhoof Kaizer Matanzima, waarsku die militêre leier van die land, genl Bantu Holomisa, dat hy nie met die grondwet van die land moet peuter nie. Matanzima sê Holomisa is nie die leier van die mense van Transkei nie; slegs van 'n paar militêre handlangers. Hy stel voor dat Holomisa sy leierskap by 'n stembus moet toets.

Hani in skuiling

Die stafhoof van Umkhonto we Sizwe, Chris Hani, bevind hom in Transkei nadat sy tydelike vrywaring van vervolging deur die Suid-Afrikaanse regering verval het. Die vrywaring teen vervolging van Mac Maharaj en Ronnie Kasrils het ook verval. "Dit is 'n tragiese komedie," sê Hani uit die gastehuis van die regering van Transkei. "'n Mens sou verwag dat die bepalings van die Pretoria-Minuut kans sou kry om bewaarheid te word," sê hy met verwysing na die bepaling dat die gewapende stryd opgeskort word en dat uitgewekenes toegelaat word om terug te keer.

Winnie se pos

Die hoofkwartier van die ANC in Johannesburg bevestig dat Winnie Mandela aangestel is as hoof van die organisasie se sosiale welsynsaksie. Die ANC weier egter om te reageer op die kontroversie wat dié aanstelling omring in die lig van Winnie Mandela se soms radikale uitsprake en haar beweerde betrokkenheid by die moord op die jeug-aktivis, Stompie Seipei. Ondanks die beweerdé besware teen haar aanstelling, het Winnie Mandela die nodige kwalifikasies en was sy in die vyftigerjare Suid-Afrika se eerste gekwalifiseerde swart sosiale werkster.

Geen ommekeer

Suid-Afrika is in die posisie van 'n koorddanser wat reeds halfpad oor die Niagara-valle gevorder het: hy weet nie of hy dit gaan maak of nie, maar hy kan sekerlik nie omdraai nie. Só sê die mede-leier van die Demokratiese Party, dr Zach de Beer. Hy sê Suid-Afrika is op die mees belowende en op die mees gevaarlike stadium in sy geskiedenis en hoewel alle Suid-Afrikaners vrede, veiligheid en vooruitgang wil hê, kan slegs 'n regering wat wettig aan bewind is en internasionaal aanvaar word, dit bewerkstellig.

BSB het betaal

Die Burgerlike Samewerkingsburo (BSB) van die Suid-Afrikaanse weermag het die regskoste van Noel Robey, wat tereg gestaan het op aanklag van die moord op dr Fabian Ribeiro en sy vrou Florence, van Mamelodi, gedra. Die Harms-kommissie wat ondersoek na bedrywighede van die Burgerlike Samewerkingsburo, hoor in getuienis dat die verdediging van Robey op 13 Julie 1987 R33 700 in kontant betaal is vir sy dienste.

Onderwysers ontevrede

Meer as 4 000 onderwysers in KwaMashu, Ntuzuma en Claremont boikot klasse in protes teen beweerde swak werksomstandighede en die regering van KwaZulu se onderwys-administrasie. Die optrede volg op die onvermoë van KwaZulu se departement van onderwys en kultuur om op 'n memorandum met die griewe van onderwysers te reageer. Die onderwysers is ontevrede oor probleme met kommunikasie, swak leer-omstandighede in skole, 'n gebrek aan veiligheid by skole en ongelyke salarisse vir mans en vroue.

Nuwe hart

'n Vyftien-jarige seun van Zimbabwe word in die Groote Schuur-hospitaal in Kaapstad opgeneem vir 'n hart-operasie. Clever Shimvere se operasie word moontlik gemaak deur die Lions-klub van Mashaba wat 7 000 Amerikaanse dollar vir dié doel ingesamel het.

***Alle berigte deur AFP en Sapa**

Seksboeke nou die fokuspunt

Sensuur, o sensuur!

WILLIAM PRETORIUS bekyk die oënskynlike groter vryheid in die boekbedryf

Nou beskikbaar

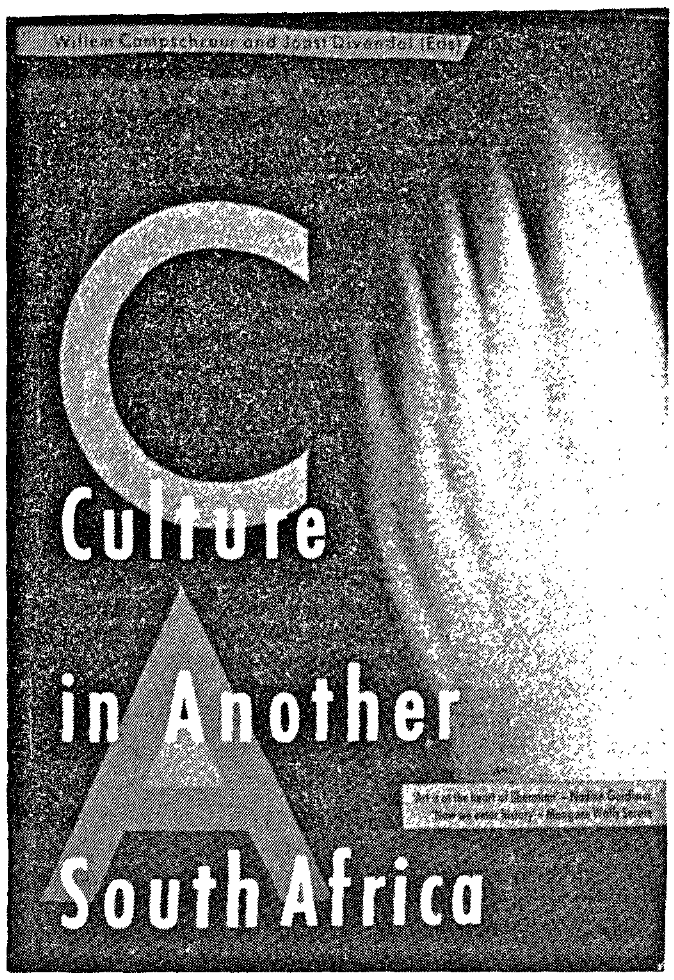

Nie op die boekrak

ROBERT MAPPLETHORPE

SUID-AFRIKA het verander. Die ANC, SAKP en PAC is wettig. Maar sensuur duur voort - ná dramatiese woelinge: volgens koerant-berigte het die "verkrampte" Piet Oosthuizen, vise-rektor van die Universiteit van Pretoria, amper hoof van die Appèlraad geword.

Prof. Kobus van Rooyen, wat as 'n "verligte" sensor beskou is, het afgetree.

Waarom 'n verkrampte sensor? Mense het glo, reg of verkeerd, só bespiegel: omdat die politiek drasties verander het, moet die regering ook die regsgesindes paai - dáárom 'n "verkrampte" hoof van die Appèlraad. Prof. Van Rooyen was té liberaal. Hy het die Biko-prent "Cry Freedom" goedgekeur. Sy huis is onder die bomme gesteek.

Na 'n bohaai in die koerante is Louis Pienaar, gewese administrateur-generaal van Namibia, as hoof van die Appèlraad aangestel.

Volgens sensuur-deskundiges word sensuur meer verdraagsaam. Minder boeke word verbied, soms selfs géén boeke nie. Boeke-sensuur sal geleidelik uitgeskuif word, en onwelvoeglike foto's of publikasies sal 'n saak vir die polisie of ander instansies word.

Miskien. Maar die "verdraagsaamheid" teenoor boeke kom te laat: boeke het duur geword, dit word 'n elite-produk, nes kunsrolprente.

Boikot

Die kulturele boikot het pryse opgestoot, want sekere boeke word van agente bestel pleks van regstreeks van die uitgewers. Boonop sorg die oop en geslote mark wat boekpryse en beskikbaarheid in Suid-Afrika bepaal dat die keuse van boeke minder word. Soms druk 'n oorsese uitgewer ook te min eksemplare van 'n boek en bly daar niks oor vir die Suid-Afrikaanse mark nie.

Ewe erg is die invloed van die monopolie in die Suid-Afrikaanse boekbedryf wat bestaan uit Exclusive Books vir beter-klas leesstof en die CNA vir blitsverkopers, ens. Albei behoort aan CNA-Gallo.

Pryse styg. Maar nie oral ewe veel nie. Byvoorbeeld, 'n boek soos "Alien Zone" (Verso), kos R44,95 by die nuwe, onafhanklike Phambili-boekwinkel in Johannesburg. Exclusive se prys: R63,30.

Paul Virilio se "War and the Cinema" (Verso) is R44,75 by Phambili - en R50,00 by Exclusive. 'n Boek soos David Harvey se "The Condition of Postmodernity" (Blackwell) kos R49,75 by Phambili en by Exclusive R73,85.

Van Schaiks Boekwinkel verkoop "The Best of Ogonyok: The New Journalism of Glasnost" teen R45,99. Exclusive verkoop dit teen R50.

Die pryse van Suid-Afrikaanse boeke wissel ook. Phambili verkoop Taurus se "Crossing Borders: Writers Meet the ANC" teen R15,00 - die prys wat die uitgewers aanbeveel. Exclusive in Hillbrow se prys is R16,95 - terwyl die CNA in Hillbrow R29,95 vra!

Phambili se pryse sluit 'n billike wins in, verseker die bestuur my. Waarom die verskil? Blykbaar betaal 'n mens vir gespesialiseerde dienste by Exclusive.

Marx en Lenin

Maar terug na die amptelike sensuur:

Politieke boeke word nie meer verbied nie. Verlede jaar het die polisie Francis Meli se "South Africa Belongs to Us: A History of the ANC" en Campschreur en Divendal se "Culture in Another South Africa" (oor die 1987 ANC kuns-konferensie in Amsterdam) gekonfiskeer. Nou is hulle vrylik beskikbaar.

Soos ook boeke deur Mary Benson, Albie Sachs, Nelson Mandela, Donald Woods, Steve Biko, ens. 'n Mens kan nou Marx en Lenin se werke koop, en die anti-koloniale boeke van Franz Fanon wat politieke geweld en revolusie as onvermydelik in koloniale situasies beskou.

Dis nou seksboeke se beurt om die fokuspunt van sensuur te word. Verlede jaar het die polisie ook 'n foto-boek van die fotograaf Robert Mapplethorpe gekonfiskeer. Mapplethorpe, aan Vigs-verbonde siektes dood, het seksueel eksplisiete foto's van mans geneem, veral uit die sado-masochistiese kultuur.

Die Mapplethorpe-boek, onnodig om te sê, verskyn nog nie op die boekrakke nie.

'Konteks'

Die soort ding wat nou op die verbode lys verskyn, is: "Forum: A-Z of Sex: The Complete Sexual Encyclopedia 1990", "Aphrodisiacs: An Encyclopedia of Erotic Wisdom", "Making Love: A Woman's Guide to the Sexual Wilderness", "Kinky Affairs", "Penthouse Forum", "Penthouse Variations, Vol 12", "Sexual Positions: Book Two: The Ultimate Guide to Lovemaking", "Eroticon IV", Victoriaanse porno soos "Devil's Advocate" en "Two Sisters", en verskeie voorwerpe soos koffiebekers, sleutelhouers, waterpistole ens. met erotiese vorms, prente of slagspreuke.

Boek-omslae word weer verbied: 'n mens mag nie kyk na die prente op die voorblad van dr Wilfred Lester en Noel Botham se "Seven Sexual Ages of Women" of Paul Clay se "The Experimenters" nie.

En al die toekomstige uitgawes van die gay-tydskrif The Advocate wat in-diepte verslag doen oor die gay-politiek, is verbied.

Inderdaad, die indruk word gewek dat politieke vryheid na die verkeerde koppe toe gegaan het en allerhande wellustige mense aangespoor het om erotiese boeke en tydskrifte in te voer. Waar was al dié stoute goed 'n ruk gelede?

Die sensors se argumente begin ook "liberaal" te klink, met 'n klem op die idee van "konteks" wat 'n akademiese "objektiwiteit" aan hul argumente verleen.

In 'n onlangse onderhoud het Louis Pienaar op Engels gesê: "I believe in freedom of speech, full stop. As far as it is politics or art it is the same thing. As far as a person uses say explicit language not tolerable to the rest of society, he must expect his freedom of speech to be limited to those who have the necessary discernment to accept it."

In werklikheid bepaal Piénaar die "konteks" van vloekwoorde: hulle moet deel van 'n "kuns"-produk wees en beperk word tot diegene wat "ingelig" is. Die breë massa, vermoedelik, is oningelig.

Die gebruik van "konteks" is merkwaardig duidelik gemaak tydens 'n onlangse bespreking van seks en geweld in rolprente op die Christelike TV1-program "Kruis en Kroniek". Die deelnemers was ds. Danie du Toit van die Direktoraat van Publikasies, prof. Kobus van Rooyen, prof. Pieter Fourie van die departement Kommunikasiekunde aan die Universiteit van Suid-Afrika, en die rolprentresensent Leon van Nierop.

Almal is dit eens: die Christen moet leer om geweld en seks binne konteks te aanvaar - vermoedelik in 'n sekulêre konteks. Dit hang af van hoe seks en geweld aangebied word.

Boonop is opvoeding nodig. Hoe meer gewone mense - wat die sensors tans moreel beskerm - oor die konteks van rolprente verstaan, hoe meer kan dié mense aanvaar.

Sameswering

Die argumente oor "konteks" is vir my twyfelagtig.

Vir eers, dit skep argumentasie waarin akademici en sensors saamsweer - dis iets wat sensuur geldig maak.

Die begeerte om die konteks, en, dus, die teks te beheer, kenmerk 'n sensor-mentaliteit. Sensuur maak ontleding en kritiek aktief, want hulle kan 'n skeppingsproduk letterlik verwoes deur die verbod. Hul ontledingsretoriek is nie daarop gemik om skeppingsprodukte, die goeie, die slegte en die aanstootlik, te verstaan en te laat leef nie, maar om die konteks te skep waarin die produk verdoem of nie verdoem word nie.

Die "konteks", volgens die argument, word onwenslik wanneer dit die onderwerp uitbuit. Die konteks van populêre kuns waarin uitbuiting 'n geldige deel van die skeppings-tegnieke kan wees, word selde in ag geneem. Of verdedig.

Soos, byvoorbeeld, pornografie. Die sensors skep net een "konteks" vir porno, en dit is misdaad. Sodoende verwoes hulle die "konteks" ook.

Maar porno werk binne verskeie uiteenlopende kontekste, elkeen met verskillende kodes waarin erotiek geskep word.

In Amerikaanse porno, byvoorbeeld, word erotiese beelde volgens 'n kapitalistiese stelsel bemark. Dis dikwels baie anders as, sê maar, Europese porno waarvan die beelde dikwels 'n openlike seksuele genot toon.

Porno

Britse porno neig soms om "kinky" te wees, met 'n klem op seksuele speletjies - die onderwyser wat die skoolmeisie 'n pak gee, is 'n klassieke tema.

En dit, op eie beurt, is baie anders, byvoorbeeld, as die uitbundige seksuele beelde op oeroue Indiese tempels.

Boonop, daar is breë kontekstuele verskille tussen heteroseksuele porno en gay porno. Waarom moet die konteks waarin seks eksplisiet uitgebeeld word, altyd onwenslik wees? Porno, in watter vorm dit ook al verskyn, is 'n geldige deel van menslike kommunikasie.

Mapplethorpe se werk word dikwels as porno beskou - maar dis eerder "kuns".

Mapplethorpe was self deel van die kultuur wat hy uitgebeeld het. Die afbreking van die grens tussen fotograaf en onderwerp bring 'n intense, nuwe visualiteit aan gay seksualiteit - of seksualiteit per se. 'n Mapplethorpe-foto is onmiddellik herkenbaar, met 'n oorspronklike en opsienbarende estetiese dinamiek in die foto's wat die steriele, automatiese seksualiteit van sekere pornografie verbysteek.

Maar daar is nou geen konteks vir Mapplethorpe se werk anders as misdaad nie.

Sensors kan op die ou end net sensors bly. Hulle kan die verdraagsaamheid van die konteks verander soos hulle wil, maar hulle sal altyd 'n verwoestende grens behou, ondanks al die retoriek oor konteks ens.

As hulle dit nie doen nie, dan is hulle nie meer sensors nie, en dan verdwyn hul bestaansreg.

Onder redaksie van KOOS PRINSLOO

Hervorming in Zambië

Veldtog vir 'n nuwe toekoms

FRED CHELA

LUSAKA - Beide die eenparty- en veelpartyondersteuners in Zambië het met hul verkiesingsveldtogte begin om die Zambiese bevolking te oorreed om die regte besluit oor die land se toekoms in volgende jaar se referendum te neem.

Vroeë aanduidings is dat albei kampe alles in die stryd gaan werp.

Pres Kenneth Kaunda se 26 jaar lange bewind het lelik deurgeloop onder bloedige oproer oor voedsel en 'n mislukte staatsgreep in Junie.

Ondanks die onsekerheid het Kaunda die krisis oorleef en, weer eens, as 'n slinkse politikus na vore getree. Hy het vinnig en doelgerig opgetree en in Julie sy politieke vyande - lewenslange gevangenes wat in 1980 probeer het om sy regering omver te werp - vrygelaat.

Politieke waarnemers is dit eens dat dié "noodstap" van Kaunda 'n aanduiding is van hóé kritiek die situasie in Zambië werklik was.

Maar dit het nie die verkondigers van 'n veelpartystaat aan die slaap gesus nie.

By 'n vergadering op 18 Augustus voor meer as 50 000 ondersteuners in Kabwe - 138km noord van Lusaka - het die leiers van die tussentydse nasionale komitee vir 'n veelparty-demokrasie daarop aangedring dat 'n eenpartystelsel nie gedemokratiseer kan word nie en dat dié model in sy 17-jarige bestaan nie daarin kon slaag om menseregte te beskerm nie.

Arthur Wina, voorsitter van die komitee, het gesê daar kan geen demokrasie onder 'n eenpartystelsel wees nie.

Die slagspreuk tydens die vergadering was: "Die uur het aangebreek om die eenparty-diktatorskap te beëindig."

By dieselfde vergadering het Joshua Lumina, 'n gewese minister van finansies en nou parlementêre agterbanker, die leierskap van die regerende United National Independance Party (Unip) daarvan beskuldig dat hulle die mense mislei deur te sê hulle regte kan onder 'n eenpartystelsel verdedig word.

Lumina is die enigste parlementariër wat 'n veelpartystelsel openlik steun.

Na aanleiding van Kaunda se beskuldings, dat die komitee haat en tweespalt "predik", het Lumina gesê hy verwerp dié "ongegronde beskuldigings". Lumina het onder groot toejuiging gesê: "Jy kan nie apartheid hervorm nie, en daarom kan jy Unip nie hervorm nie."

Ander sprekers by die vergadering was die uitgesproke voorsitter van die invloedryke Zambia Congress of Trade Unions (ZCTU), Frederick Chiluba, en die voorsitter van die tussentydse komitee se regs-subkomitee, Levi Mwanawasa.

Die welslae van die politieke vergadering moes die Unip-leierskap onkant betrap het. Volgens politieke waarnemers was daar die afgelope 20 jaar nie so 'n groot politieke saamtrek in dié myndorp nie. (Unip is 20 jaar gelede op die dorpie gestig, en die veelparty-leiers het dit nie om dowe neute vir hul vergadering uitgesonder nie.)

Die landwye teen-veldtog het op 20 Augustus begin. Die eenparty-veldtog steun grootliks op kwelpunte van nasionale belang. Dit sluit in die voordele van voortgesette vrede en eenheid, amnestie vir gevonnisde staatsgreep-beplanners en hoogverraad-aangeklaagdes asook redes om in die referendum te stem.

Die onderwerpe verskil nie veel van dié van Unip se opponente nie, en dit sal nie verrassend wees as Unip nie goed vaar in die stemwerwery nie, want dié party is nie daaraan gewoond om stemme rondom sake van openbare belang te werf nie - enige eenpartystelsel se probleem, volgens kenners.

Die jaar 1990 - in Kaunda se eie woorde - sal in die Zambiese geskiedenisboeke neergeskryf word as die jaar van optrede - hetsy toevallig of beplan. - ANO

Krisis of te not, Bush hou vakansie

PASCAL TAILLANDIER

KENNEBUNKPORT, Maine - Vanuit sy vakansiewoning aan die kus hou Pres George Bush die krisis in die Golf fyn dop - by verre die grootste dilemma wat hy in sy 19 maand lange presidentskap in die gesig staar - en hy is van plan om daar te bly tot 3 September.

En dit raak al hoe moeiliker vir Withuis-amptenare om te verduidelik hoekom die president gedurende 'n internasionale krisis vakansie hou.

Video-opnames van Bush wat gholf speel op dieselfde televisienuusuitsending waar berigte oor die Amerikaanse gyselaars in Irak en Amerikaanse troepe in Saoedi-Arabië uitgesaai word, skep nie 'n goeie indruk nie.

Die Withuis is bewus daarvan dat Bush se openbare beeld besig is om daaronder te ly.

Bush is egter bekend vir sy hardkoppigheid: hy wil nie die indruk skep dat hy aan hom laat voorskryf nie. Hy wil nie hê dit moet lyk of die gebeure in die Golf hom gedwing het om na Washington terug te keer nie.

In reaksie op berigte in die pers dat Bush se optrede 'n swak openbare beeld skep, sê mnr Sunudu - wat saam met Bush gholf gespeel het: "Dié is nie 'n administrasie van openbare verhoudinge nie. Dié is 'n doen-administrasie."

In dieselfde droë stemtoon het mnr Fitzwater gesê: "Die president is in beheer waar hy ook al is. Dis al wat saak maak."

Wat die noodsituasie betref, is Bush gewis in beheer van sake. Tegnies hoef hy nie by die Withuis te wees nie - sy personeel het hom na Kennebunkport vergesel.

Bush bly ook in voeling met sy internasionale eweknieë. Hy staan glo baie vroeg op om hulle te bel.

Sedert Irak se inval in Koeweit het Bush sy vakansie twee keer onderbreek om na Washington terug te keer.

Hy het verskeie toesprake gelewer en koning Hoessein van Jordanië en leiers van Saoedi-Arabië ontmoet.

Hoewel Bush se vakansie van drie weke nie so ontspanne soos verlede jaar s'n is nie, het hy tog daarin geslaag om 'n paar putjies gholf te speel en met 'n visserboot op die Atlantiese Oseaan te gaan vaar. - AFP

'n Vriendelike pres George Bush nadat hy die 91e jaarlikse konvensie van veterane in Baltimore toegespreek het. Bush het by dié geleentheid gesê hy hou Irak verantwoordelik vir die veiligheid van die Amerikaanse gyselaars in Koeweit. *(Foto: AP)*

Oos-Duitse burgerskap vir Hongkong se rykes

BERLYN - Oos-Duitsland gaan eersdaags burgerskap aan 'n groep Hongkongse sakemanne verleen in ruil vir lenings, volgens 'n regeringsamptenaar Matthias Gehler.

"'n Besluit is geneem... en die vergunning van burgerskap is moontlik," sê Gehler. Hy sê die Wes-Duitse regering het ook die plan goedgekeur.

Gehler het egter geen besonderhede oor die sakemanne verskaf nie en hy wou ook nie verder uitbrei oor die voordele wat dit vir die Oos-Duitse ekonomie inhou nie.

Volgens die Wes-Duitse koerant Suddeutsche Zeitung gaan 52 Hongkongse sakemanne Oos-Duitse burgerskap ontvang in ruil vir langtermynlenings van tot 15 biljoen Duitse mark (R25 biljoen).

Die koerant haal die Oos-Duitse minister van binnelandse sake, Pieter Diestel, aan wat sê "'n groep Hongkongse sakemanne" is "gereed om 'n 25 jaar beleggingslening te voorsien en deur die banke gewaarborg te kry".

Dié Britse kolonie word in 1997 aan China teruggegee.

Volgens die koerant is die sakemanne op soek na 'n "vrye lewe binne 'n demokrasie".

Na verwagting sal Oos- en Wes-Duitsland teen middel-Oktober saamsmelt, en dié sakemanne sal dan outomaties burgers van 'n herenigde Duitsland word.

Diestel het, volgens die koerant, die regering versoek om die aanbod te aanvaar "om humanitêre redes en in belang van die (Oos-Duitse) ekonomie".

Die geld sal glo deur die vyf Oos-Duitse state wat ná streeksverkiesings op 14 Oktober geskep gaan word, gebruik word.

Maar volgens Almuth Berber, adviseur van eerste minister Lothar de Maiziere oor immigrasie-aangeleenthede, is dié transaksie onregverdig omdat Viëtnamese immigrante-werkers gedwing is om Oos-Duitsland te verlaat, terwyl burgerskap aan die ryk Hongkongse sakemanne gegee word. - AFP

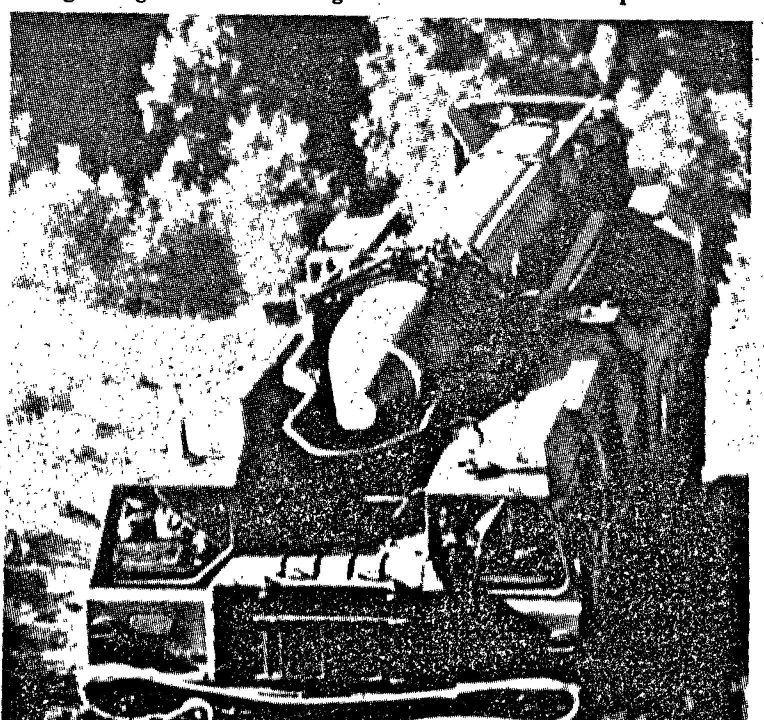

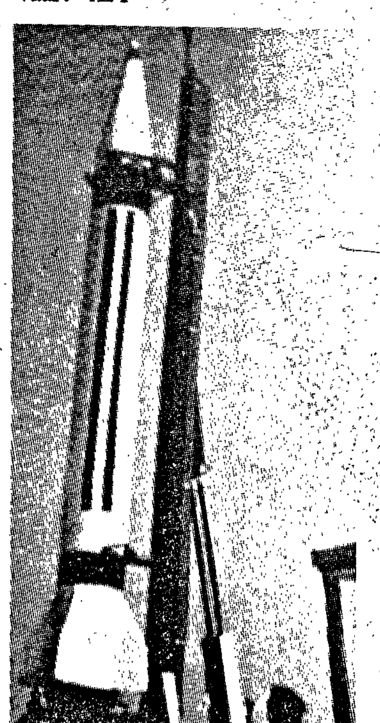

Missiele na Koeweit? Dié Sowjet-missiel, die Scud B (links), en die Irakese al-Hussein-missiel (regs) is volgens Henry Dodds, die redakteur van Jane's Soviet Intelligence Review, dié week uit Irak na Koeweit vervoer. *(Foto: AP)*

Hulle het ook regte

Wêreldkollig val op kinders

JACQUELINE GAMBLIN

PARYS - Die wêreldgemeenskap is besig om werwing te doen om lande te oorreed om die Konvensie oor Kinderregte te onderteken en toe te pas, en sodoende aan kinders 'n toekoms sonder hongersnood, geweld en gedwonge prostitusie te verseker.

Dié probleme is nie net tot die Derde Wêreld beperk nie. Kinders in Europa het dit ook nie altyd so maklik nie.

Ses maande gelede het 'n Franse regeringsagentskap 'n tolvrye telefoondiens ingestel vir mense om gevalle van kindermishandeling aan te meld. Sedertdien het dié agentskap meer as 50 000 oproepe ontvang.

Dag en nag skakel ouers, bure, ouer broers en susters, onderwysers, dokters en ander spesialiste om gevalle van bloedskande, seksuele aanranding, fisieke en sielkundige aanranding aan te meld.

Selfs al is al die oproepe nie werklike gevalle nie - omtrent die helfte wil advies hê - is dit steeds baie mishandelde kinders.

Die koerante wemel van stories van siek kinders wat in die gietende reën of skroeiende son aan pale vasgemaak word, in kaste toegesluit of deur hul pa's of broers verkrag word.

Honderde, selfs duisende gevalle van kinders met brandwonde, kneusplekke en gebreekte bene word nooit aangemeld nie.

Dokters en maatskaplike werkers is bekend daarvoor dat hulle nie amptelike klagtes uitskryf nie.

Die internasionale konvensie - in 1989 deur Amerika aanvaar en sedertdien deur 89 lande onderteken - is ontwerp om dié probleme aan te spreek: hongersnood, marteling, gedwonge prostitusie en slawerny, en die gevolge van oorlog en siekte.

Die oogmerk van die konvensie is om die minimum regte van kinders uit te stip.

Altesame 43 lande en tientalle nieregeringsorganisasies het saamgewerk om dié konvensie te skryf. Viëtnam, Ghana, Ekwador en Engeland het onlangs die konvensie onderteken en hul onderskeie regerings is nog besig om te werk aan die toepassing daarvan.

Nadat 'n land die konvensie onderteken het, word dié land twee jaar gegun om sy wette by die konvensie aan te pas.

'n Wêreldberaad oor kinders gaan op 29 en 30 September in New York gehou word om die vordering van kinderregte sedert die stigting van die konvensie vyf jaar gelede, te bespreek.

Afrika-leiers het 'n beroep op al hul lidstate gedoen om die konvensie te onderteken en toe te pas en die New York-beraad te gebruik om die betrokke probleme van die kinders in Afrika aan te spreek.

Die president van Brasilië, Fernando Collr de Mello, het sy regering gevra om die konvensie te onderteken en 'n nuwe hulpskema vir kinders aangekondig. In Mei vanjaar het hy gesê 250 000 kinders jonger as 'n jaar sterf jaarliks, en 25 persent van die kinders in dié land ly aan ondervoeding.

Vier miljoen jong Brasiliërs tussen die ouderdom van sewe en veertien gaan nie skool toe nie, en 45 persent van die 60 miljoen Brasiliërs onder 18 "loop gevaar" as gevolg van hul armoede, volgens die minister van maatskaplike sake. - AFP

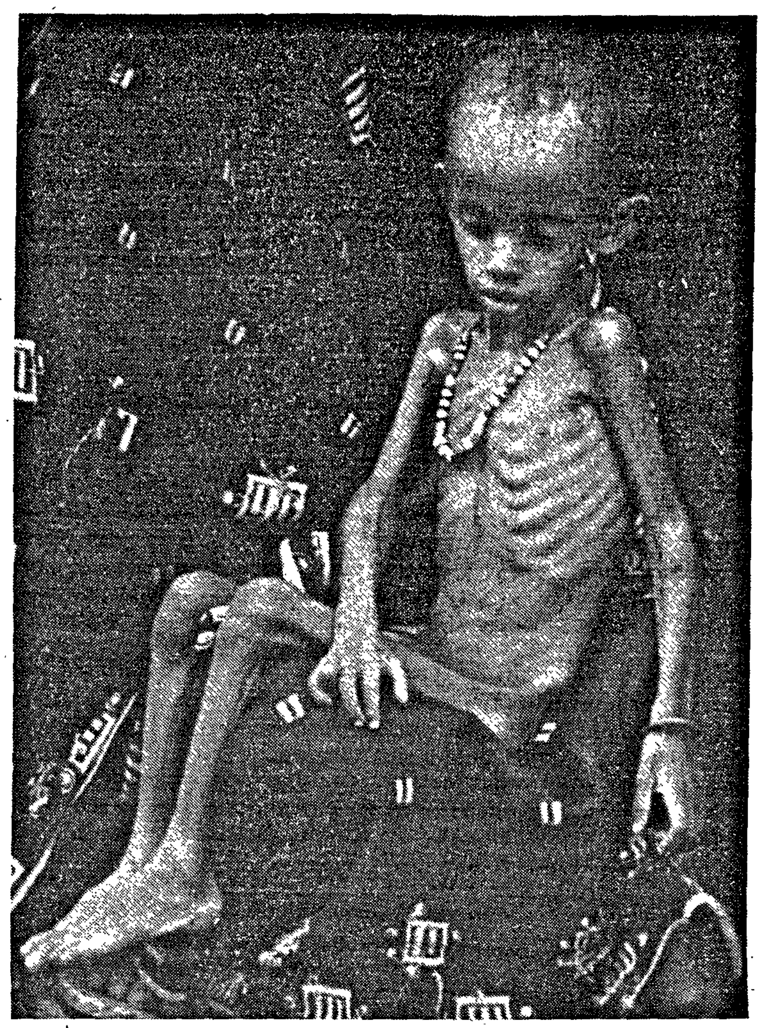

...'n toekoms sonder hongersnood? (Foto: AFP)

Leon Trotsky - 50 jaar later

EMILIO FERNANDEZ

MEXIKO - Die kleinseun van Leon Trotsky, die vergete Bolsjewis van die Sowjet-Unie, het dié week 'n beroep op die Kremlin gedoen om die 50-jarige herdenking van dié revolusionêr se dood te herdenk deur sy geskiedkundige rol in ere te herstel.

Dié week het die stadsowerhede van Mexiko die Trotsky Huis-museum ingewy.

"Om die geskiedkundige waarheid te herbevestig sal nog 'n Trotsky-museum gebou moet word - in die Sowjet-Unie - want Trotsky was een van die sleutelfigure in die welslae van die Russiese Revolusie," sê Estaban Volkow, Trotsky se kleinseun.

Die Kremlin het onlangs postume rehabilitasie aan Trotsky se seun, Sergei, toegestaan, maar nog niks gedoen om die Bolsjevis-leier se rol in ere te herstel nie.

Die Sowjet-Unie het Trotsky se naam uit die geskiedenisboeke gehaal nadat Stalin hom in 1929 gedwing het om in ballingskap te gaan. Sy naam is uit die meeste amptelike rekords verwyder en sy gesig uit amptelike foto's geverf.

In dieselfde huis in Mexiko het Ramon Mercader, 'n Spaanse Stalinis wat daarin geslaag het om Trotsky se vertroue te wen, 50 jaar gelede 'n yspik deur Trotsky se kop gedryf.

Volgens gerugte was Trotsky se laaste woorde: "Dit is die einde."

Die destydse president van Mexiko, Lazaro Cardeno, het Trotsky toegelaat om die land in 1937 binne te kom en hom gehelp om 'n huis te koop. Trotsky het 'n hoë muur om die huis laat bou.

Trotsky is dood, maar sy Bolsjewistiese ideale leef voort in die harte van Mexiko se sosialiste.

Die meer as 400 mense wat die inwyding van die museum dié week bygewoon het, het rooi vlae geswaai en Bolsjewistiese hoede gedra.

As Trotsky vandag geleef het, volgens Volkow, sou hy pres Mikhail Gorbatsjof se hervormingsprogramme verwerp het.

"Sosialisme, volgens die klassieke Marxisme, impliseer kollektiewe besitreg van die produksiemiddele en die bestuur daarvan deur die werkers en boere," sê hy.

Gorbatsjof se hervormingsbeleid van perestroika volg nie dié rigting nie, maar probeer die Sowjet-Unie by die globale ekonomiese te integreer, sê Volkow.

"Hy sou 'n teenstaander van perestroika gewees het en 'n terugkeer na enige vorm van kapitalisme verwerp het.

"Dit is tog duidelik dat Gorbatsjof regverdiging vir sy beleid het, want hy probeer die Sowjet-Unie by die wêreldekonomie inskakel en toegang verkry tot gevorderde tegnologie," sê hy.

"Maar net die toekoms kan sê of sy maatreëls suksesvol was, of dit dieselfde probleme van die kapitalistiese lande soos inflasie, werkloosheid en groter ongelykheid na die Sowjet-Unie geneem het." - AFP

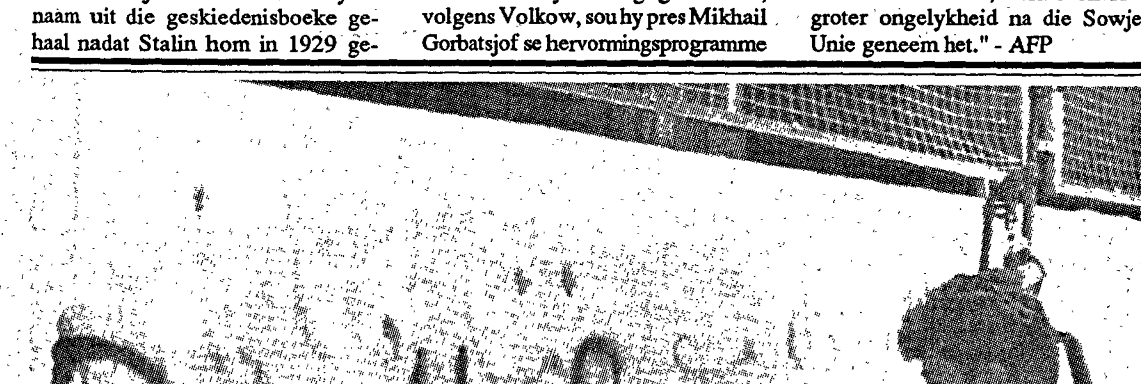

SUID-LEBANON - 'n Palestynse lid van die pro-Irakese Arabiese Bevrydingsfront spuit 'n anti-Bush slagspreuk teen 'n muur. (Foto: AFP)

Jordanië se geduld met vreemdelinge is op

BERNARD ESTRADE

AMMAN - Die taxibestuurder trek sy vinger soos 'n denkbeeldige mes oor sy nek en skreeu aan die buitelander wat in die skaduryke laning loop: "Maak dood die Amerikaners."

'n Soortgelyke voorval het 'n paar dae gelede buite die streng bewaakte Amerikaanse ambassade plaasgevind.

'n Taxibestuurder het in die rigting van die ambassade gespoeg en, volgens sy gebare, moes dit 'n ontploffing ontketen wat die ambassade in puin sou lê. Vroeër die dag wou dieselfde taxibestuurder die nasionaliteit van sy passasiers weet - hy doen glo nie sake met Amerikaners of Britte nie.

Vreemdelingehaat is aan 't toeneem in Jordanië. Tradisionele gasvryheid en pro-Westerse sentimente word, te midde van groot pro-Irak-optogte om die Westerse militêre opbou in die Golf te verwerp, onder groot druk geplaas.

Sedert Irak Koeweit op 2 Augustus binnegeval het, en die gevolglike multinasionale militêre opbou in die Golf, raak die Westerse gemeenskap in Jordanië toenemend onrustig.

"As die krisis in 'n volskaalse oorlog ontwikkel, is Jordanië in die voorste linies. Dié land sal tussen Irak en Israel ingedruk wees soos 'n stukkie ham tussen twee snye brood," sê 'n Westerse kenner van die Midde-Ooste.

Volgens 'n Westerse diplomatieke bron het verskeie Europese ambassades hul landgenote - wie se teenwoordigheid in Jordanië as "nie-essensieel" bestempel word - aangeraai om dié land tydelik te verlaat.

Dit is nog nie duidelik hoeveel mense dié advies ter harte geneem het nie, want die ambassades is baie versigtig om nie paniek onder die mense te saai nie.

Maar volgens verskeie buitelanders is die ambassades besig om hul adreslêers op datum te bring en - as 'n laaste uitweg - ontruimingsplanne op te trek.

Die toenemende vreemdelingehaat word aangevuur deur die Weste se doelgerigtheid - veral Amerika en Brittanje - om die Verenigde Volke oor te haal om ekonomiese sanksies teen Irak af te dwing. Irak is Jordanië se belangrikste handelsvennoot en olieverskaffer.

Jordaniese amptenare het gewaarsku dat sanksies teen Irak Jordanië geweldig sal knou.

Die onafhanklike Engelstalige Jordan Times, in 'n hoofartikel met die titel "Die Weste wil 14 miljoen Arabiere van honger laat omkom" (die Irakese bevolking), het uiting aan die woede jeens die buitewêreld gegee.

Pro-Irak-optogte het Jordanië geskud sedert die eerste Amerikaanse troepe 'n week na die Koeweit-inval in Saoedi-Arabië ontplooi is. Protesoptogte wat die militêre opbou veroordeel, word daagliks gehou.

By 'n onlangse protesoptog waartydens plakkate met pres Saddam Hoessein van Irak se portret daarop rondgeswaai is, is buitelandse joernaliste en fotograwe gekamoeffel. Dit is ook algemeen vir buitelanders om in die strate uitgejou en beledig te word. Geen ernstige voorvalle is egter aangemeld nie.

Bewus van die nasionale onrus, het koning Hoessein verlede week gevra dat sy onderdane buitelanders goed moet behandel: "Ons moet hulle soos vriende en beskermers van ons oogmerke behandel," het hy oor die nasionale televisiediens gesê. - AFP

GESPREK

'Politiek is 'n minderheidshobby'

Stem nou, onderhandel later

M: Denis, dis al asof jy meer en meer van 'n tipiese Suid-Afrikaanse liberal word. Jy is seker maar 'n slagoffer van jou agtergrond...

D: Glad nie. Inteendeel, ek baat nou by my agtergrond. Ek was al 'n liberalis in die dae toe ek nog 'n kortbroek gedra het. Ek het grootgeword vol skuld en daai goed. Al die jare het mense soos jy gesê ons is kafferboeties en pienk liberals en so aan. Ek is nou deur al daai twak, jy weet, ek kom nou aan die anderkant uit waar ek kan sê nee wat, the past is past. To hell met skuld en angst, ek is nou met die toekoms gebother, môre en oormôre. Ek wil nou 'n ordentlike land hê waar daar 'n ordentlike lewe vir my en my gesin en ander mense is. Ek en my gesin, dis eintlik my bottomline. Maar as jy 'n ordentlike land vir jou gesin soek, dan moet dit ook 'n ordentlike land vir ander mense wees.

M: Maar die probleem is hoe om daar uit te kom. Dis mooi om te hoor iemand sê gee net vir elkeen 'n stem en ons het 'n demokrasie en Utopia wag vir ons. 'n Liberale Utopia waar die silent majority sal opstaan en sy stem dik maak. Dis Afrika dié. Mense hier het warm bloed. Liberals se bloed is gewoonlik 'n bietjie dun. Kom ons wees realisties oor wat moontlik is in ons gemeenskap.

D: Nommer een. Hierdie ding van dik bloed en dun bloed is sommer nonsens. Meeste mense enige plek wil maar normale lewens leef. Nommer twee. Wie praat van Utopia? Nie ek nie. Ek soek stabiliteit.

Ek en jy en Van der Merwe van die KP en Mosala van die PAC het eintlik dieselfde bottomline. Ons wil ordentlike lewens hier leef. Ek bemoei my daarmee om 'n gemeenskap te kry waar ons so 'n lewe kan leef. Dis eintlik redelik eenvoudig om so 'n gemeenskap te skep, waar daar ontwikkeling is vir almal. Die eerste stap is om die onnodige wrywingspunt van wie is 'n burger en wie het watter regte uit die weg te ruim.

Ons moet begin argumenteer by die punt dat almal gelyke regte het. Wat ek wil sien, is 'n land waar alle mag herlei kan word na die outjie wat sy stem uitbring.

M: Jy maak of alle Suid-Afrikaners rustige, rasionele burgers is sonder 'n bittere geskiedenis. Kan jy al die dinge sê na jy byvoorbeeld na die konfrontasie in Welkom gekyk het?

D: Die Welkom-situasie maak dit juis meer belangrik om dié dinge te sê. Naas Welkom is daar die bloedvergieting in Thokoza en Soweto en so aan. Al wat ek wil hê, is dat die mense se politieke energie in die nuwe, ordentlike stelsel vasgesluit word. Hoe meer potensiaal daar vir geweld is, hoe meer noodsaaklik is dit om die wilde manne uit die sentrale gebied uit te skakel.

Op die oomblik maak dit sin vir mense wat probeer om die lojaliteit van 'n magtelose massa te wen, om te veg en om met wapens rond te hardloop. As die gewone ou die sekerheid het dat daar 'n vrye verkiesing gaan wees waar hy 'n vrye stem kan uitbring, maak dit glad nie sin om geweld te pleeg nie. Die basiese omgewing maak geweld op die oomblik sinvol.

M: Dit klink vir my na 'n langtermyn-droom. Is dit nie meer realisties nou in Augustus 1990 om die twee magsblokke min of meer bymekaar

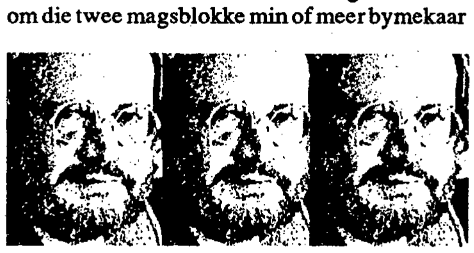

Max du Preez

uit te bring sonder dat hulle hul constituencies verloor nie? Ek het 'n vermoede die AWB-man en die Jong Leeu van Soweto wil dalk nie soos jy sê in die demokrasie ingesluit word nie. Hulle is kwaad en bang. Jy is bekend vir jou sinisme teenoor die ANC, maar hoe kry jy die moeilike elemente bygetrek by 'n min of meer vreedsame skikking as jy nie die ANC en die NP as basiese voertuie gebruik in die proses wat nou voorlê nie?

D: Dit is 'n fout om te dink daar is die twee magsblokke en as hulle saamstem is die probleme opgelos. Dit word nou daagliks bewys. Meer en meer geweld. Niemand vat die grootste constituency ernstig op nie. Dit is die don't know-constituency. Onder die wittes is die AWB 'n baie klein minderheid al maak hulle baie lawaai. Aan die ander kant is al die deelnemers aan al die debatte saam maar 'n baie klein minderheid van die swart gemeenskap. Ek twyfel sterk of die gemiddelde swart ou sterker belangstel in die gedagte van swart regering as die gemiddelde KP-ou. Hy wil 'n behoorlike samelewing en ontwikkeling sien, wie ook al regeer is nie sy eerste prioriteit nie. Sy eie lewe is die eerste prioriteit. Jy praat van langtermyn-droom. Vir my is dit vandag se saak. Jy sluit daai ouens in en daar is onmiddellike gevolge. Vir een, die activists kan nie langer vryelik verklaar dat The People dit of dat wil hê nie; die people wys self. Tweedens, 'n groot aantal swartes stem vir FW, al is dit net vir security redes, en dus kom die basiese swart/wit-skeidslyn tot 'n einde. Derdens, die regses hou op om nagmerries oor 'n swart diktatorskap te hê, en hul vrees vir swart stemreg verminder.

M: Jy sê die politiek word gepleeg deur die silent majority. Dis mos nie waar nie. Politiek enige plek in die wêreld word gepleeg deur mense wat polities geaktiveer is, wat sterk voel oor spesifieke issues en hulle hard en duidelik uitspreek daaroor. Die silent majority is noodwendig meer irrelevant in die praktiese politiek as die vocal minority, juis omdat hulle silent is.

D: Dit is goed dat die meeste mense nie lede is van politieke partye nie. Politiek is oral in die wêreld 'n minderheidshobby. Die vraag is of die minderheid geanker is aan die behoeftes van die gewone ou. Indien wel, is daar stabiliteit - elke plek in die wêreld waar chaos uitgebreek het, was dit moontlik vir magshebbers om daardie anker te breek. Ons moet dié anker onbreekbaar maak deur mag volledig te versprei.

M: Dink jy nie die aanvanklike sterk devolusie van mag na streke en plaaslike owerhede kan die huidige ongeregtighede gebore uit apartheid en residensiële skeiding perpetueer nie?

MAX DU PREEZ en DENIS BECKETT, redakteur van Frontline en deesdae senior skrywer van The Star, stry oor die politiek

Wat gaan die mense van Verwoerdburg met hul plaaslike outonomie doen? Ek sou graag wou sien dat daar 'n klem kom op nasionale eenheid, 'n verenigde nasie en land, waar die gaping tussen die haves en die have-nots beveg word. Dat ons op 'n gevoelsvlak, 'n emosionele vlak 'n nuwe patriotisme sal aankweek. Dat ons nie soos Zimbabwe sal wees waar die witmense eenkant staan van die Zimbabwe-nasie nie. Dit beteken nie dat ons diversiteit sal verdwyn nie. Selfs die regses wat hulle daar in Welkom so wangedra het, het 'n saadjie van Afrika-wees en Suid-Afrikaner-wees in hulle, al ontken hulle dit. Hulle is trots op hul hele land. Is dié soort gevoel nie die enigste sement wat al die konflikterende deeltjies van ons samelewing gaan vasbind in 'n nuwe, vreedsame nasie nie? Gaan die devolusie nie dalk die sement te veel afwater nie?

D: Jou mikpunte en myne is dieselfde. Veral wat die regses betref stem ek saam. Hulle is dikwels die gretigste om vrede daarmee te maak dat hulle in Afrika woon. Ek kan nie dieselfde van my buurman sê wat op pad Australië toe is nie.

Ja, ons het 'n nasionale eenheid nodig. Ek wil ook nie hê ons land moet in brokkies opgebreek word nie. My argument is dat ons 'n vollediger demokrasie as enige bestaande demokrasie kan hê. Die regering kan so 'n ding nou skep, deur 'n struktuur in te stel wat mag volledig versprei. Ek gaan verder: as die regering eers agterkom wat 'n ordentlike een-mens-een-stem-demokrasie behels, sal hulle so 'n ding sonder argument skep.

Vir my is dit legitimate vir iemand om te wil hê sy kinders moet skool toe gaan saam met kinders van dieselfde taal, dieselfde kleur, dieselfde kulturele agtergrond. Dis geen probleem nie. Dit is terloops nie net die Boere wat dit wil hê nie, dis omtrent almal.

Die KP-ondersteuner verwag dat as die nuwe Suid-Afrika hom oorrompel, dan gaan sy hele lewenstyl uitgewis word. Ek wil hê daardie outjie moet uitsien na 'n gemeenskap waar hy weet hy kan kerk toe gaan en sy kinders na 'n Afrikaanse skool toe stuur en so aan.

M: Maar hy mag nie ras as 'n voorvereiste stel nie.

D: Hoekom nie? As jy sê hy kan enigiets anders as ras as 'n voorvereiste stel, dan nooi jy hom om 'n hele wêreld van deception en subterfuge in te gaan, wat wel die geval in die VSA en elders is.

Ek sien nie integrasie as 'n doel in sigself nie. Ek sien die fondament wat groei en goeie gedrag moontlik maak, as dié doelwit.

Die ou in Wonderboom wil sê: kyk, ons hou van ons klein wit gemeenskappie hier en ons wil sommer net aangaan om wit te wees. As hulle dit doen op die grondslag van demokrasie, dan is dit 100 persent. Seker 99 persent van die swartmense gee nie 'n hel om saam met wie se kind ou

Denis Beckett

Van der Merwe se kind skool gaan nie. Khumalo wil hê sy eie kind moet 'n redelike goeie deal kry.

M: Raak jy nie bekommerd oor die vlak van rassisme in ons gemeenskap nie? Is dit nie 'n kritieke probleem in ons samelewing nie?

D: Nee, dit is nie. As jy dink aan die ou wat die swartman mishandel, praat jy nie van rassisme nie, maar van brutaliteit. Maar as jy praat van die ou wat bevrees voel oor sy vermoë om die lewe van sy keuse te kan lei en sy vriende en sy lede van sy klub te kan kies, is dit geen probleem hoegenaamd nie. Ek wil net hê hy moet eerbied betoon aan sy landgenote. Dikwels betoon hy nie op die oomblik eerbied nie, en dit is hoofsaaklik 'n gevolg van sy vrees. Gee vir hom veiligheid, dan sal jy oor die algemeen goeie menslike gedrag sien.

M: Jy klink nie senuagtig oor die toekoms of ons mense se vermoë om demokrasie te hanteer nie.

D: Die regering sien nog die ding van swart stemkrag as die groot bedreiging. Dis 'n fout. Ek het nou die dag met Gerrit Viljoen geargumenteer. Aan die einde het hy gesê jy vra ons om alles oorboord te gooi voor ons nog onderhandel het. Ek dink dit is mal. Hulle moet begin by totale stemreg en totale burgerskap. Daar kan niks goed kom uit enige pogings wat gegrond is op die idee dat een party namens die swartes optree en 'n ander namens die wittes nie. Stel dit oop!

Ek is 100 persent vir die ontperking van die ANC. Maar ek is heeltemal gekant teen die idee dat die regering en die ANC moet onderhandel en 'n deal maak. Ek dink dit is 'n groot fout. Jy sien die ANC min of meer as die stem van die swart massas, en ek sien dit geensins so nie. As 'n politieke party het ek baie min vertroue in hulle. Veral weens die gedagte dat hulle die mense is wat die beste weet en hulle sal die besluite maak.

M: Jy wil hê De Klerk moet bloot opstaan en sê next week stem ons vir 'n nuwe regering? Sonder onderhandeling?

D: Well, jy stel dit natuurlik as 'n grap. Maar basies, ja. Dit sal die huidige gemors uitklaar. Ons sal uiteindelik weet wie verteenwoordig wie. Myns insiens sal De Klerk-hulle - natuurlik verbreed - maklik herkies word, maar as regering van die hele land en nie net van die wittes nie; ons sal oor die sentrale hurdle spring en dan begin ons met die taak om 'n ordentlike land op 'n ferme fondament te skep.

Die Afrikanervolk bestaan nie...

...en Breyten is 'a rebel without a cause'

By die onlangse konferensie by die Universiteit van Stellenbosch met die titel "Die rol van Afrikaners in die bou van 'n nuwe Suid-Afrika", het die politieke werklikhede van dié land weer duidelik na vore gekom. HENNIE SERFONTEIN was daar en waag 'n mening

DIE Afrikanerdom of die Afrikanervolk of die Afrikaners as 'n aparte identifiseerbare groep bestaan eenvoudig net nie meer nie.

Daar is wel verskillende groeperinge of fragmente van Afrikaners, of blanke Afrikaanssprekendes. Party beskou hulself as die Afrikanervolk, andere eenvoudig as Boere, ander as Suid-Afrikaners, en nog andere as Afrikaanssprekende Afrikane.

Dié politieke werklikhede het weer eens duidelik na vore gekom tydens die bespreking verlede week by die Universiteit van Stellenbosch met die tema: "Die rol van Afrikaners in die bou van 'n nuwe Suid-Afrika." Dit is deur die Stellenbosse Aktuele Aangeleentheidskring (Saak) gereël.

Tussen dié verskillende groepe Afrikaners is daar diepe verskille en onsekerheid oor hul rol in die nuwe Suid-Afrika. By sprekers uit regse geledere en vanuit die NP/Broederbond-establishment is daar heel duidelik nog geen begrip van al die konsekwensies as 'n ANC-regering binne minder as vier jaar die mag oorneem nie.

Dit lyk of hulle dit intellektueel besef, meer emosioneel nog nie kan verwerk nie.

Ondanks die verwarring het twee ANC-sprekers, Terror Lekota en Albie Sachs, 'n sterk positiewe boodskap van hoop aan alle Suid-Afrikaners gegee: daar is plek vir julle in die toekoms. Jul taal- en kultuurregte is verseker, want dit behoort nie aan julle alleen nie, maar aan alle Suid-Afrikaners.

Dis ironies dat Lekota, wat op die laaste aand 'n verhoog met Breyten Breytenbach gedeel het, die grootste indruk op die studente gemaak het.

Die eenvoudige woorde in beide Afrikaans en Engels van dié oud-Kroonstadter wat elf jaar in die tronk was, het hul in doodse stilte laat luister. Sonder 'n sweem van verbittering het hy die Afrikaners daarvan verseker dat daar 'n belangrike rol vir hulle voorlê.

Moenie onnodig worstel met allerhande skuldgevoelens oor die verlede nie. Julle is verantwoordelik slegs vir die toekoms. Dit is julle dade van vandag en môre wat saak maak. Julle is nie vir alles in die geskiedenis verantwoordelik nie, en die Afrikaner het self 'n trotse geskiedenis.

'Daar is geen tyd vir bitterheid nie. Daarom daag ons julle Afrikaners uit om dié pad saam met ons te loop. Julle was die bevoorregtes in die verlede. Dis julle verantwoordelikheid om ons te help en saam te werk aan 'n nuwe toekoms.'

Lekota het beklemtoon: Daar is geen tyd vir bitterheid nie. Daarom daag ons julle Afrikaners uit om dié pad saam met ons te loop. Julle was die bevoorregtes in die verlede. Dis julle verantwoordelikheid om ons te help en saam te werk aan 'n nuwe toekoms.

In antwoord op 'n vraag sê Lekota: Ek en andere wat op Robbeneiland was, sou nooit die stryd met soveel optimisme en beslistheid aangepak het as ons nie geglo het dat die Afrikaner eendag bereid sou wees om ten volle die nuwe pad met ons te loop nie.

Later het talle studente gesê: "Lekota se toespraak het ons vir die eerste maal werklik hoop vir die toekoms gegee, maar ons is teleurgesteld in Breyten. Ons het nie die siniese, pessimistiese toespraak van hom verwag nie."

Breyten se toespraak was diep filosofies. Dit was soms skerp krities oor die huidige onderhandelingsproses tussen die ANC en die regering.

Hy bly die ewige wagter op Sionsmure om Afrikaners te waarsku om nie te gou op loop te gaan oor veranderinge nie, asook oor die gevare wat pseudo-veranderinge inhou. Maar vir 'n voorvegter teen apartheid met sewe jaar tronkstraf agter die rug, bly

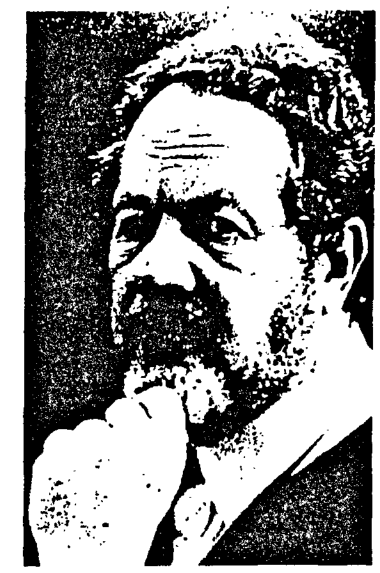

dit merkwaardig dat hy weinig erkenning gee aan die enorme implikasies van die ineenstorting van apartheid en die abdikasie van politieke mag deur die regering.

Miskien weerspieël sy toespraak sy eie onsekerhede en ontsteltenis oor sy persoonlike toekoms. Hy moes nog finaal sê of hy ooit weer gaan terugkeer na Suid-Afrika. Hy suggereer self egter 'n soort afskeid van "hoë profiel openbare betrokkenheid" met dié toespraak.

Dit is duidelik nie die soort boodskap wat jong Stellenbosse studente - geïnspireer deur besoeke aan die ANC in Lusaka en 'n onlangse toespraak op kampus deur Thabo Mbeki - van 'n man verwag wat self 'n belangrike rol gespeel het in die omval van die apartheidsmure nie.

Een student merk dan ook op: "Dit lyk of Breyten 'n rebel without a cause geword het."

Die wroeging van Afrikaners wat apartheid in woord en daad verwerp het, én die Rubicon oorgesteek het, was een van die kenmerke van die besprekings en toesprake. Die besef dat 'n verbintenis tot verandering baie meer inhou as blote holle woorde en lippediens, is telkens geopper.

So doen Jannie Momberg, DP-LP van Simonstad, 'n beroep op FW de Klerk om onomwonde te erken: "Ons was skuldig." Hy versoek ook sy ou alma mater, Stellenbosch, om die onreg van die verlede te herstel en aan een van sy beroemde oud-studente, Beyers Naudé, 'n ere-doktorsgraad te gee.

Onnodig om te sê, tot dusver het die universiteitsowerhede nie 'n woord daaroor gerep nie.

'n Toespraak deur dr Ben Cronjé, die hoofdirekteur van die FAK, het die onbegrip in belangrike segmente van die NP-establishment oor wat verandering alles behels en oor die verbrokkeling in Afrikanergeledere weerspieël.

Cronjé praat oor die Afrikanervolk en Afrikanerskap asof daar geen fundamentele politieke verskille hieroor bestaan nie. Hy gebruik die taal van 20 jaar gelede om te praat van "die Afrikaner se lewens- en wêreldbeskouing wat gebaseer is op sy Christelik-Nasionale lewensbeskouing".

Let wel: Christelik-Nasionaal word met 'n koppelteken gespel wat in die ou verlig/verkramp-konflik 'n eng konserwatiewe betekenis het. Nasionale Pers-koerante onder leiding van Schalk Pienaar het 'n verbete stryd teen dié koppelteken gevoer.

Cronjé praat veral van verandering en aanpassing, maar op so 'n vae, algemene manier dat daar duidelik geen begrip is van hoe fundamenteel die verandering werklik gaan wees nie, of dat die Afrikaanse taal sy amptelike posisie kan verloor nie.

Geen wonder nie dat Cronjé geskok was deur die vurige toespraak van sy mede-panellid, die jong Cobus de Swardt, 'n akademikus en lid van die ANC.

Met 'n diepe erns en ingehoue emosie vertel De Swardt hoe 'n matie-professor hom in die vroeë tagtigerjare vol vertroue meegedeel het dat die NP teen die jaar 2020 steeds sou regeer.

Nie lank daarna nie het hy in aanraking met swartmense gekom. Hy vind tot sy verbasing dat "ek 'n ander SA vir myself leer ken het en ek moes vrede maak met die werklikheid dat die ideologiese fondamente van my sosialisering gegrond was op flagrante leuens en rassisme in verband met dié en ander Suid-Afrikaners na aan my. Mense wat ek altyd vertrou het, het 'n leeftyd lank vir my gelieg. My politieke sosialisering het 'n mite geword."

Daarom kies De Swardt die weg van 'n nuwe politieke identiteit, om 'n Afrikaanssprekende Afrikaan van Suid-Afrika te word - 'n gevolg van verandering waaraan baie in die NP en FAK nog nie gedink het nie.

Maar vir Robert van Tonder en Carel Boshoff was daar geen twyfel of verwarring nie. Van Tonder, met 'n romantiese hunkering na die verlede, glo vas aan die Boerestaat en skiet is die antwoord as dinge verkeerd loop.

Terwyl Boshoff onwrikbaar glo aan die Christelike regverdiging van 'n eie kleiner Afrikaner-volkstaat.

Tog het die Saak-konferensie een ander duidelike boodskap gehad: ondanks konserwatiewe verset en NP-verwarring en onsekerheid, het die Afrikaner reeds die eerste treë gegee op die pad weg van Afrikaner-isolasie na Afrikaan-wees in 'n groter Suid-Afrika.

Kom ons stem in Novembermaand, nog voor Krismis

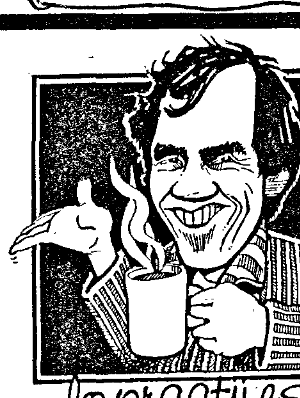

"ONE man, one vote! Now!"

Onthou u nog die slagspreuk van soveel jare gelede? 'n Uitroep na die basiese demokratiese reg om deel te hê aan die bepaling van hul toekoms deur die meerderheid Suid-Afrikaners?

Wat het daarvan geword, van dié demokratiese ideaal?

Hoekom is daar so min daarvan te sien in die optrede van die mense wat hoog opgee oor 'n "nie-rassige, demokratiese Suid-Afrika"?

Hoekom weerspieël so min daarvan in die aksie-programme van 'n liggaam soos Inkatha? Hoekom kruip die Nasionale Party-regering weg agter die dekmantel van onderhandelinge wat aan die gang gesit moet word?

Ek is kwaad, kwaad genoeg om in my koffie te verstik, en om al my vloekwoorde te gaan haal waar hulle weggebêre lê in my onderbewuste.

Duisende mense sterwe of word aan flarde geskiet, gekap en verbrand soos die grootmenere van die politiek probeer om magsbasisse te vestig. Studente hier by die Universiteit van Venda boikot klasse omdat hulle eis dat Gatsha Buthelezi moet bedank as Kanselier van die Universiteit van Zoeloeland.

"The worst form of violence is the NATAL VIOLENCE perpetuated by GATSHA and his warlords under the satanic burner of Inkatha," verklaar 'n pamflet wat hier by ons op die kampus versprei is en waarin die gesamentlike optrede van Inkatha en die SA Polisie en Weermag in die verskrikking van die Randse geweld prontuit as feit verkondig word.

Inkatha lieg as hy voorgee dat hy die "genuine voice" van die Zoeloes is. 'n Stem, maar nie die enigste stem nie. En hoe sterk hy is, sal alleen blyk wanneer daar kans is vir die mense om te stem.

En eens op 'n tyd het dominee Andries Treurnicht gesê: "Die Bybel is nie aan die kant van tiranne wat volksregte en vryhede verontagsaam en beskermde wette van hul volk vernietig nie. As die gebod van die owerheid dus indruis teen die goddelike wet of die volksvryhede, is dit nie alleen geoorloof nie, maar ook betaamlik om nie die owerheid te gehoorsaam nie." (Bravo! Bravo! hoor ek mense uit dié radikaal teenoorgestelde kamp uitroep.)

Eweneens lieg en bedrieg die regering wanneer hy praat oor mandate en die toetsing by die kiesers. Onderhandelinge is hoog op die agenda, maar net indien dit kan verseker dat ons darem ons magsbasis kan behou.

(Dalk kan ons 'n "joint government" met die ANC vorm, 'n regering van "National reconciliation". Daarvan sou die ANC ook hou, kan mens vermoed. Of dalk iets anders: 'n alliansie met die oerste vyand, die Zoeloes...)

Wat gee hierdie klomp leiers werklik om vir die gewone mense in hulle speletjies om mag te bekom of te behou? Wat maak dit saak, eintlik, as soveel honderd mense doodgaan? Solank ons maar net van 'n blink toekoms verseker kan word.

Hoekom is almal so bang vir die demokrasie? Hoekom wil hulle hulself as 'n onderhandelingsmag voorhou en dit nie toets by die stembus nie?

Die oplossing is so bitter maklik, naby, eenvoudig. En net oorkant die Grootrivier, in Transgariep, het ons dit sien werk.

Kom ons wys die mense aan wat ons wil hê moet onderhandel. Kom ons gee hulle 'n mandaat om 'n grondwet uit te werk wat vir ons 'n nuwe toekoms gaan bring.

Kom ons kies eenvoudig binne 'n kwessie van maande, nou-nou nog, vir ons 'n grondwetgewende vergadering.

So maklik kan dit wees. Kom ons sê ons kies 250 afgevaardigdes, proporsioneel verdeel volgens die totale aantal stemme wat elke party trek. Almal bo agtien stem, op dieselfde dag of twee, by enige stembus, vir daardie party of groepering wat hy dink hom die beste sal dien.

Uit en gedaan. Laat die VVO kom kyk dat dit "free and fair" is en sorg dat die onmiddellike intimidasie tot 'n minimum beperk bly.

Een man, een stem, in een hokkie. En wat daar uitkom, is die vergadering wat die onderhandelinge voer terwyl die regering van die dag gewoon voortgaan met sy bestuur van 'n land waarin apartheid in ieder geval vinnig besig is om te verdwyn.

Uit 15 miljoen kiesers trek die ANC 5 miljoen (dus 80-plus afgevaardigdes), die NP-Demokratiese alliansie maklik ook sy 4 miljoen (63 afgevaardigdes), Inkatha waarskynlik hier by die 2 miljoen (30 afgevaardigdes) die KP eweneens 2 miljoen (30 afgevaardigdes) en die PAC-alliansie ook 2 miljoen.

Daar's hy. En terwyl ons voortgaan met gewoonweg lewe (sonder apartheid om ons te beskerm of te versuur), sit dié klomp mense koppe bymekaar en soek 'n model wat die grootste moontlike tevredenheid gaan waarborg.

Absolute tevredenheid, glo ek nie. Maar dis tipies van die ding wat ons mens noem.

Kom ons doen dit Novembermaand, nog voor Krismis. As ons dit nou sê, kan almal ophou om die ander tot ondergang te probeer dwing en hulle aandag en energie daaraan wy om die kiesers te probeer oortuig hoekom daar vir my party gestem moet word.

Magtag: dis so maklik! One man, one vote! Now!

Vrye Weekblad

'n Derde Mag?

Die suggestie dat daar 'n Derde Mag by die bloedvergieting in die Randse townships betrokke is, is uiters onheilspellend.

Daar is weliswaar min vaste getuienis dat so 'n mag betrokke is en wie daar agter sit.

Maar die verduideliking uit swart politieke geledere klink baie logies: die geweld is hoegenaamd nie in die belang van die twee onderhandelingsvennote, die ANC of die Nasionale Party-regering van FW de Klerk nie. Inkatha het nie regtig op sy eie die vermoë om op so 'n groot skaal die bloed te laat vloei nie.

Die enigste mense in wie se belang die dood van die sowat 600 mense die laaste twee weke is, lui die argument, is diegene wat die hele gemeenskap wil destabiliseer, 'n oorlogpsigose wil saai en die klimaat wil teel vir 'n terugkeer na 'n noodtoestand en outoritêre regering.

Nou wie sou dit kon wees?

Soos ons gesê het, is daar geen vaste bewyse vir die aktiewe betrokkenheid van 'n Derde Mag nie, behalwe vir genoegsame inligting dat die polisie in tientalle gevalle die laaste twee weke nie as 'n neutrale instandhouder van wet en orde opgetree het nie.

Soos wat die geval was met die sogenaamde Witdoeke in Kaapse townships en ander vigilante-verskynsels.

Maar met iets so belangriks soos dié, kan Suid-Afrika nie bekostig om te wag vir "bewyse" nie. Dit is te gevaarlik.

Dit begin al soos 'n refrein klink, maar ons moet weer eens ons ernstige kommer uitspreek oor President FW de Klerk se klaarblyklike ernstige onvermoë om te verstaan wat in sy veiligheidsmagte aangaan en om dit aan te spreek.

Ons moet ook weer 'n groot vraagteken laat hang oor sy vermoë om dié kritieke faset van ons toekoms aan te spreek as sy vernaamste veiligheidsadviseurs nog deur die bank totale aanslag-valke is.

Die voortslepende moord en doodslag in die townships duur voort. Buiten die tragiese verlies van honderde lewens, gaan dié episode Suid-Afrika se vordering na 'n vreedsame demokrasie en naasbestaan nog ernstig kortwiek met die bitterheid wat dit skep en die vooroordele wat dit bevestig.

Op die oomblik is die enigste skuldiges wat uitstaan, hoofman Mangosuthu Buthelezi en sy Inkatha-beweging. Selfs adjunk-minister Roelf Meyer het dié week erken dat "political engineering" van die Zoeloes daaragter kan sit.

Ons hoop dat pres De Klerk met hoofman Buthelezi net so reguit en eerlik sal wees as wat hy met die ANC se Nelson Mandela en ander leiers is.

Hoofman Buthelezi se magslus is besig om ons almal se toekoms in gevaar te stel.

Harms

Die Harms-kommissie het vandeesweek waarskynlik die laaste getuienis oor moordbendes aangehoor.

Vrye Weekblad het in die verlede die kommissie skerp gekritiseer en gesê dat daar nog nooit soveel mense is wat toegelaat is om met soveel moord weg te kom nie. Ons hoop ook nie dat daar ooit weer 'n kommissie gaan wees waar soveel gelieg word nie.

Ons het begrip vir die bitter moeilike taak waarmee regter Harms opgesaal is en dat hy gekortwiek is deur 'n beperkte en eng verwysingsraamwerk.

Sy houding teenoor sekere getuies en sy weiering om ministers Adriaan Vlok en Magnus Malan in die getuiebank tot verantwoording te roep, is onvergeeflik.

Daar was ook duidelik 'n massiewe toesmeerveldtog waarvan sy kommissielede ongelukkig deels verantwoordelik was.

Ondanks die ontevredenheid wat daar in soveel mense-regte-kringe oor Harms was, kan daar vandag geen twyfel meer wees dat ons veiligheidsmagte betrokke was in dade van terreur en moord teenoor linksgesindes nie.

Die BSB is (ons hoop so) ontbind en van sy lede behoort aangekla te word.

Hierdie deel van ons geskiedenis kan nou afgesluit word. Ons weet nou waarteen om in die toekoms te waak. Mag so iets nooit weer gebeur nie.

So sê hulle...

"So the best way to form a government capable of running South Africa is for the ANC to accept a free enterprise system and dump the communists, while the Nats must accept a full democracy with no special privileges for anyone." - Dr Zach de Beer, mede-leier van die DP, tydens 'n politieke forum by die Universiteit van Potchefstroom.

"One wonders whether this is not a change of strategy by architects of divide and rule policies who are working behind the scenes and selling this new option of ethnicity to ill-informed and illiterate hosteldwellers." - Genl Bantu Holomisa, oor die SAUK se dekking van die afgelope twee weke se geweld.

"Die regering is nie bereid om met 'n pistool teen sy kop met die ANC en die SAKP te onderhandel nie." - 'n Regeringswoordvoerder oor die opskorting van die vrywaring van vervolging van twee lede van die ANC en een lid van die SAKP.

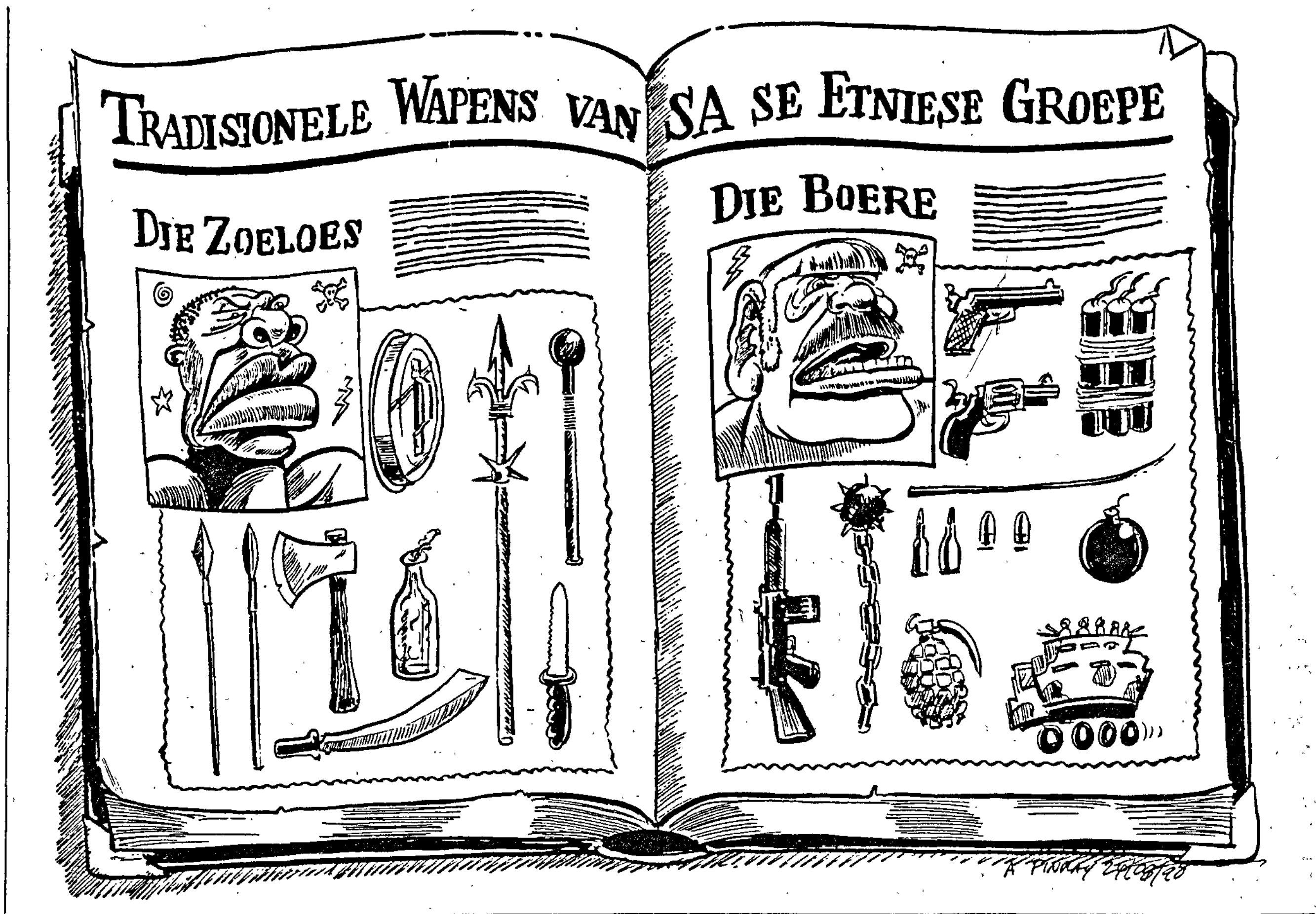

BRIEWE

Vrye Weekblad plaas alle briewe wat nie die wet oortree of lasterlik is nie, mits die korrespondent se naam en volledige adres bygevoeg word as 'n skuilnaam gebruik word. Die redakteur behou die reg voor om briewe te verkort. Skryf aan: Die Redakteur, Vrye Weekblad, Posbus 177, Newtown 2113. Of bel met jou mening na (011) 836-2151.

Nuwe politieke denke in dié tussentyd

Henrik Jaars van Bloemfontein skryf:
Ons bevind ons in 'n vreemde tussentyd.

Hoewel die ou orde nog glad nie verbygegaan het nie, berig die media daagliks van gebeure wat enkele maande gelede haas ondenkbaar was.

Een ding is seker, die veranderde situasie van dié onrustige tussentyd verg nuwe politieke denke van beide die owerhede met sy veiligheidsfamilie en ander organisasies wat nog die fossiele van apartheid aanhang.

Suid-Afrika sal nog fundamenteel en onherroeplik moet verander. Die huidige veranderinge is oppervlakkig en kosmeties. Dit is net maar 'n nog 'n belofte aan die kant van die owerhede. Ons as swart Suid-Afrikaners het steeds nie stemreg nie en ons is nie in die hoofstroom van politieke of ekonomiese besluite nie.

Die grootste oorsaak van armoede is apartheid. Dit het ook dringend noodsaaklik geword dat Suid-Afrika se onderwysprobleme spoedig opgelos moet word.

Ek wil ook my waardering teenoor u koerant uitspreek vir die geesdrif waarmee u werk om die ou orde te help afbreek.

Portret van die land

DE Starfield van Johannesburg skryf:
1. In Febuary pres De Klerk unbanned the ANC, SACP, PAC and others and shortly thereafter dr Mandela was released.

2. The government and the ANC successfully concluded the Groote Schuur and recently the Pretoria Minutes, the latter resulting in an ANC ceasefire. Winnie Mandela and Chris Hani appear to regard the ceasefire in a different light from Walter Sisulu.

3. The CP, AWB, PAC and Azapo repeatedly announce that they are not interested in negotiations and prefer violence to attain their ends.

4. The CP and AWB tell the government that they will mobilise their supporters to arm themselves to police the country against blacks.

5. Dr Buthelezi repeatedly announces being in favour of negotiations but Mandela avoids Buthelezi. The result is war between Inkatha on the one hand and the ANC, UDF, Cosatu, MDM and others on the other hand. It now appears that the Zulus and Xhosas are at war.

6. Strikes, stayaways are the order of the day, no business remaining unaffected. Insolvencies increase, unemployment increases.

7. The ANC and its cohorts, together with the PAC champion continuation of sanctions, and nationalisation as their official economic policy, albeit that the ANC and SACP say this policy is not a holy cow, whatever that may mean.

8. Mandela instructs the school children to return to school, they do precisely the opposite. The government talk and talk about resolving the black education problems, and the most fundamental of all our crises simply worsens.

9. The DP fight within and bleat like sheep.

10. The ANC accuse the police of siding with Inkhata. Inkatha deny inciting violence and accuse the ANC of foul play. The police deny all accusations and shout fair play.

11. Spies, hit squads, police violence are subject to judicial enquiries.

12. And the ANC are still not satisfied that the government policy of dismantling apartheid is irreversible.

13. And while politicians jockey for position, more people starve, more people steal and a whole lot more people die. Men, women and children.

Just an ordinary South African.

The SABC announces a year in advance that Rugby's World Cup will be televised. No cloak and dagger this time round - no springbok players either.

Horse racing prize money increases amid much pomp and ceremony. One race - three quarters of a million rand~! "A nice round figure!"

Regstelling

Dries du Plessis van die Boksburgse Stadsraad:
Ek verwys na die berig in Vrye Weekblad van 13 Julie 1990 met die titel "Regses kaap buurtwagte" waarin u sê dat Jan Heyneke hoof van burgerlike beskerming en Hertjies Engelbrecht die adjunk-hoof van burgerlike beskerming is.

Dit is verkeerd. Heyneke is 'n burgerlike beskermingsbeampte, en hoewel hy die administrasie van burgerlike beskerming behartig, is die hoof daarvan inderdaad die stadsklerk. Engelbrecht is superintendent van sekerheid.

Ek aanvaar dat die verkeerde inligting van die Boksburgse Stadsraad afkomstig is, en vra om verskoning daarvoor. Ek vra u nogtans om die fout reg te stel.

Related?

Michael Collins van Kaapstad skryf:
Your letter (Vrye Weekblad, 10 August 1990) from David Lipsitz of Johannesburg regarding the non-availability of psychiatrists to give testimony in cases of capital crime bears an uncanny resemblance to that in The Argus (14/8/90) from miss J van der Poel, Director, Citizens Commission on Human Rights, Milnerton.

In the immortal words of Private Eye: "Do you think they are related? I think we should be told."

Optimisties

Willie Lubbe, koördineerder van die Christelike Demokratiese Beweging van die Strand skryf:
'n Ontvanklike gesindheid is 'n voorvereiste vir 'n vreedsame en voorspoedige "Nuwe Suid-Afrika". So 'n gesindheid kan alleen bewerkstellig word deur naasteliefde.

Wat is naasteliefde?

"Jy moet jou naaste liefhê soos jouself. Daar is geen ander gebod groter as dié nie." (Markus 12:31)

"Julle moet julle vyande liefhê en goed doen aan die wat julle haat. Seën die wat vir julle vervloek, en bid vir die wat julle beledig. Aan hom wat jou op die wang slaan, moet jy ook die ander een aanbied. As julle dié liefhet wat vir julle liefhet, watter dank het julle? Want die sondaars het óók dié lief wat hulle liefhet." (Lukas 6:27-32)

"As jou vyand dan honger het, gee hom iets om te eet; as hy dors het, gee hom iets om te drink, want sodoende sal jy op sy hoof vurige kole ophoop. Laat jou nie deur die kwaad oorwin nie, maar oorwin die kwaad met die goeie." (Romeine 12:20-21)

Julle moet julle vyande liefhê; seën die wat vir julle vervloek, doen goed aan die wat vir julle haat en bid vir die wat julle beledig en vervolg." (Mattheus 5:44)

Want as julle liefhet die wat julle liefhet, watter loon het julle? Doen die tollenaars nie ook dieselfde nie?" (Mattheus 5:46)

"Here, wanneer het ons u honger gesien of dors of 'n vreemdeling of naak of siek of in die gevangenis, en u nie gedien nie? Voorwaar ek sê vir julle, vir sover julle dit nie gedoen het aan een van hierdie geringstes nie, het julle dit aan My ook nie gedoen nie." (Mattheus 25:44-45)

Vervolg op bl 22

Die lokomotief van die geskiedenis stoom voort

AI, as die Boere-mense darem maar net nie so dikvellig-kortsigtig en domonnosel was nie!

Brolloks onthou 'n dag in 1978 baie goed. Dit was op die trappe van die Turnhalle-gebou in Windhoek. So 'n duisend of wat emosionele Afrikaners het voor die gebou saamgedrom in wat die pers bestempel het as die "eerste wit betoging in die geskiedenis". Dit gaan toe oor die instelling van 'n veelrassige tussentydse regering.

Daar was baie plakkate. "Volkshof vir verraaier Mudge", het een gesê, "DTA = uitverkopers en kafferboeties" die ander. En so aan. Al die betogers was lede van die Nasionale Party van Suidwes. Dié party was die laaste paar jaar baie nader aan die Suid-Afrikaanse Konserwatiewe Party as aan sy regerende eweknie hier te lande.

Ná 'n ruk het die destydse leier van die party, AH du Plessis, op die trappe verskyn. Hy het 'n gebalde vuis die lug ingesteek, en die mense het rasend geraak. Mense het openlik revolusie gepraat.

En dié week het dieselfde party sy deure vir alle rasse oopgegooi. Sommer net so.

Al die haat en nyd en dreig was puur verniet. Die lokomotief van die geskiedenis laat hom nie maklik stop nie.

* Hoe lank, hoe lank voor ons eie KP en AWB ook agterkom dat hulle noodwendig dieselfde paadjie sal moet loop?

Tutu en SAL

Aartsbiskop Desmond Tutu was vandeesweek in die SAL-Boeing wat by Heathrow-lughawe in 'n klomp eende vasgevlieg en 'n dramatiese noodlanding moes doen.

Dit het Brolloks laat terugdink aan die ou storie van Desmond wat hoog bo die see in 'n vliegtuig was toe die vlieënier aankondig hulle gaan val.

Desmond kyk nog rond vir 'n valskerm toe daar 'n engeltjie op elkeen van sy skouers kom sit en vir hom sê hy kan maar spring, hulle sal hom vang en saggies aarde toe vat. Goeie gelowige wat hy is, spring Desmond toe.

Hy word wakker aan die voete van Petrus, en kyk verdwaas op. "Hoe kom ek in die hemel? Ek is mos nie dood nie," seg hy.

BROLLOKS EN BITTERGAL

"Jy het uit die vliegtuig gespring en jou te pletter geval," sê Petrus geduldig vir hom.

"Maar daar was dan twee engele wat gesê het hulle gaan my vang," sê Desmond verontwaardig.

Petrus sug, rol sy oë en skakel die interkom aan: "Sal engele Verwoerd en Vorster asseblief onmiddellik na ontvangs kom..."

With-it kerke

The Episcopal Church welcomes you. Regardless of race, creed, color or the number of times you've been born.

So van gewyde dinge gepraat. Bittergal sien in die jongste Kerkbode die NG Kerk se lidmaattal het die eerste keer in sy geskiedenis 'n afname getoon. In 1985 was daar 1 449 000, en nou is daar 1 328 000.

Maar nou het Bittergal raad vir die liewe broeders. Raad uit Amerika.

Daar het dit nou algemeen vir kerke en gemeentes geword om te adverteer: op TV, in koerante, oor die radio en op borde langs besige strate.

Die Episcopal Church is voor in die koor. Een van sy koerantadvertensies lees: "The Episcopal Church welcomes you. Regardless of race, creed, color or the number of times you've been born."

'n Ander advertensie van die kerk vertoon koning Hendrik VIII en verklaar: "In the church started by a man who had six wives, forgiveness goes without saying."

Nog 'n kerk-advertensie het 'n foto van twee kinders met groot oë met die vraag: "Now that they know about Disneyland, isn't it time you told them about heaven?"

Een van die kerke wat heelwat adverteer, die Central Church of the Nazarene in Michigan, gebruik die advertensie-agentskap Rumrill-Hoyt. Dié agentskap is eintlik bekend vir hul twee groot kliënte: Bacardi-rum en die New Yorkse lotery.

* Eintlik klink dié dinge eerder na die styl van die gewilde yuppie-priester van Rhema, Ray McCauley.

Lekker TV

Goeie TV, dié reeks "Face the Press"-onderhoude wat die SAUK die laaste tyd met politici uitsaai. Net jammer die verveligste daarvan is party van die joernaliste se vrae...

Maar nou en dan laat die vrae die politici lelik rondskarrel. Soos Harold Pakendorf se vrae aan Doktor Andries die ander aand. Brolloks se elfjarige nefie het skoon aan die giggel geraak oor die slim doktor se kleitrappery oor praat met die ANC, onderhandeling en die trek van grense dié dag as 'n KP-regering oorneem en Boerestate begin skep.

Die KP sal nooit met die ANC praat nie. As hulle oorneem, sal hulle vir al die swartes tuislande gee en dan met die "ander volkere" - 'n mens neem aan dis die Indiërs en Kleurlinge - onderhandel oor hul lot.

* En sê nou die "ander volkere" is teen daardie tyd meestal ANC-gesind, liewe doktor?

Hulle kan maar bly

Nog mooi woorde oor die TV-mense (Brolloks probeer eintlik 'n afslaggie op sy TV-lisensie onderhandel hier. Hy is nie so onverskrokke soos Robert van Tonder se Boerestaatparty wat dié week aangekondig het dat hulle met 'n veldtog van lydelike verset begin en nie hul TV-lisensies gaan betaal nie.)

Daar is 'n paar gesiggies en naampies op ons skerms waarvoor Brolloks nou regtig moeg begin raak. Maar dan is daar darem mense wat heeltemal tuis sal wees - en welkom sal wees - by ons nasionale TV in die Nuwe Suid-Afrika.

Soos Barbara Fölscher en Betsie Grabe.

* En soos die verslaggeefster wat nou die dag prontuit in 'n nuusbydrae uit die Oos-Rand gesê het dis Inkatha-impi's wat al die moeilikheid begin, en 'n oomblik later kom Sy Hoogheilig-heid Gatsha op en sê sy mense se hande is so rein soos sneeu. Soos die verslaggewer wat Woensdagaand berig het oor die polisie wat staan en toekyk het hoe impi's 'n vrugtestalletjie reg langs hulle beroof en niks daaraan doen nie. En net voor dit is 'n dreigende verklaring van FW de Klerk voorgelees dat die "ongegronde" aantygings dat die polisie nie korrek optree nie, nou moet einde kry.

Dit ook?

Steeds by TV. Pik Botha het nou die aand op TV 'n vragie oor of die regering sanksies teen Irak steun, mooi gesystap.

Want het hy nee gesê, was hy in die knyp by die Amerikaners en die Britte. Het hy onomwonde ja gesê, dan was die volgende vraag: Maar minister, straf julle nie nou die arme sukkelende mense van Irak eerder as die paar mense in die regering nie? Is die meeste Irakese nie teen sanksies gekant nie?

Oor die vraag of ons nog nasorgdiens en opleiding verskaf vir die G5-kanonne wat ons aan Irak verkoop het - en waarvoor hulle nog nie betaal het nie - het Pik net gesê dis nie sy departement nie.

Darem ironies dat die G5 in noue samewerking met die Israeli's ontwikkel is, en nou word Israel ernstig deur Irak bedreig.

* Nou wonder Bittergal of ons die nuwe Swift-tenkafweerstelsel ook intussen aan Saddam Hoessein verkoop het?

Verwese

Haai, het julle nie ook vir Eugene TerreBlanche en sy klomp kakie-flentergatte jammer gekry nou die aand op TV nie?

Daar het hulle in die agterplase van Welkom met hulle honde en gewere en met vrees en bewing gestaan en kyk hoe die ANC/Cosatu-opmars verbystoom. Skoon verwese gelyk.

* En Koos van der Merwe, Elpee, se bloeddorstige dreigemente 'n paar dae vroeër was toe soos 'n windjie wat in 'n stormwind gelaat is.

Hoera

Ons is darem ver heen as ons 'n staande ovasie gee net omdat twee mense mekaar met die hand groet...

Dis nou Walter Sisulu van die ANC en Carel Boshoff van die Volkswag nou die aand op Potchefstroom.

* Maar nou ja. Alle bietjies help. Ten minste is oom Carel, so agterlik verkramp as wat sy politieke idees ook mag wees, darem nog 'n gentleman en 'n man van integriteit. Iets wat 'n mens van bittermin van sy kamerade in die Volkswag en die KP kan sê.

Een man, een kommissie?

MIESIES KLAAGVOORT dalenda est! Ja verwoes, vrinde, deur die gedagte dat die Chinese wetgewing van een man, een kind dalk kan reik tot in die binnekringe van die Koeksistergilde.

Dié hoogtepunt van demokrasie het natuurlik sy voordele: dink net aan al die gesiggies in die kabinet en elders wat nie daar sou gewees het nie as ons wetgewing ewe vooruitstrewend was. En dan sou daar sommer ook meer wealth gewees het om te redistribute. Seg Oswald dinge het hier te lande so hande uitgeruk, ons benodig 'n wet wat sê een man, een kommissie.

Sela, geliefdes: 'n mens kan tog nie die res van jou lewe oor die Harms-kommissie skryf nie. Seg Moeder sy is al nerf-af op die knieë van voorbidding doen vir die kommissie, lyk kompleet soos Cliff Saunders se knieë na al die interviews met ministers.

Roerende digkuns

Die lekseltjie in verlede week se Voëlvrye blad oor Rozanne Botha (wie?) het die Klaagvoorts se gedagtes gaande. Afgesien daarvan dat die ou Volksheld se demise getoon het hoe verganklik die talents van nasate is, natuurlik. Julle onthou seker, vrinde, dit gaan oor 'n siel in Swaziland wat ietsie stouts gedoen het en nou noodtoestand as verweer opper: Hy is Rozanne se hand in marriage aangebied, and it was an offer he could not refuse. Die stomme siel moes verlei gewees het deur daardie roerende digkuns, deur die gedagte van liedjies om die kampvuur en lullabyes saans.

Foei tog. As hulle hom Miesies Klaagvoort aangebied het, het hy die volk 'n guns bewys en het hy nog boonop 'n voorraad koeksisters gehad vir die res van sy bestaan. Dink net, 'n lewenslange sooibrand.

Call me Arch

Die liewe aartsbiskop het dit nie maklik nie. 'n Besige kêrel, en vir vredemakers is daar heelwat werk deesdae. Vir ontspanning gaan draf hy bedags deur die strate van Bishopscourt, daardie very english en very rich suburb van die liberale Kaap. Die gedraf word boonop gedoen in 'n T-hemp met die legende daarop: Just call me Arch.

Iedergeval, nou die dag gaan draf sy heiligheid weer, toe kom hy 'n dame van die buurt teë. Die was ook aan die draf. Saam geniet hulle toe, teoreties in elk geval, God se natuur. Die vroumens bars toe egter los met 'n rassistiese, total onslaught wat onse Arch grys het van angs en verontwaardiging. Seg die jogger vir hom: "Jy's 'n fucking communist" en nog meer.

Ag shame dierbares, as die upperclass van ons gemeenskap so oningelig is dat hulle 'n man soos Tutu van kommunisme kan beskuldig, so oningelig of gevul met rassehaat, watter hoop is daar vir die Neandertal-faksie?

Maak vol

Die ANC het so pas herbevestig dat hulle nie daarin belang stel om na liberation wraak te neem deur die burokratiese boosdoeners van ons era te vervolg nie. Miesies Klaagvoort meen tereg dat dit die spirit of reconciliation te ver voer. Daar is sulke gruwels gepleeg deur die jare dat die volkspsige net kan baat deur die grootste belhamels aan die pen te laat ry.

Dalk is daar nog hier en daar 'n minister van dit of dat of selfs hoër wat die simboliese fakkel vir die res van die wit volk kan dra. Baie goeie en eenvoudige witmense het tog in hul sotterny blindelings gevolg waar hierdie misdadigers teen die mensdom "gelei" het. Seg Moeder wat 'n goeie idee, die tronke is juis besig om leeg te loop van al die versoening.

Geheime wapen

Uit Londen word berig dat 'n 87-jarige ouma pas haar eerste sprong uit 'n vliegtuig gemaak het. Dit was glo 'n uitmuntende sensasie. Egbertus lei af die sprong was vrywillig.

Laat 'n mens wonder oor Moeder, weet julle: as 'n bataljon valskermtroepe saamgestel word wat bestaan uit Moeder en trawante, kan jy mos die ongelooflikste verrassingswapen hê wanneer jy jou buurstate wil destabiliseer. Die vyand sal die skok van al die goedkoop laventels en smelling salts mos nooit oorleef nie.

Metafoor

Metafoor van die jaar is die uitlating van Zach de Beer dat Suid-Afrikaners hulle bevind "at the crossroads, walking 'n tightrope, on a knife edge". Haai? Dit wil darem gedoen wees.

Wie bestuur?

Dis altyd vreeslike nuus wanneer werkers afgedank word weens 'n daling in die een of ander mark. Die jongste nuus is dat Mercedes Benz 120 werkers gaan laat rus. Het die nuwe Zuid-Afrika dan nie meer 'n behoefte aan sulke motors nie?

Een van die angswekkendste gesigte op ons paaie, naas die taxis, is die verbysterende getal Mercs en BMW's wat jy teenkom. Daar is wragtag iets verkeerd met die verspreiding van rykdomme, kyk maar net wie bestuur die goed. Seg Oswald wie die motors bestuur is irrelevant, deesdae is dit die wit chauffeurs wat agter die wiel sit. Ja'k. Moeder, reaksionêr tot die laaste, meen dat Mercedes beter wins sou maak as hulle minder voertuie gratis weggee. Waarvan kan sy tog praat?

HOE RYM DIT DAN?

EGBERTUS KLAAGVOORT

Sê nou hy sê ja

Geen rubriek is voltooi sonder dat Sy Hoogdrawenheid daarin voorkom nie. Egbertus sou dit nie waag om hom uit te laat nie, want die man beskou dit dalk as 'n slight en dan sit ons weer in die hof. Iedergeval, die memorandum wat die siel nou die dag onthul het, meld glo dat hy op 40 geleenthede vir Oom Mandela gevra het om met hom te praat.

Ja vrinde, Veldmaarskalk Buthelezi hou boek van die dinge. Maar wat gaan hy doen as Mandela dalk weer ja sê?

BRIEWE

Optimisme (Van bl 20)

"Julle het op die aarde 'n weelderige en losbandige lewe gelei; julle het julle harte vet gevoer soos op 'n slagdag. Veroordeel, vermoor het julle die regverdige; hy verset hom nie teen julle nie." (Jakobus 5:5-6)

Wat is Liefde?

"Die liefde is lankmoedig en vriendelik; die liefde is nie jaloers nie, die liefde praat nie groot nie, is nie opgeblase nie, handel nie onwelvoeglik nie, word nie verbitterd nie, reken die kwaad nie toe nie, maar is bly saam met die waarheid. Dit bedek alles, glo alles, hoop alles, verdra alles. En nou bly geloof, hoop, liefde - hierdie drie, maar die grootste hiervan is die liefde." (Korinthiërs 13:4-13)

Belofte vir die "nuwe Suid-Afrika":

"Die wolf en die Lam sal saam wei, en die leeu sal strooi eet soos 'n bees, en stof sal die voedsel van die slang wees; hulle sal geen kwaad doen of verderf aanrig op My hele heilige berg nie." (Jesaja 65:25)

"Laat ons die werke van die duisternis aflê en die wapen van die lig omgord." (Romeine 13:12)

U sal nou my optimisme begryp.

Psigiatrie segregeer

David Lipsitz van die Citizens Commission on Human Rights skryf:

In the Weekly Mail issue of August 10 - 12, Deidre Moyle wrote an article entitled "Asylum bars racism but psychiatry's rooted in it." Ms Moyle commented: "The ideas that the experience of madness differs, according to race, remains part of the discourse of psychiatry today largely through the adherence to concepts of culture that assume the existence of discrete groups, each with a separate identity."

I feel that it warrants further comment in terms of how the history of psychiatry is strewn with the concept of segregation and discrimination, back to the days of Nazi Germany and even before the turn of the century.

In his brilliant book called "A Sign for Cain - An Exploration of Human Violence", Fredica Wertham MD wrote a chapter which goes into the euthenasia programmes conducted by German psychiatrists. These programmes were based on the concept that mental patients, suffering from some or other disability, fell into the category of "life devoid of value" or "life not worth living". Wertham shows how this concept was first promoted in 1920 when a psychiatrist, Alfred Hoche, and a jurist, Karl Binding, published a book in Leipzig entitled "The Release of the Destruction of Life Devoid of Value". This book advocated that the killing of "worthless people" be released from penalty and be legally permitted. In 1939 about 300 000 mental patients were in German psychiatric hospitals, institutions or clinics. In 1949 their number was 40 000. The list of psychiatrists involved in these mass exterminations is vast.

Wertham wrote: "The claim that only a few psychiatrist were involved is equally invalid. The lowest estimate is that there were 'perhaps fifty' who participated. Even if this were a correct number (which it is not) among them were some of the most renowned and distinguished academic and hospital figures."

These included dr Max de Crinis, professor of psychiatry at the University of Berlin; dr Werner Villinger, professor of psychiatry at the Universities of Breslau and Marburg; dr Carl Schneider, professor of psychiary at the University of Heidelberg; prof Paul Nitsche, director of several state psychiatric hospitals; dr Werner Heyde, professor of psychiatry at the University of Wurzburg.

Crinis, Villinger, Schneider and Heyde all committed suicide before they were to stand trail for their involvement in what Wertham described as the bureaucratic mass murder in history.

Mass murders during Nazi Germany is a point which evokes emotional reaction in many people to this day. Not to exonerate the Nazi regime from any responsibility, over the years too limited exposure has been given to the involvement of psychiatry in these "mercy killings". Wertham puts the picture in perspective when he states: "To place casual responsibility on the psysician does not in any way diminish the responsibility of the high and low Nazi officials and bureacrats involved. But by the same token, placing full responsibility on these officials does not in the slightest diminish the role of the psychiatrist in the slaughter. Even if the psychiatrist had been under orders, which they were not, it is noteworthy that their complete mobilization for killing patients went as speedily and as smoothly as the military mobilization of soldiers to fight the enemy."

Closer to the roots of psychiatry, the father of American psychiatry, Benjamin Rush, claimed that the black skin of black Americans was caused by a rare form of leprosy. And despite the fact that Rush labelled all black men as lepers, the American Psychiatric Association still displays his face on their official seal.

By its very nature, psychiatry segregates people into different classes through the use of different labels. South African psychiatry is now looking for new labels for mental illness suffered by black people, based on the notion that a black person is culturally different to a white person.

It would warrant further inspection in the history books of South Africa to establish what the psychiatric links are which brought about the plague of racial discrimination in this country.

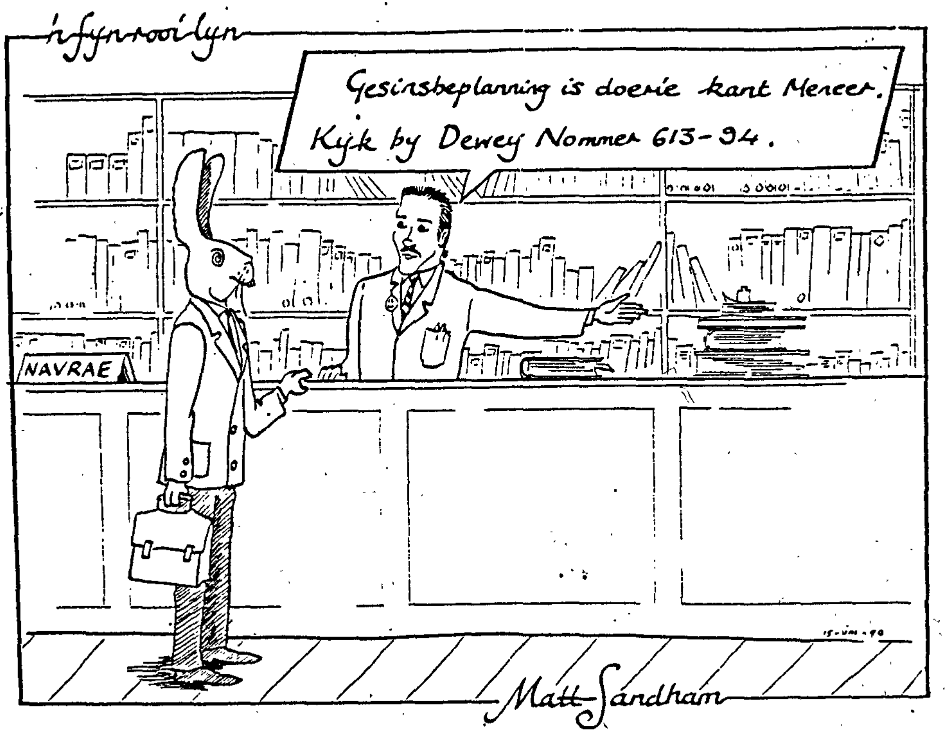

André Vermeulen van Bloemfontein het gebel en vra - na aanleiding van min Stoffel van der Merwe se uitspraak in die Die Volksblad (20/8/90): "Wanneer iemand die Bybel as 'n politieke handboek begin gebruik, moet jy hond se gedagtes kry." - watter boek gebruik die Nasionale Party? Is dit "How to Cheat People and Influence the World", of "Hoe om jou mense te bedonner en die buiteland te beïnvloed"?

Kleinadvertensies

Om 'n advertensie in hierdie kolomme te plaas, bel vir Peppy of Cathy (011) 836-2151, fax (011) 838-5901, of skryf aan Posbus 177, Newtown 2113. Die spertyd vir kleinadvertensies is 5 nm op die Dinsdag voor publikasie.

PERSOONLIK

Die **Takhare vir Vrede** sê in dié swartvroeglente rou ons

Die **Bleskoppe teen Apartheid** rou saam

ATTENTION
ATTENTION
CHRISTIAN SINGLES
Born Again Christian Introduction Service. Results Because We Really Do Care! (We also have socials). Call (011) 476-4923 or write to: PO Box 35322, Northcliff 2115. PS. Ons lewer 'n tweetalige diens.

Voorstellingsdiens vir "upmarket", uitvoerende wedergebore Christen-alleenlopers. Skakel: (011) 476-4923 of 793-6059 of skryf aan Posbus 35322, Northcliff 2115.

DIENSTE

CITY COLLEGE
7th Floor Charleston House, 161 Commisioner Street (between Delvers and Von Wielligh Street.) Johannesburg 2001
* Computer courses
* Secretarial courses
* English
* Enrolments accepted throughout the year
* Accomodation available
* Free job placement advice given

ENROLL NOW
TEL: (011) 29-4116/7
The future is yours through education

DRESSMAKING & DESIGN
BE QUALIFIED TO START YOUR OWN BUSINESS
ENQUIRIES
CITY DRESSMAKING & DESIGN SCHOOL
7th Floor Charleston House, 161 Commisioner Street (between Von Wielligh and Delvers Street), Johannesburg 2001. Tel (011) 29-4116/7

PARENTS: Should your teenager be doing better at school? To develop his/her potential: Phone 678-3266

AFRICAN LANGUAGES:
An introductory Zulu language and culture course will be commencing on Tuesday, 21 August. The course will be 12 weeks in duration, and will comprise 12 consecutive Tuesday evenings. Meetings will be held from 7pm - 8.30pm and the venue will be in Parktown. To secure a place phone Viv at 483-1572. All welcome

AGGRIEVED BY AN UNFAIR DISMISSAL FROM WORK?
You may legally claim compensation and/or reinstatement in your job. Please contact: Tel (011) 609-3405. Fax (011) 609-3405 for immediate assistance

REGTERBREIN-DINAMIKA:
Vergroot jou kreatiwiteit, produktiwiteit, probleemoplossings-vermoë, intuïsie en kommunikasie dramaties. 'n Werkswinkel van 67 aangename oefeninge aktiveer jou artistieke brein. Skakel (011) 643-4659

BEDREWE VERWER
Huise, woonstelle, kantore. Uitstekende verwysings. Vir verdere inligting skakel (011) 728-4678 (Vrydae, Saterdae en Sondae) of skakel (011) 787-7734 Maandae

TIK- EN VERTAALWERK
Bel Louise by (012) 46-6577

DIENSPLIG ADVIESDIENS
Vir gratis en onafhanklike advies op enige navrae oor diensplig. Skakel: Durban - (031) 301-5663 Richard (W); Pietermaritzburg - (0331) 944079 Mark (H); Kaapstad - (021) 689-1194 (5:30nm tot 7:30 nm); Grahamstad - (0461) 26067 Rudi (H) of gaan na die Metodistekerk, Pritchardstraat 79 op Dinsdae van 4:30nm tot 7:00nm

POWA (People Opposing Women Abuse) is 'n ondersteuning- en inligtingsdiens vir mishandelde en verkragte vroue. Ons bied ook werkswinkels en opleidingsprogramme aan oor geweld teen vroue. Vir verdere inligting skakel (011) 642-4345

VISUAL ART COURSES
Learning to see. Eye training to look at shape, form, colour, dimension translated into drawing, painting, sculpture and crafts. Classes available day and evenings for children and adults. Phone Maggie van Wezel at 614-7297 after 5pm

The Institute For Philosophical Practical and Teaching offers the opportunity to gain perspective on existential crises and problems in living. For more information phone (011) 648-3079

CRAFTS

Have you got some unusual knick-knacks to sell at the Flea Market? Tel Manfred at (011) 788-3994

MARK

Illustrations, comics, logos and graphics designed. Good, quick and cheap. Contact M Krouse and A Lord at (011) 339-6880 day and night

JACOB REGOP

HELP OM VERLORE ENERGIE TERUG TE PLAAS DEUR DIE VOEDINGS-VITAMINES WAT VIR NORMALE LIGGAAMLIKE FUNKSIES VEREIS WORD, TE VERVANG

Stuur R20 (AVB ingesluit) vir 30 kapsules, saam met die koepon hieronder, aan: EMCOR, Posbus 582, Milnerton 7435. Tel (021) 551-4360

Naam: ....
Adres: ....
....
.... Poskode: ....
Telefoon: ....

OOK VERKRYGBAAR BY JOU NAASTE APTEEK

Kashgar
Handgeweefde dhurries (gestreepte katoensakke) en silwer juweliersware van Nepal, Indië en Thailand te koop. Winkel 68, The Firs, Rosebank. Tel: (011) 880-3566

Tarief: R15 vir 25 woorde of 'n gedeelte daarvan

Die Ysman soek wraak

TINUS HORN

DAAR was selde vantevore 'n Grand Slam-tennistoernooi waarvan die uitslag moeiliker was om te voorspel as vanjaar se Amerikaanse Ope.

Die vier vernaamste aanspraakmakers se kanse lyk só:

Stefan Edberg:

Hy het Ivan Lendl onlangs as die wêreld se voorste speler onttroon, maar hy weet sake kon anders gelyk het as Lendl nie die Franse Ope misgeloop het om hom op Wimbledon toe te spits nie. Dié titel sal sy baasskap oor Lendl bewys en is boonop een van min grotes wat hy nog nie kon wen nie.

Hy is skitterend op dreef en moet as die gunsteling beskou word.

Ivan Lendl:

Die "Man van Ys" se teleurstelling by Wimbledon is glo vergete. Nou wil hy wys hy is steeds die wêreld se beste speler en Edberg kan dit ontgeld. Edberg het hom op Wimbledon met die grootste gemak uitgeskakel, maar op die sintetiese sement-oppervlak van Flushing Meadow is hy 'n veel moeiliker teenstander, soos duidelik uit sy vertoningslys die afgelope vyf jaar blyk.

Hy was sedert 1985 in elke eindstryd en het die eerste drie daarvan gewen.

In 1989 het Mats Wilander hom geklop, en verlede jaar was dit Boris Becker. Vanjaar kan weer Lendl se jaar wees.

Boris Becker:

Die verdedigende kampioen het 'n groot sielkundige voorsprong op Lendl, wat maar altyd in groot toernooie teen hom sukkel.

Edberg is stellig Becker grootste kopseer. Hy het die voortvarende Duitser se groot afslane selfs op Wimbledon se blitsige grasoppervlak baasgeraak en het dus min op die stadiger sement te vrees.

Becker voel dat die wêreldranglys hom nog altyd stief behandel het. So het hy byvoorbeeld verlede jaar vir Lendl vier keer na mekaar geklop en die titels op Wimbledon en Flushing Meadow ingepalm, maar moes steeds met die tweede plek op die lys tevrede wees.

Andre Agassi:

Die held van Amerikaanse tieners is glo vasbeslote om die eerste Amerikaner in ses jaar te word wat dié titel inpalm. John McEnroe het dit in 1984 laas vermag.

Na 'n reeks powere vertonings in 1989, wat glad nie die belofte van die vorige jaar gestand gedoen het nie, het Agassi vanjaar skitterend weggespring deur met Edberg en Becker in klein toernooie af te reken.

Maar kan hy veertien dae se volgehou druk teen die wêreld se beste spelers verwerk en dan nog 'n eindstryd teen 'n man soos Becker wen?

Ivan Lendl

Stefan Edberg

Vrye **Weekblad**

Vrye Weekblad is 'n onafhanklike weeklikse koerant wat uitgegee word deur Wending Publikasies Beperk (Reg. no. 88/04168/06). Die direkteure van Wending Publikasies Beperk is Max du Preez, Christo Nel, Chris Otto, Van Zyl Slabbert en Sampie Terreblanche. Die aandeelhouers van Wending Publikasies Beperk is die direkteure en werknemers van die maatskappy.

Wending Publikasies Beperk en Vrye Weekblad se adres is: Breëstraat 153, Newtown.
Die posadres is Posbus 177, Newtown 2113.
Die telefoonnommer is (011) 836-2151-9 en die faksnommer 838 5901.

Redaksie

Redakteur: Max du Preez
Hoofredaksie: Jacques Pauw, Ina van der Linde en Hennie Serfontein
Nuusredaksie: Christelle Terreblanche, Christelle de Jager, Audrey Brown, Pearlie Joubert, Phineus Tshukudu, Irene Louw
Sub-redakteur: Ryk Hattingh
Ontwerp: Andrea Vinassa, Esma Anderson
Vrydag-redaksie: Andrea Vinassa, Koos Prinsloo
Sportredakteur: Tinus Horn
Vrye Weekblad Boeke/Books: Koos Prinsloo, Ryk Hattingh

Bestuur

Advertensies en bemarking: Manie Eagar.
Redaksionele assistent: Cathy Fennessy
Navorsing en biblioteek: Laetitia Pople.
Boekhouding: Clara Nkutha
Kantoorbestuur: Joseph Moetaesi, Vernon Zulu, Peppy Maripan

Buitekantore

Kaapstad-kantoor: Christelle Terreblanche.
Tel (021) 24 8049 / 23-2722
Pretoria-kantoor: Ina van der Linde. Tel (012) 834 879

Vrye Weekblad kos R1,33 plus 17c AVB. Dit kos R75 (AVB ingesluit) om vir 'n jaar lank in te teken, en R40 (AVB ingesluit) vir ses maande. In Namibia, Swaziland, Lesotho en Botswana kos die koerant R1,50 plus verkoopbelasting. Tariewe vir buitelandse intekenare is op navraag by (011) 497-2911 beskikbaar.
Probleme met verspreiding moet gerig word aan Cathy Fennessy by (011) 836 2151.

VSA Ope regstreeks op M-Net

Die Amerikaanse ope tennistoernooi oorheers M-Net se sportprogramme oor die volgende twee weke.

Hulle slaan af met 'n laataand-uitsending op Maandag, 27 Augustus, en van die Dinsdag af sal daar elke dag twee tennisuitsendigs wees - vroeg in die oggend (sesuur op weeksdae en 6.30 oor naweke) en weer laat in die aand.

Soggens is die hoogtepunte van die vorige dag se spel te sien, terwyl die laataand-uitsendings uit regstreekse aksie en opnames van die hoogtepunte sal bestaan.

Albei enkelspel-eindstryde sal regstreeks uitgesaai word. Die vroue-enkelspel vind op Saterdag, 8 September plaas en die mans pak mekaar die dag daarna.

TV1 het vandeesweek gewys dat hy buigsaam is en kan aanpas om aan kykers se behoeftes te voldoen.

Die plan was om môremiddag die Curriebeker-rugbywedstryd tussen Transvaal en Natal uit te saai.

Omdat die kragmeting tussen Noord-Transvaal en die Oostelike Provinsie egter veel meer belangstelling gaande maak, is hy nou te sien.

Die volledige tennis-uitsaaitye is:

Maandag, 27 Augustus:
2030-2300: Regstreekse uitsending en hoogtepunte van eerste dag se spel.
Dinsdag, 28 Augustus:
0630-0730: Hoogtepunte van eerste dag se spel.
2045: Regstreekse uitsending en hoogtepunte.
Woensdag, 29 Augustus:
0630-0730: Hoogtepunte van tweede dag se spel.
2035: Regstreekse uitsending en hoogtepunte.
Donderdag, 30 Augustus:
0630-0730: Hoogtepunte van derde dag se spel.
2100: Regstreekse uitsending en hoogtepunte.
Vrydag, 31 Augustus:
0630-0730: Hoogtepunte van vierde dag se spel.
2040: Regstreekse uitsending en hoogtepunte.
Saterdag 1 September:
0600-0700: Opname van Vrydagaand se spel.
2240-2400: Hoogtepunte-pakket en regstreekse uitsending.
Sondag, 2 September:
0600-0700: Opname van Saterdagaand se spel.
2225-2315: Regstreekse uitsending.

Maandag, 3 September:
0630-0730: Hoogtepunte van Sondagaand se spel.
2240-2400: Regstreekse uitsending.
Dinsdag, 4 September: Opname van Maandagaand se spel.
2040-2200: Regstreekse uitsending.
Woensdag, 5 September:
0630-0730: Opname van Dinsdagaand se spel.
2045-2300: Regstreekse uitsending en hoogtepunte.
Donderdag, 6 September:
0630-0730: Opname van Woensdagaand se spel.
2100-2300: Regstreekse uitsending en hoogtepunte.
Vrydag, 7 September:
0630-0730: Opname van Donderdagaand se spel.
2055-2300: Regstreekse uitsending en hoogtepunte.
Saterdag, 8 September:
1700-1900: Regstreeks: Eerste halfeindstryd van mans-enkelspel, gevolg deur eindstryd van vroue-enkelspel.
2035-2400: Tweede halfeindstryd van mans-enkelspel.
Sondag, 9 September:
22h00: Regstreeks: Eindstryd van mans-enkelspel.

City & Suburban se strafste toets

THABO DANIELS

DIE span van City and Suburban kom môre voor sy strafste toets te staan wanneer hy die kampioen, Westelike Provinsie, in 'n belangrike wedstryd in die reeks om die SA Beker pak.

Grens se sege oor die WP beteken dat dié reeks nou weer wyd oop is. Daar is vier spanne wat dit uitspook om 'n plek in die eindstryd.

City spog met tien ligapunte - een meer as die WP. Die wenner van dié kragmeting gaan regstreeks deur na die eindstryd.

Grens trek gelyk met die WP, maar het reeds sy program afgehandel. As City wen, en SWD - wat sewe punte het - klop vir Somerset, sal dit beteken dat drie spanne dit om die tweede plek sal moet uitspook.

Die WP het rede tot kommer ná sy vrot vertoning teen Grens. Veral die WP se verdediging het veel te wense oorgelaat. Agterlangs het Anwar Majiet en John Stuurmag maar bra floutjies weerstand gebied.

Die los-trio, Yagya Sakier, Noor Peters en Marley Sain, is ook heeltemal deur Grens oorskadu.

Die lynstane het egter die grootste verrassing opgelewer.

Daar is verwag dat Richard Britten en Ebrahim Ganief dié afdeling van die spel heeltemal sou oorheers, maar Grens se slotte het 'n oormaat skoon besit gewen.

In Afdeling A pak PE Rugbyunie die Oostelike Provinsie in die Dan Qeqe-stadion. Die OP is 'n meer afgeronde span as sy teenstander, en behoort die ligapunte in te oes.

Peru se wen-hoop rus op sy swaar agttal. Veral sy voorry, Luvuyo Mbane, Jumbo Neer en Lucky Mange hou 'n groot bedreiging vir die OP in.

Agterlangs is die OP egter strate beter toegerus as die tuisspan. Sy troefkaarte is Allister Coetzee, Nico Bell en Desmond Kramer.

OP kry sy laaste kans

TINUS HORN

DIE rugbyspan van die Oostelike Provinsie het in meer as honderd jaar nog nooit in die eindstryd om die Curriebeker gespeel nie. Dít sal sy vernaamste dryfveer wees wanneer hy Noord-Transvaal môremiddag op Loftus pak.

As die OP verloor, is dit verby met sy kanse om Natal in te haal. En die Noorde gaan as oorweldigende gunsteling op die veld draf.

Die OP is die enigste span wat vanjaar met die Bulle kon afreken, maar sy grootste bondgenoot in daardie wedstryd was die Noorde se oormaat selfvertroue. Dié keer sal Naas-hulle beslis nie die manne van die Baai onderskat nie. En hulle is glo lus vir wraak.

Noord-Transvaal het verlede week gewys dat hy nou eers na sy volle vermoë begin speel. Wes-Transvaal weet nou nog nie behoorlik wat hom getref het nie.

Boonop het die OP-keurders die soort waagstuk aangegaan waartoe net hulle in staat is; Hennie le Roux, 'n opwindende maar bra onervare jong senter van UPE, is op losskakel ingespan in die plek van die OP se puntemasjien, Morris Olivier.

Le Roux gaan stellig nooit sy vuurdoop vergeet nie. Daarvoor sal Pote Fourie en sy makker sorg. As die jong Uppie dié toets deurstaan, wag daar 'n blink toekoms op hom.

Sy insluiting dui net op een ding: Die OP besef sy puik agterlyn is sy enigste hoop. Michael en Jacques du Plessis, Riaan Potgieter en Erich Knoetze moet die Noorde se agterspelers van hul voete af nael.

Olivier is vroeër vanjaar weggelaat vir die wedstryd teen Transvaal en dit het regstreeks tot die OP se nederlaag gelei omdat hy niks sonder 'n stelskopper kon vermag nie. Dié keer is Johnny Vermeulen darem op heelagter om pale toe aan te lê.

Hy het al strafskoppe van diep binne sy eie halfgebied oorgejaag, maar is veels te wisselvallig om as 'n teenvoeter vir Botha gesien te kan word.

Die Noorde se welslae is veral aan sy skrumkrag en sy skakelpaar te danke. As hy daar geneutraliseer word, kán hy geklop word. Dit is hoe die Raukies onlangs met die Tukkies afgereken het: hulle was baas in die vaste spel en het Robert du Preez deurentyd onder groot druk gehou.

Die OP se taak is egter veel moeiliker omdat hulle ook met Naas Botha rekening moet hou. Om hom én Du Preez uit 'n wedstryd te merk, het die OP veel meer as Sieg Human se vaart en Tobie Oosthuizen se gewilligheid nodig.

In die skrums gaan die tweestryd tussen Frans Erasmus en Jan Lock deurslaggewend wees.

"Domkrag" is nog nie vanjaar in 'n skrumstryd geklop nie en is nou weer loshande ons beste voorryman. As hy Lock vasvat, kan die Noorde vergeet van die groot oorwinning waarvan hy sedert sy nederlaag op Boet Erasmus droom.

Gary Pagel, die OP se vaskop, het wel teen Transvaal gesukkel, maar danksy Erasmus se goeie werk was die OP redelik goed daaraan toe in die skrums.

Die OP se belange lê nie net op Loftus nie. Erasmus-hulle bid ook dat Transvaal Natal op Kingspark klop. As die OP wen en Natal verloor, krimp die Piesangboere se voorsprong na 'n skrale punt - en dan wag die Bulle nog vir Craig Jamieson se manne.

Transvaal het die gewoonte om sy beste rugby te speel wanneer daar niks meer vir hom op die spel is nie. Die Rooibontes se swak vertoningslys (hulle het vanjaar meer verloor as gewen) laat nie reg geskied aan sy puik agttal nie.

Hulle is toegerus om Natal te klop. Maar is of die motivering daar ?

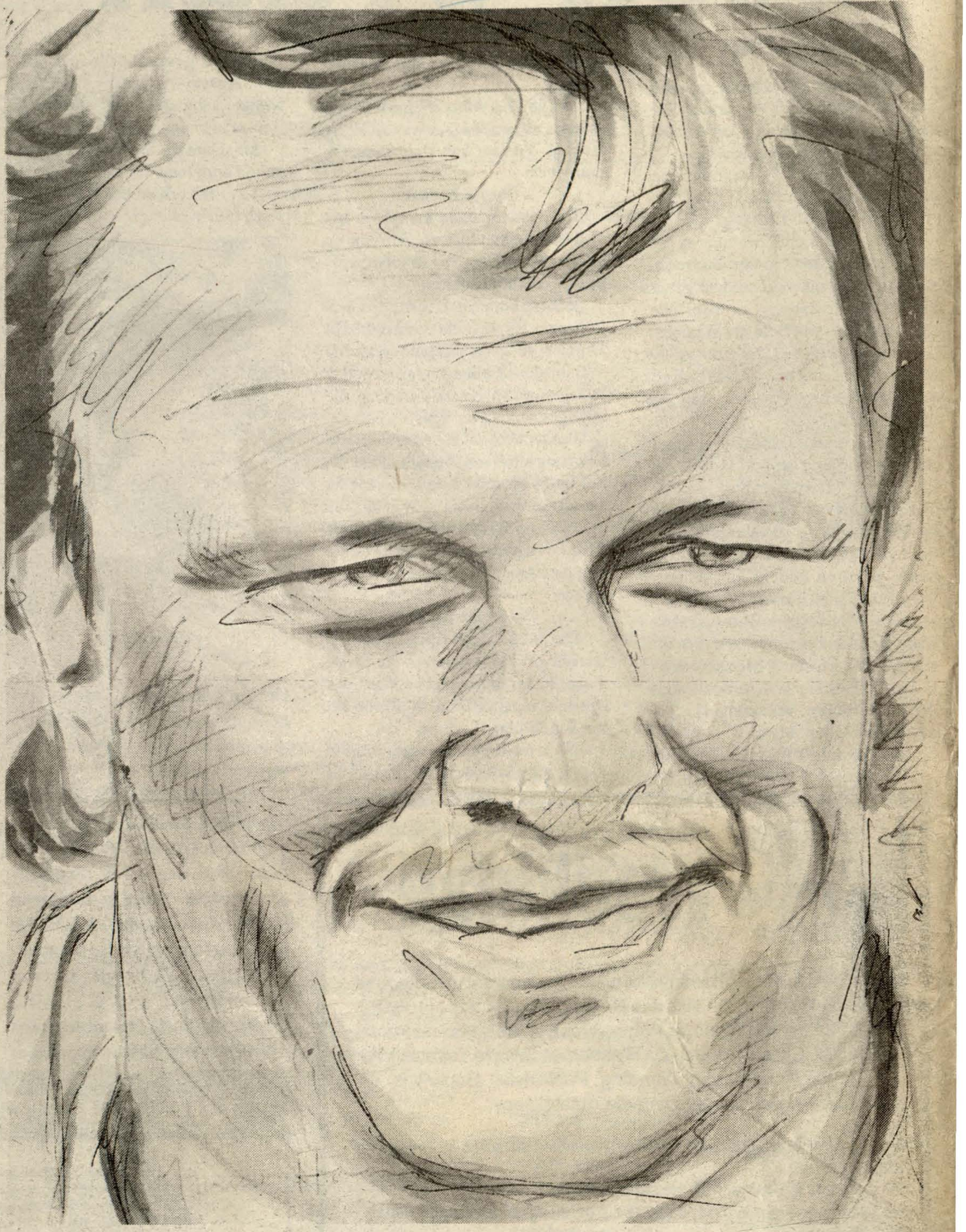

Jan Lock...hy moet môremiddag op Loftus vir Frans Erasmus vasvat

Só kan ons Adri Geldenhuys-hulle in toom hou

Dok Craven was reg. Die nuwe beheptheid met "veilige rugby" en strenger toepassing van die reëls is maar net 'n sissiefisering van 'n kontaksport waarvan die kontak stelselmatig verwyder word. TIM SANDHAM onthul 'n nare komplot - en doen 'n paar macho voorstelle aan die hand

IN die goeie ou dae, toe Amerika nog sonder skroom 'n atoombom op Irak sou gooi, het provinsiale rugbykeurders 'n voorspeler se vaardigheid met sy vuiste deeglik oorweeg voordat hulle hom in hul span ingesluit het.

Is dit toevallig dat die oud-Springbok-haker Gys Pitzer onthou word vir sy vinnige vuiste, eerder as sy blitsige haakvoet?

Deesdae sleep jy sommer 'n teenstander hof toe as hy 'n hou na jou mik. 'n Paar jaar gelede het 'n man wat 'n gekneusde neus in 'n klubwedstryd opgedoen het, juis só 'n saak gewen. Die landdros het beslis dat aanranding aanranding bly, al vind dit ook op 'n rugbyveld plaas.

Goed en wel. Dan moet die laagvat maar die pad van die hoogvat loop. As jy op volle vaart in Elofstraat afnael en 'n niksvermoedende omie wat vir die bus wag met 'n sierlike duikslag grond toe smeer, is dit sekerlik aanranding, en dus ook op die rugbyveld taboe.

Die volgende wat gaan waai is daardie euwel des euwels, die skrum. En kort voor lank gaan iemand wonder of dit nie dalk te gevaarlik is om die bal op te tel nie (dalk skop iemand daarna en dan kan jy lelik seerkry).

Wanneer al die ou klein verskilletjies tussen rugby en sokker uit die weg geruim is en grassburn die ergste besering is wat jy op die veld kan opdoen, kan Louis Luyt en sokker se grootbase begin versoening praat.

(Dit sal niemand verbaas as dit eendag uitlek dat dit alles 'n komplot van Abdul Bhamjee was om Naas Botha vir die NSL te probeer werf nie).

Ons kán dit egter verhinder deur rugby se naam in ere te herstel met strafmaatreëls wat selfs vir Adri Geldenhuys twee keer sal laat dink.

Om te verseker dat niemand wegkom nie, moet ons meer skeidsregters hê. (Wanneer die Oostelike Provinsie teen die Vrystaat speel is twee nie genoeg nie. Geldenhuys, Tobie Oosthuizen, Piet Bester en Pote Human het elkeen sy eie skeidsregter nodig as ons werklik orde wil sien).

Oortreders word summier afgejaag. As die tugkomitee hulle skuldig bevind, word hulle gevonnis tot 'n halfuur-statistieklesing deur Edwill van Aarde.

In die ou dae het die manne dalk meer vuisgeslaan, maar hulle het hulle darem by die skeidsregter se beslissings berus.

Deesdae is dit mode om terug te praat en te kla.

Dit moet stopgesit word. Vir 'n eerste oortreding word die speler saam met Louis Luyt in 'n kleedkamer toegesluit vir 'n uur, waarin hy soveel kan probeer terugpraat as wat hy wil.

Vir 'n tweede oortreding word Luyt met Zandberg Jansen vervang.

Maar wat van ons arme ouens wat juis boks, motorwedrenne en rugby bywoon met die uitsluitlike hoop om bloed te sien?

Wanneer 'n speler betrap word dat hy die voet inlê, word hy summier beveel om sy "togs" uit te trek - en vir die res van die wedstryd uit te hou. (Veral in die voorry kan dit groot toeskouervermaak oplewer).

'n Ander moontlikheid is die herlewing (met 'n paar aanpassings) van 'n ou plan om Ellispark se winste op te stoot, wat destyds deur daardie allewige pretbederwers, die Dierebeskermingsvereniging, in die wiele gery is.

Dit werk so: vuilspelers word aan die einde alleen op die veld agtergelaat met net drie bedonnerde bulle (nie bloues nie) vir geselskap. Maar ons moet darem toegeeflik wees. Geldenhuys en André Stoop sal toegelaat word om na hartelus kop te stamp.

Ariva, ariva, as ons dan moet verander, laat ons dit met styl doen.

Vrydag

onder redaksie van
ANDREA VINASSA

Flieks op M-Net

DEBBIE VILJOEN

M-NET spog weer met 'n klomp goeie flieks wat volgende maand begin draai.

"Shy People", wat onlangs nog op die kringloop was, wys Saterdagaand 15 September en vertel die storie van 'n joernalis wat besluit om die gejaagde New York-lewe te verruil vir 'n meer eenvoudige leefwyse in Louisiana. Haar tienerdogter gaan saam, wat natuurlik kopseer beteken. Met Jill Clayburgh en Barbara Hershey (foto bo).

En dan kan Glenda Jackson en Michael Caine in "The Romantic Englishwomen" gesien word - oor 'n skrywer wat sy vrou in haar verhouding met 'n gigolo aanmoedig om kreatiwiteit in sy eie werk te probeer bring. Die ongewone set up werk, maar toe raak hy jaloers.

"Stand by Me" wys Sondag 9 September en beeld die vriendskap en ondervindinge van vier seuns wat saam op 'n klein dorpie woon uit. Hulle besluit om in die oë van al die inwoners van die dorp helde te word deur na die lyk van 'n vermiste seun in die woud te gaan soek. Met Richard Dreyfuss, Kiefer Sutherland en River Phoenix.

"84 Charing Cross Road" met Ann Bancroft wys Sondag 23 September. Dis die verhaal van 'n ongewone vriendskap van 20 jaar. Twee mense wat mekaar nog nooit ontmoet het nie, deel hulle liefde vir boeke met mekaar deur briewe.

Die reg van ouers om oor die lewe van hul vroeggebore en gestremde baba te besluit, word in die omstrede fliek "Baby Girl Scott" vertel met John Lithgow en Beth Hurt. Die fliek wys Woensdag 24 September.

Goeie nuus vir liefhebbers van die Wilde Weste. Clint Eastwood is Vrydag 7 September in "Pale Rider" te sien, die eerste van 'n klomp flieks met hom in die hoofrol.

Ander films wat die maand wys, is "Beverley Hills Cop", "Blame it on Rio" met Tony Curtis en "Cats Eye".

Australiese mini-reeks

Die TV-mini-reeks oor die 1854-rebellie op die Australiese goudmyne word môre-aand op M-Net gebeeldsaai. Dié opstand het gelei tot die onafhanklikheidwording van die kontinent. (Sien bladsy B9 vir televisie-gidse). Bryan Brown en die Amerikaanse aktrise van "Field of Dreams"-faam, Amy Madigan speel die hoofrolle in "Eureka Stockade." Albei aflewerings is môre te sien.

Opmars na die SAUK

Moenie vergeet om deel te neem aan môre se opmars na die SAUK nie. Dit is die eerste opmars van sy soort, sê 'n woordvoerder vir die organiseerders, Fawo, die Veldtog vir 'n Vrye Media en Cosatu se Anti-Privatiserings-veldtog.

Die doel is om die SAUK uit te daag oor hul reg om besluite te maak oor die toekoms van die uitsaaiwese. Daar word aangedring op die herstrukturering van die uitsaaiwese op 'n meer demokratiese grondslag.

Die opmars begin tienuur van Wanderers- en Pleinstraat (naby die St Mary-katedraal) in Johannesburg.

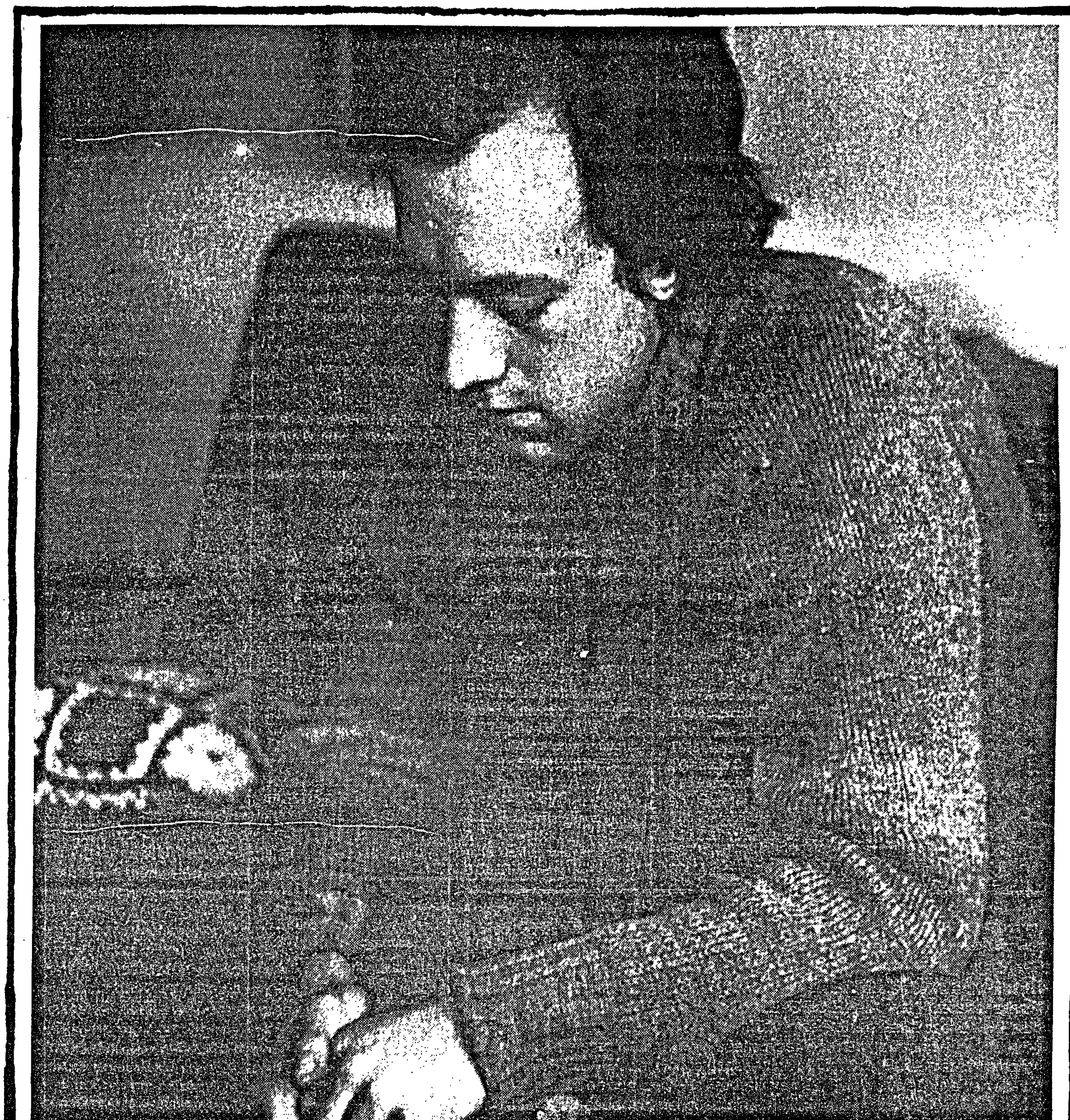

HY VOEL SOOS 'N BOOM MET 'N KLOMP SWAAIENDE APE IN

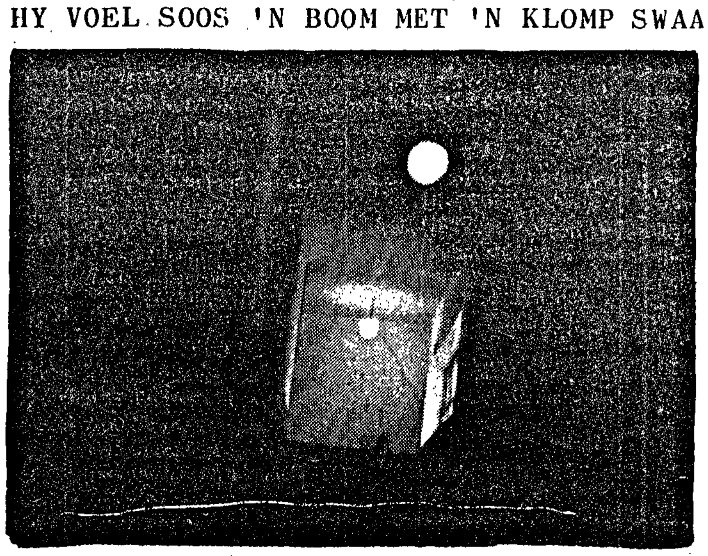

HY SIEN DIE GANG VAN 'N INRIGTING VIR SIELSIEKES

Die beeldende kunstenaar en komponis Neil Goedhals is Donderdag, 16 Augustus dood. Goedhals het die hoofrol 'gespeel' in die Kabelkarnimfe se strokiesverhaal 'Trollop slaap te veel' (waaruit dié uittreksel kom) wat in 1982 in die tydskrif Stet verskyn het. Huldeblyke verskyn op bladsy B4 en B5

Foto's: Nick Konstandaris

Fynproe

NETTIE PIKEUR

Veld toe! Dis piekniektyd

NET vier dae lank hou dit in die Kaap in Augusmaand (stet) op met reën, en al wat Kapenaar is loop soek na die koelboks, want dis piekniektyd.

Maande se nat weer maak almal die moer in - die handdoeke word nooit droog nie en die kinders se oë is vierkantig van TV-kyk. Op die eerste mooi Saterdag sê ons dus: Veld toe!

Tower eers vir jou 'n beeld van Glyndebourne in Engeland op: Rooi geruite piekniekdoek, sjampanjeglase, 'n regte piekniekmandjie, brood, appels en ligte rooiwyn... en natuurlik Panama-hoede (mans) en broderie anglaise (die ladies) en sulks soft focus-soene.

Die harde werklikheid is dieselfde een wat Skotse Soldate in die Boereoorlog teëgekom het: Die miere kruip onder jou rok in. Boonop is daar soggy tamatie samies, wind, sand, blougekookte eiers en 'n vermiste kurktrekker.

Maak dus seker, sê gesoute piekniekgangers (en elke man is hier 'n meester op die gebied) dat die hele spul nie op 'n fiasco uitloop nie, maar op familie-liefde en samesyn.

Ons Pikeurs los die beplanning aan die mansmense, met hul advancing and retreating armies en so aan, en ons verskaf die kos. Woman's burden.

Hier is ook twee denkrigtings: Koop alles vooraf by Woolies en die bakkery langsaan, of maak self.

Die eerste opsie is nie 'n slegte een nie, hoor: Met gerookte engelvis, of vis-terrine, kebabs, uitstekende quich wat jy eers bak en dan koud saamneem, reuse-aspersies uit 'n blik, olywe, kaas, beskuitjies en dies meer, not to mention wyn, kan jy binne dertig minute 'n hele piekniek aanmekaar slaan.

Maar vriendin Charlott sê, a nee a, moeite doen is mos deel van die pret. En sy bied aan:

Gestopte piekniek-hoender

Maak 'n vulsel van gaar rys ('n koppievol is genoeg), baie kruie na smaak, neute soos jy kan bekostig, en 'n lepelvol fyn gekapte suurlemoenskil. Stop die hoender hiermee.

Lig nou die vel van die hoender hier en daar op, druk tussen die vel en die vleis lepelsvol botter gemeng met nog groen kruie soos bonekruid oftewel saforie, baie pietersielie, en selfs gedroogde oreganum, sout, peper, dalk 'n tikkie knoffel, en die sap van die suurlemoen wat jy geskil het.

Strooi sout en rooipeper oor die hoender en bak sonder enige verdere olie of botter tot gaar. Neem dit so heel en koud saam op die piekniek, plus 'n skerp mes om aan skywe te sny - die vulsel is lekker ferm.

Ek self sou nie daardie piri-piri-sous bo-oor drup nie, maar as dit vir jou lekker is... Een piekniek-entoesias dring aan op sojasous by koue hoender. Hy is nogal reg.

As julle nie fussy is oor alles met die hand eet nie, maar gewillig is om plastiekbekertjies saam te neem, maak die gladde weergawe van Spaanse gazpatcho-sop. Laat dit die vorige nag yskoud word, en gooi dit in 'n groot thermosfles.

Gazpacho

Meng onversoete tamatiesap in die menger met gesnipperde soetrissie, ontpitte olywe, kruie na smaak, een fyngekapte huisie knoffel, sout en peper en 'n skootjie asyn. Drup 'n lepelvol olyfolie by.

Nog 'n perfekte piekniek-happie is geurige frikadelle. Elke mens wat in kos belangstel, sal die verskil ken tussen outydse frikadelle en hedendaagse kafee-meatballs, wat hoofsaaklik uit brood en Aromat bestaan.

Frikadelle

Maak jou plat klein balletjies maalvlies gegeur met: fyngekapte pietersielie, 'n klein bietjie kruisement, ook fyngekap, en 'n lepeltjie fyn komynsaad. Braai tot net bruin, en laat dreineer op koerantpapier terwyl dit koud word.

Goeie brood is die basis van 'n lekker piekniek. En hiermee bring ek hulde aan die Portugese gemeenskap vir hul wonderlike brood, "Portugese loaf" is die lekkerste brood wat jy ooit in 'n kafee sal kry: Louwarm uit die oond op 'n Sondagoggend.

Loop vra waar jy die brood naby jou kan koop: Dis so 'n ronde een met 'n keep dwarsoor, en die tekstuur vertel jou alles van die broodbak-kuns.

Gaan koop sommer twee die dag vantevore al, en maak hierdie suidwestelike Franse nommer.

Pan Bagnat

Portugese brood is besonder geskik hiervoor. Sny hom horisontaal in twee stukke. Sprinkel olyfolie op elke oop kant. Pak nou op een stuk: ontpitte olywe, drie of vier repies ansjovis, 'n halfdosyn gebottelde kapers, een of twee agurkies, dik skywe tamatie, vier blare slaai, en 'n paar skyfies sampioene. Hoeveelhede maak nie saak nie, maar die vulsel moet ruim wees. Drup nog olyfolie oor, plus 'n bietjie suurlemoensap.

Plaas nou die ander stuk brood bo-oor, en draai styf toe in twee lae foelie. Druk die brood plat deur 'n gewig op te sit: 'n groot blik tamaties bo-op 'n houtbord op die brood sal goed werk. Ná 'n uur is die pan bagnat reg om aan skywe gesny te word.

Koue mielies is ook net reg vir 'n piekniek-spyskaart. Onthou net dat botter sag word en smelt as dit nie koud gehou word nie, en jy doen dus so: Maak fyn met 'n vurk 'n pond of wat botter gemeng met sout en peper, en pak dit in 'n plastiekbakkie met 'n digte deksel. Vries die nag voor julle gaan piekniek hou.

Die botter sal net reg wees as julle daar aankom. Olyfolie neem jy net so in sy bottel saam vir general seasoning, maar draai dit tog toe in kleefplastiek, want geen olyfoliebottel is al uitgevind wat nie lek nie.

Almal het altyd lus vir nagereg, of sommer net iets soets om te kou. Stel jul gaste voor aan die klassieke Franse kinderlekkerny: Mariebeskuitjies met sjokolade - veral die bitter soort. Een happie beskuitjie, een happie sjokolade. Salig.

Verlede week se wyn vervolg

BJ Lankwarden het verlede week gesê meeste Aussie-rooiwyne en ander witwyne kan met veiligheid nog 'n paar jaar lank rus

DIESELFDE geld vir Nieu-Seeland, sowel die wit- as die rooiwyn kan met veiligheid nog 'n paar jaar lank verouder. Die 1987 Hunters Chardonnay is 'n duidelik goeie chardonnay en pure plesier vir die organologiese sintuie.

Ek het die voorreg gehad om die 1989 Elston Chardonnay te proe, ook van Nieu-Seeland en waarskynlik die beste chardonnay wat ek nog ooit van buite Frankryk geproe het. Tog kan die elegansie en blote plesier van hierdie wyn net geëwenaar word deur iets uit Frankryk.

Die Amerikaanse wyne van daardie veiling wat hier is, is inderdaad baie ernstig. Die voorste onder die witwyne is die 1987 Snoqualmie Fumé Blanc, 'n parmantige intens gegeurde sauvignon blanc - hoog op my persoonlike trefferparade.

Die chardonnays is nie goedkoop nie, maar goeie goed is selde. Die krag van die 1986 Blackwood Canyon Chardonnay en die 1986 Burgess Triere Vineyard Chardonnay is iets buitengewoons en die ryk gehalte van die ZD Chardonnay 1986 is iets waaroor boeke geskryf kan word.

Die cabernets is ferm, vooruitstrewende wyne met ooglopende geure en sal beslis gesprek uitlok by heelparty spesiale aandetes.

Dis goed en wel om te sê ons maak die beste Suid-Afrikaanse wyne ter wêreld, maar dit is verblydend om 'n paar wyne na vore te sien tree wat by baie van dié internasionale wyne kan kers vashou.

By die Wildekus-wynseminaar oor pinot noir en chardonnay 'n paar weke gelede was dit verbasend dat baie van die seminaargangers die 1986 Klein Constantia Sauvignon Blanc as hoogtepunt van die byeenkoms beskou het. Dit bied hoop, maar terselfdertyd bewys wyne soos die 1989 Louisvale Chardonnay selfs 'n eerste oesjaar kan soveel aan karakter bied, dat dié wyn van enige plek in die nuwe wêreld kan kom.

Iets nuuts van Zonnebloem het my bereik wat hopelik later vanjaar algemeen uitgereik gaan word. 'n Massiewe geur vir 'n witwyn, goed-geïntegreerde balans en 'n uitmuntende skoon, lang afronding.

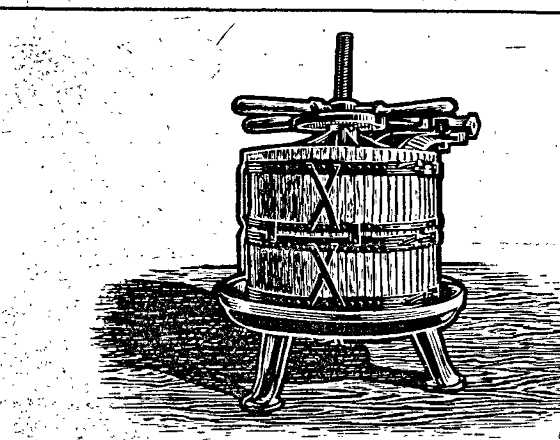

Die volume Sauvignon Blanc wat die Pierre Simond wingerd lewer, is – dit moet ons erken – beperk.

Die genot wat dit verskaf is gelukkig nie.

Al is dit beskeie, lewer die Pierre Simond wingerd 'n wyn wat beslis meer as die som van sy dele meebring. Grootte, ligging en unieke grondsoorte span saam om 'n Sauvignon Blanc te skep wat, alhoewel dit nie maklik verkrygbaar is nie, 'n ryke beloning bied aan diegene wat gelukkig genoeg is om 'n bottel in die hande te kry.

BOSCHENDAL

WAAR DIE FRANSE HUGENOTE DIE WYNKULTUUR GEVESTIG HET.

Kuper Hands 7827/A

Galery

Standard Bank Sentrum

Wenners van Standard Bank se Jongkunstenaarstoekenning

Bonnie Ntshalintshali
en
Fèe Halsted-Berning

Plek:
Standard Bank Sentrum Galery
H/v Simmonds- & Frederickstraat
Johannesburg

U word uitgenooi om die uitstalling te besigtig
Reël vir parkering: Tel: 636-2354

Galery-ure:
Maandag - Vrydag 08:00 - 16:30
Saterdag 8:00 - 12:30
Die uitstalling sluit op Saterdag, 25 Augustus 1990

Die Standard Bank van Suid-Afrika Beperk (Geregistreerde bank) Reg. no. 62/00738/06

SBSA 207213 15x3/BW

Kuns en kitsch gemors

JOHAN BRUWER

DIS moeilik om te begryp watter maatstawe vanjaar toegepas is met die gesamentlike toekenning van Standard Bank se Jong Kunstenaarprys aan die twee keramiekkunstenaars Fée Halsted Berning en Bonnie Ntshalintshali. Estetiese gehalte was beslis nie die belangrikste oorweging nie - want dan sou 'n mens verwag dat Halsted Berning en Ntshalinsthali se werk naastenby op dieselfde peil is.

Dis egter nie die geval nie. Die gehalte van dié twee kunstenaars se werk - wat nou warm uit die Grahamstadse Kunstefees te sien is in Standard Bank se swierige nuwe kunssaal by Simmondsstraat 5, Johannesburg - verskil soos dag van nag. Fée Halsted Berning (Ntshalinsthali se "mentor") skep sulke kitsch gemors dat dit 'n belediging vir die fyn ontwerpkunstenaar Ntshalinsthali is om 'n prys met haar "leermeesteres" te moet deel.

In die voorwoord tot die katalogus deur Andrew Verster werp prof. Alan Crump van Wits, die voorsitter van die feeskomitee, 'n vreemde lig op die gesamentlike toekenning: "The reason why the festival committee decided on breaking the tradition of selecting an individual is because Bonnie Ntshalintshali and Fée Halsted Berning have worked together in the same studio for almost a decade. Though their works are different, it was felt that there is such a close creative bond between them and that they rely on each other's technical and creative influences. To separate them would be a falsification of what is produced at the farm outside Winterton. This I believe has proved to be a perfect solution."

Waarom moet 'n goeie en 'n vrot kunstenaar 'n prys deel net omdat hulle tien jaar lank saam werk op dieselfde plaas, Ardmore naby Winterton? En vir watter probleem is dié sieklike sentimentaliteit 'n "volmaakte oplossing"? Is daar dalk gevrees dat Halsted Berning in die gesig gevat sou wees as haar huishulp se kind aangewys word as 'n beter kunstenaar as sy?

Dit is waar dat Halsted Berning vir Ntshalintshali op die weg na haar kunstenaarskap geplaas het deur haar vertroud te maak met die keramiekmedium. Presies hoeveel Halsted Berning tot Ntshalinsthali se kuns bygedra het, word immers telkens in die katalogus onderstreep deur aanhalings soos: "At first she would do anything I said. Now she has the confidence to argue and to go her own way." (Dit doen effens paternalisties aan dat daar in die katalogus gedurig óór Ntshalinsthali gepraat word, maar nooit regstreeks mét haar nie.)

Maar dis ook maar goed dat Ntshalintshali haar eie weg volg. Kyk 'n mens na Halsted Berning se gemors, word dit duidelik dat Ntshalintshali haar suiwerheid van ontwerp behou ondanks die kitsch invloed van haar leermeesteres.

Klink die oordeel oor Halsted Berning se keramiekwerke te skerp? Gaan kyk self - jy sal jou oë nie glo nie. Dié soort knutselwerk hoort op 'n vlooimark, nie in 'n bekroonde tentoonstelling nie.

Halsted Berning se werk - meestal met 'n outobiografiese tema - is 'n aaklige voorbeeld van die soort laagtepunt waartoe die postmodernistiese eklektisisme kan lei. Alle onderskeid tussen dekoratiewe ontwerpkuns en beeldende kuns, tussen skilderkuns en beeldhoukuns, tussen twee-dimensionele stilering en ruimtelike beelding word in haar werk eenvoudig ontken - met uiters ongelukkige gevolge. Dit kan wees dat Halsted Berning in dié werke satiriese kommentaar probeer lewer het op kitsch en sentimentele soetsappigheid. Maar om kitsch deur middel van kitsch te satiriseer, werk nie.

Dis waar dat baie kunstenaars deesdae meen dat "anything goes", dat dit outyds of fascisties is om enige estetiese maatstawe aan 'n kunswerk op te dwing. Daar is egter sekere estetiese beginsels wat geensins arbitrêr is nie. Geen sjef sal sjokoladesous oor sy kerrie en rys gooi nie, want dit "werk" eenvoudig nie (hoe "vindingryk" of "vernuwend" so 'n gereg ook al kan klink). Net so min werk Halsted Berning se verwarrende vermenging van die dekoratiewe en die ekspressiewe, of van reliëfbeelde en skilderkuns (in byvoorbeeld die groteske "Mr and Mrs Berning").

Oor Halsted se koddige popmensies soos "Portrait of Katherine" sê Andrew Verster in die katalogus: "She leaves the images slightly raw. What could be cute and sweet never becomes sentimental, all is held in check." Stront. Halsted Berning se kleiprentjies is nie net over the top nie, maar nog verder verby in hul soetsappige sentimentaliteit.

Bonnie Ntshalintshali se uitbeelding van Bybeltemas, aan die ander kant, wys 'n suiwer begrip en toepassing van die beginsels van die dekoratiewe ontwerpkuns. Anders as 'n beeldhouer soos Jackson Hlungwani, wat die inhoudelike en die emosioneel ekspressiewe beklemtoon, plaas Ntshalintshali as ontwerpkunstenaar die klem op 'n meer verstandelike genieting van formele elemente.

Teenoor Halsted Berning se lukraak vormlose vermenging van chaotiese ruimtelikheid en platvlakkige stilering, word Ntshalintshali se werke gekenmerk deur 'n oorheersende en samebindende simmetrie van komposisie wat hul bedoeling as dekoratiewe stukke uit die staanspoor duidelik stel. Dié simmetrie is nie staties presiés nie, maar word gedurig verlewendig deur afwisseling - soos in die twee groepe dissipels weerskante van die tafel in "The Last Supper".

Ander dekoratiewe elemente wat Ntshalintshali in haar verhalende ontwerpkuns deeglik benut, is 'n herhalende liniêre ritme en kleurvlakke wat twee-dimensionaal gestileer is, eerder as ruimtelik geskakeer.

Hoewel die klem deurgaans op die ontwerp eerder as op die emosionele inhoud geplaas word, is Ntshalintshali se stukke geensins gevoelloos nie. 'n Mens geniet die deernis en humorsin wat uit heelwat detail spreek - in "The Last Supper" byvoorbeeld die hond wat sy eie Laaste Avondmaal met 'n bak bene onder die tafel vier, en die eietydse verwysings in die Coke-bottels, putupap, ens. op die tafel.

Enkele werke waarin Ntshalintshali van die ontwerpkuns na die beeldhoukuns beweeg - soos "David and Goliath", "Jonah and the Whale" en "Nativity" - is ongelukkig minder geslaag.

In haar simmetriese ontwerpe aanvaar 'n mens "onrealistiese" skaalverskille tussen groot en klein figure omdat die werklikheid ondergeskik gestel word aan die dekoratiewe patroon. In "David and Goliath", waar net dié twee figure ter sprake is - as selfstandige ruimtelike eenhede en nie as onderdele van 'n ritmiese patroon nie - is die skaalverskil tussen die reusagtige Goliat en die piepklein dwergie Dawid ègter onoortuigend en die effek verspot. 'n Soortgelyke beswaar geld "Jonah and the Whale": daar is geen beeldhoukunstige eenheid tussen die bonkige walvis en die popfiguurtjie wat by sy bek uitpeul nie.

Die "Nativity" verval weens sy gebrek aan 'n sterk ritme en simmetrie van lyn in 'n kitsch, troukoekerige aanslag. Ook "The Crucifixion" verval in 'n kitsch effek vanweë 'n gebrek aan ruimtelike eenheid tussen die drie kruisfigure onder en die hemel vol engeltjies wat soos 'n plesierboot bo deur die lug sweef. 'n Werk waarin dekoratiewe elemente en emosioneel ekspressiewe elemente in 'n veel meer geslaagde ewewig verweef is, is die beeld "Daniel and the Lions". Die ruimtelike ekspressiwiteit waarmee die losstaande figure van Daniël en die leeu(s) gehanteer is, dui die rigting aan wat Ntshalintshali met vrug kan inslaan as sy van die ontwerpkuns na die beeldhoukuns wil beweeg.

* *Die tentoonstelling* is tot môre in die Standard Bank-kunssaal te sien. Daarna gaan dit tot Maart aanstaande jaar op reis na opeenvolgend die Unisa-kunssaal in Pretoria, die Tatham-kunssaal in Pietermaritzburg, die Irma Stern-Kunssaal in Kaapstad en die Durbanse Kunsmuseum.

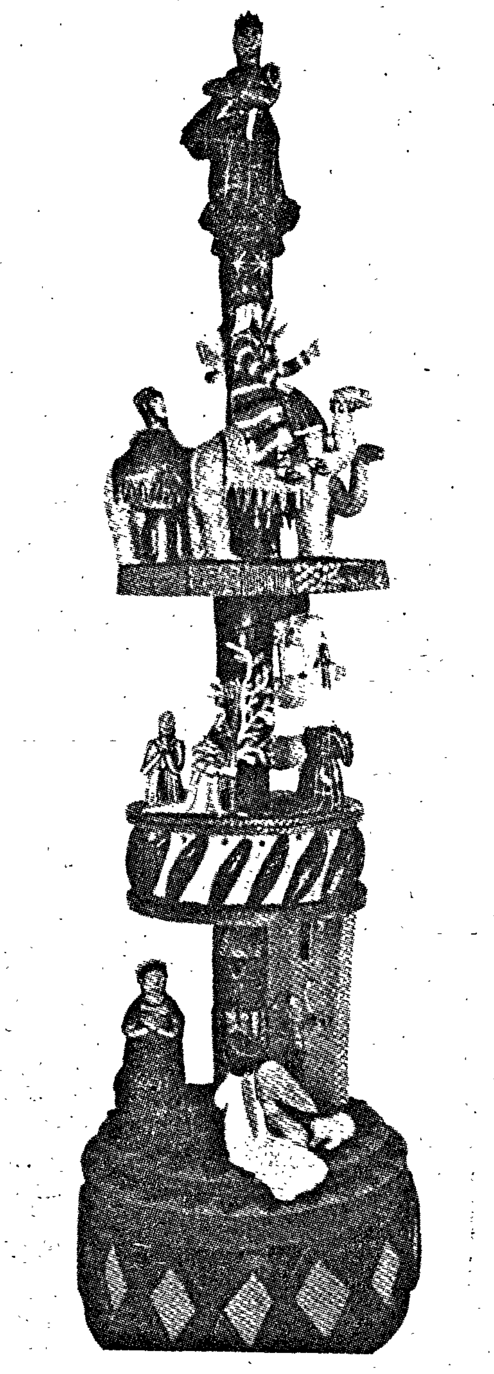

Bonnie Ntshalintshali se 'Nativity'

Al is ons nie almal so nie

VICTOR MUNNIK skryf oor TV

EK sê nie ons is almal so nie, maar 'n mens wil mos half in vrede gelaat word wanneer jy in 'n openbare gemakshuisie is. Wel burgers, daardie vrede is iets van die verlede, want Sandra en Antie Dwelm Veldtog plak nou in elke openbare gerief in die land foto's op van sterwende dwelmslawe en die wat hulle agterlaat, onder treurige omstandighede en besonderhede van die lykwaens. En wegkykkans is daar nie, want "hierdie foto," sê die adverteerder, "sal die fokuspunt wees van die omgewing van iemand wat die toilet gebruik".

Druk maar deur, mense.

Dis ons land

'n Baie interessante karretjie, nè, wat by die dokke in Durban aangekom het. Die Mazda-sportmotortjie is 'n absolute pretperd, ja-nee, met sy eenvoudige maar effektiewe paneelbord en so.

Net soveel pret vind ek sekondes later (maar wêrelde verwyder) op TV2, waar dr Gomolemo Mokae van Azapo geduldig uitlê van swart bewussyn. Sy kaftaneske hemp, 'n suiwer teken van sielkundige bevryding van ten minste die Europese koloniseerders, indien nie van die Ooskusarabiere nie, maar nou ja, roer effens terwyl die TV-man hom elke nou en dan in die middel van 'n paragraaf onderbreek.

Die praatjies oor praatjies, sê hy, laat hom dink aan Retief en Dingane.

Want die ding staan so, hulle wil nie die krummels van die witman se tafel hê nie. Hulle wil die brood hê. Hulle wil die bakkery hê. Hulle wil die koring hê en die grond waarin die koring groei. Elke vierkante duim van Azanië is, met ander woorde comrades, nie-onderhandelbaar nie.

Jip, dis ons land wat ons wil hê.

Omgeskiete palmbome

Ja, 'n mens kan nie net toegee en toegee nie. Vat nou maar die Arabier met die pragtige snor wat net na dr Mokae verskyn het.

Die program begin, soos baie ander dinge, met omhelsings. Naderhand word hy 'n groot foto wat orals op straat verskyn (hulle het nie gewys of hy in die toilette ook die fokuspunt van die omgewing is nie).

Kanonne donder en kinders sterf tussen omgeskiete palmbome. Soldate hardloop deur die woestyn. En dan 'n weird TV2 special einde: twee manne in pakke sit in 'n onverstaanbare taal en praat, en fade saggies uit. Tog liries.

Bloem

En o ja Bloem, by al sy ander snaaksighede, is nou die sentrum van waar die land weer met dassies herbevolk word. Snaaks nè, daar is te veel dassies in Bloemfontein omdat daar nie meer arende oor is nie...

of Blondine

In Europa is daar darem nog mense met arendsharte. Soos die mooi blonde Italiaanse parlementslid (die een met die vol verlede) wat sê as die kwaai Arabier met die mooi snor sy woede eerder 'n bietjie in haar wil uitwoed, sy is bereid om haar deeltjie vir vrede te doen.

Het ons sulke parlementslede of is hulle almal buite-parlementêr?

dié week by die.

MARK-TEATER

MARK-TEATER

Maan - Vry: 8nm. Sa: 6nm & 9nm

Dorothy Ann Gould in

THE HEIDI CHRONICLES deur Wendy Wasserstein

Regie deur Clare Stopford - 'Nie net 'n snaakse stuk nie, ook 'n wyse een' - NY Daily News

DIE LAAGER

Guy de Lancey en Megan Kruskal in

A LOVE STORY -

regie en teks deur CHRIS PRETORIUS

- Die keersy van 'thirtysomething' -

Ma tot vr 8.15nm; Sa 6.15nm & 9.15nm

WAREHOUSE BY DIE MARK

Bruce Cassidy en Barney Rachabane se CONVERSATIONS -

20 Augustus tot 15 September - Ma - Sa 8.30nm/ Sa 2nm

KIPPIES BY DIE MARK

Di tot So: 9nm

Township Fever Band - Met Mfanseni Thusi en Duke Makasi -

832-1646

MARK-GALERYE

Ralf Grunder - 'Grafitti van die Berlynse muur'

Telefoon 832-1641

Bespreek by enige Computicket, tel 28-3040

Johannesburgse Vlooimark: Elke Saterdag van 9vm tot 4nm

Nuwe mark in Pimstraat van 9vm tot 4nm. Sondae by die Mary Fitzgeraldplein van 9 vm tot 4nm.

Neil Goedhals is dood

'n Kortverhaal deur KOOS PRINSLOO

(Alle karakters en gebeurtenisse is denkbeeldig en enige ooreenkomste met die werklikheid bloot toevallig.)

When we photograph a face, we want to preserve it, but in fact we add a little to its disappearance: death is the passing of a subject into the state of an object, of a living being into "an absolutely disgusting pile of shit".

- Didier Semin

DIE eerste een met die tyding was Dominic, Donderdagaand toe ek hom kwart-oor-sewe soos afgespreek gaan oplaai vir fliek: "84 Charlie MoPic". Toe hy die deur van sy Yeoville-woonstel oopmaak, het ek gekla oor die Augustus-koue. Hy het my nie soos gewoonlik gesoengroet nie, net 'n druk gegee en gesê "Ja, ek het my long-johns aan." Sy oë was effens rooi en hy het sy bruin baadjie van imitation leather aan gehad. Op sy bobeen kon 'n mens die wit katoen deur die designer-gat in sy jean sien uitsteek. ("Dis nie 'n designer-gat nie. It's for real.") Die sitkamer is warmer, het hy gesê en my in die gang afgelei na waar Peter en Marié om die DeLanghi olie-heater gebondel het. Dominic het haar voorgestel en om die reusagtige koffietafel (waarvan die glasblad gebreek het en nou net die ysterraamwerk oor is) gestap om langs haar op die bruin gomma gomma te gaan sit. Ek het 'n serp en 'n eksemplaar van Raymond Carver se "Elephant and Other Stories" van die bank af getel en op die ander deel van die gomma gomma wall unit langs Peter (sy katoenhemp met die harde kraag toegeknoop tot bo) gaan plaasneem. Hy het sy kop skeef gedraai en gevra: "And how are you?"

"Fine." Behalwe vir die koue en 'n post-nasale drup na die griep en my kollegas by die werk wat nie weet waar hulle sal oornag nie ("Hundred and fifty people dead. It's like cattle."). Het jy die brandende man op die voorblad van Beeld gesien? het ek gesê. En behalwe natuurlik vir die Noord-Amerikaner wat Maandag uit die bloute gebel het om te vra of ons nie die volledige weergawe van sy politiek-ekonomiese storie wat in 'n New York-koerant verskyn het - en die vorige Sondag onherkenbaar gesny in die Sunday Times gepubliseer is, het hy gesê - vir Vrye Weekblad wil hê nie ("You can translate it. It's really very good."). Van die Noord-Amerikaner het ek Peter nie vertel nie, dus obviously ook nie van die volkleurbrosjure oor die Noord-Amerikaner ("I'm shameless!") waarmee sy agent hom nou gaan bemark en obviously ook nie van die James Dean-dokumentêr wat die Noord-Amerikaner die vorige Vrydagaand by vriende op TV4 gesien het en wat hom tot sy ontsteltenis ontstel het nie. Hy hou nie van emosionele mense nie. Sy raad aan hulle is "Get over it," sê hy altyd. Hy weet nie waarom die doccie hom ontstel het nie, maar hy dink hy sal eendag met James Dean trou, het hy gesê en gevra of ek al my lyf in shape begin kry het vir die somer. (Ek sou hom moraliserend wou toesnou dis makliker om op 'n image as op 'n regte mens verlief te raak, maar dat dit jou ook geestelik vernietig. Maar ek het nie. Ek weet ook nie of dit waar is nie.) En ek het Peter ook nie vertel van die eenreël-brief ("James Dean is dead") wat ek sedertdien in die vroeë oggendure vir die Noord-Amerikaner geskryf het, en die twee foto's wat ek gefotostateer het (uit "James Dean - American Icon" die foto uit "East of Eden" waarop Dean aan Barbara Glenn geskryf het: "You think I have to come down from up here, don't you? I hate all earthlings." en uit "James Dean - A Portrait" die foto wat Roy Schatt geneem het van Dean met die Hasselblad (?) tussen sy bene besig om foto's van Marty Landau te neem), maar nie gepos het nie:

Sedertdien wou ek afskrifte van die brief en foto's aan anonieme adresse in die telefoongids stuur (soos Christian Boltanski wat vyftien selfmoordbriewe aan onbekende mense gestuur het en toe nie selfmoord gepleeg het nie).

Ja, het Peter gesê, dis moeilike tye maar dat daar iemand is wat iets daaromtrent gedoen het. Dit was vir 'n oomblik stil. Toe sê Dominic Neil Goedhals is dood. Hy het die middag selfmoord gepleeg.

...It was after two in the morning. Someone saw him going up there. The police at first had actually opened a murder docket. But an eyewitness had seen him going up there on his own...

Peter en Marié in haar swart skirt en kouse en motorfietsbaadjie is kort daarna daar weg (Marié het oor die verwarmer geklim maar haar bene was te kort en Peter moes haar oorhelp - amper het sy gebrand) en by die deur moes sy omdraai ("O ja, my doekie," het sy gesê en die serp van die grond af opgetel). Dominic het hulle by die deur gaan afsien en toe langs my kom sit en my hand gevat en vertel hoe hulle die middag drie-uur by 'n musikant gaan kuier het (om te gaan score?). Toe hulle aan die musikant se woonsteldeur klop, het 'n vriendin van Peter langsaan uitgekom en vertel hoe Neil vroeër die middag by haar gekuier het en hoe hy twee-uur daar weg is en in Cavendishstraat van 'n woonstelblok afgespring het. Dis wat Dominic gesê het sy gesê het.

...No he didn't land in the flower bed or on the sidewalk. He had actually jumped into the courtyard...

(In Exclusives in Hillbrow Saterdagoggend sê Marthinus hy wag vir Chris-hulle wat net vir 'n halfuur begrafnis toe is. Marthinus in sy onderbaadjie, wat lyk of dit uit Viëtnam kom, sê iemand sê Neil het glo 'n epileptiese aanval gehad. Hy het glo vreeslik met die mense baklei en die polisie het eers 'n moord-dossier oopgemaak, want hulle het gedink iemand het hom gestamp. Maar nou lyk dit dit was vallende siekte, volgens die polisie. Dis wat Marthinus sê iemand sê.)

En voor die fliek Donderdagaand begin het, het daar vreemde cocktail lounge-musiek gespeel in die bioskoop en Dominic het gesê dis die soort klanke wat uit die musikant se woonstel uitgekom het vroeër die middag net voor die vriendin van Peter verwilderd in die gang kom staan het en gesê het van Neil.

In "84 Charlie MoPic" waar hulle vir Pretty Boy skiet kon 'n mens lede van die gehoor hoor huil (al is dit net 'n fliek) en wou ek uitgaan maar ek kon nie wegkyk van die koeëlgat in Pretty Boy se bebloede hand nie en het bly kyk hoe die handheld-kamera rukkerig infokus op Pretty Boy se bebloede mond en hoe OD Pretty Boy se dog-tag tussen sy tande inforseer.

Na die tyd het Dominic sy mond vol gehad omdat die fliek nie op location in Viëtnam geskiet is nie, en oor die pylons wat in een scene glo op die agtergrond sigbaar is. "They must get their shit together," het hy gesê.

Voor sy woonstel het ek sy hand gesoen, die een met die vrat op. Hy't gesê hy sal my weer sien en ek het die Toyota se wipers aangesit en in die fratsreëntjie huis toe gery en gedink aan die aand toe ek by Sanpat in Cavendishstraat gaan huil het oor die Noord-Amerikaner en aan Neil wat daar aangekom het (sy mus oor sy ore getrek) en vertel het van 'n kunstenaar wat in New York gaan werk het met die filosofie dat jy consumerism volkome moet embrace. Dié kunstenaar neem deesdae uit 'n helikopter foto's, het Neil gesê. Van watervalle.

Ciao Neil

CHRIS PRETORIUS groet

As bitter sap
Dwells in the citrus
So death sits in your spinal cord
As if in its own garden

- Ludwig Feuerbach

VIR een keer in my lewe is ek nie lus om snaaks te wees nie. Ek moet sê, na Neil se begrafnis was ek nogal lus om 'n baie vicious resensie te skryf.

Daar sit ons, in Avbob se saaltjie, ten minste tagtig persent van Johannesburg se avant-garde, Yamaha-orrel in die agtergrond, met 'n Katolieke priester wat ons maan om afstand te doen van al ons sondes ens, ens. Maklik. Een, twee, drie, en jy is 'n gelukkige trendie.

Ek was jammer ek kon nie 'n video maak van die performance om eendag vir Neil te wys nie. Mind you, blykbaar mag 'n mens nie eers 'n video saamneem nie.

En toe is die preek verby en daar staan ons almal verdwaas op die sypaadjie. Meestal in swart natuurlik want trendies trek anyway mos maar swart aan. Dis toe dat ek besef dat as ek 'n obituary vir Neil skryf, dit 'n obituary vir ons almal sal wees. 'n Klein groepie bang mense op 'n verlate Saterdagmiddag wat stadig uitmekaar drift. Net Neil wat agterbly in sy kis. Behalwe dat daar miskien 'n bietjie van Neil in elkeen van ons is. Ek het eers die Sondag ontdek dat ek nooit by 'n bottelstoor uitgekom het nie.

Baie het gewonder hoekom Neil juis van 'n gebou afgespring het, maar ek dink ek weet. Neil wou homself losskeur en in die koue winternag oor Yeoville vlieg. Net sy arms uitstrek en oor al die dakke sweef. Soos in 'n droom. 'n Droom waaruit hy nooit wakker sal word nie.

Neil wou 'n kind bly. Hy wou dit geniet om te lewe en om kuns te maak. Wishful thinking, natuurlik. Kuns is kultuur en kultuur is politiek en politiek het met iets heeltemal anders te doen. Ek weet self nie meer wat nie.

Die Saterdagmiddag van Neil se begrafnis moes ek 'n vriend lughawe toe vat. Nog nooit tevore het ek opgemerk hoe vaal en verlate die fabrieke om Kempton Park op 'n wintersmiddag kan lyk nie. Op pad terug het ek skielik Neil se eensaamheid verstaan. Net vir 'n oomblik. Maar dit was genoeg. Ek het geweet. En ek kon huil. Vir Neil en vir myself en sommer vir almal. En ons het gegroet, op die lughawepad.

Ciao Neil, see you soon.

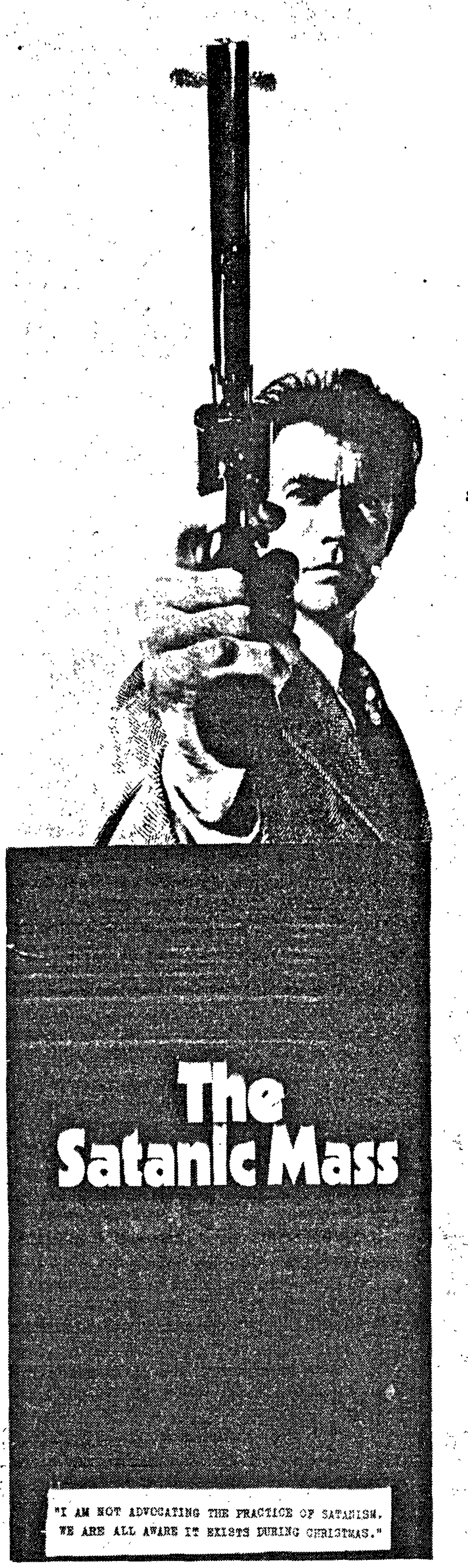

SAL TROLLOP ALETTA WEER SIEN??

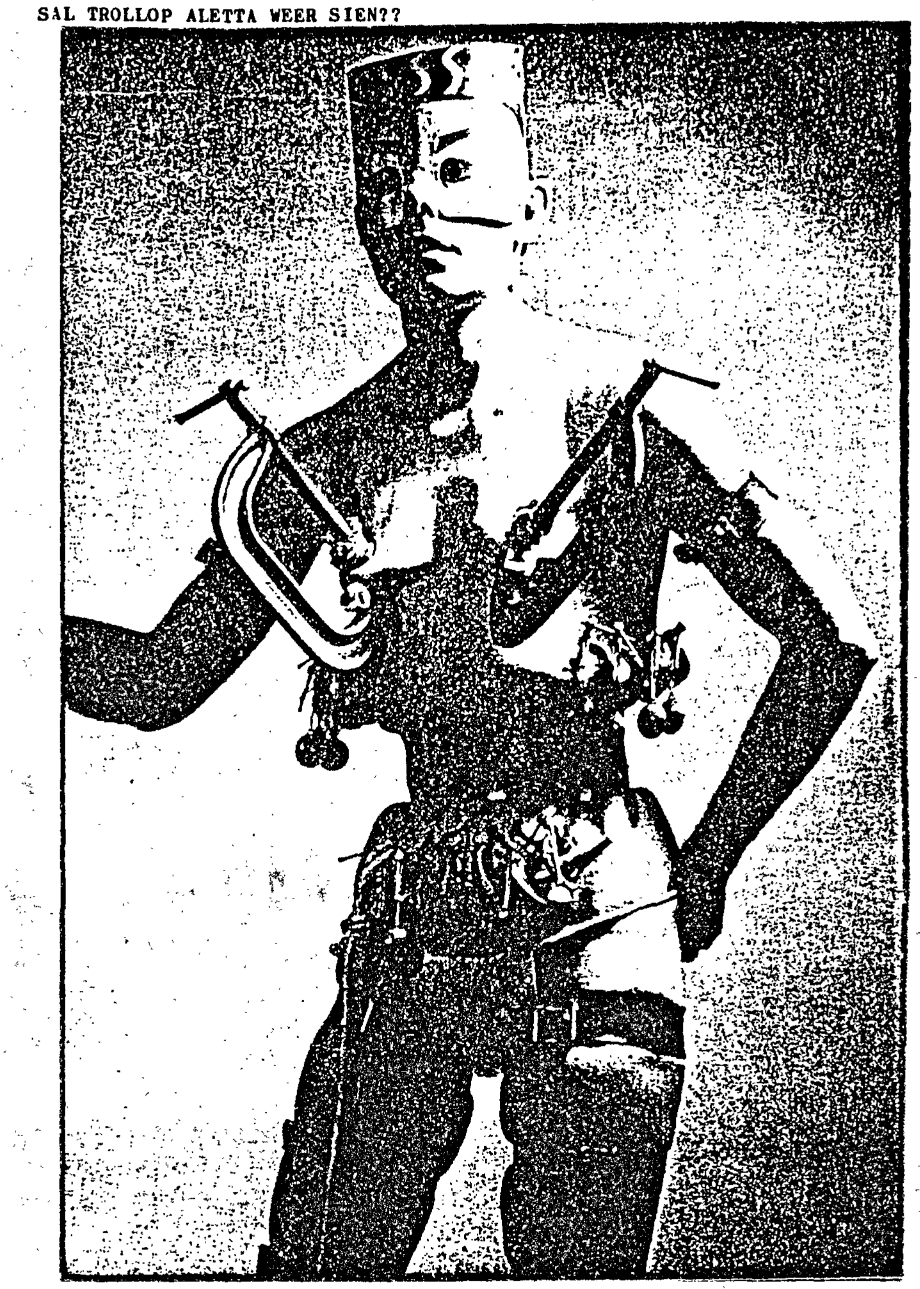

Goedhals het dié werk (links) spesiaal vir VryDag! se Kersuitgawe (15 Desember 1989) gemaak en (regs) deel van 'een van sy plakkaat-ontwerpe

'Hidden and obscure'

KENDELL GEERS reflects on Goedhals the man and artist, assessing his contribution to South African art

AS friend and artist Neil's untimely death will leave an enormous gap in our lives. During his lifetime, despite the fact that he did not enjoy widespread recognition, there was in the minds of those who knew Neil, no doubt that he was an exceptional human being and an exceptional artist. He was not very prolific, yet his works almost without fail would set a standard that has rarely been surpassed.

While Neil's death comes as a shock and a mystery to many, the subject of death was not alien to him. The drawing "Dadah is Death", currently part of the Standard Bank Drawing Competition, contains a black tombstone with the letters RIP inscribed in gold. Talking about the work, Neil once said "If you can't talk about death, then don't speak to me."

Neil was not afraid to talk about death or any subject considered taboo in polite company. He was obsessed with sin, nihilism, mutilation, sex and the apocalypse. Despite the apparent gloom of these subjects, he managed in both his art and his life to avoid projecting despair.

I learnt of Neil's death only a few hours after I was told that his works "Formalin" and "Waiting Room" had been provisionally accepted by the Johannesburg Art Gallery. "Waiting Room" features three dismembered and mutilated parts of the human body painted over three readymade kitsch paintings. The mutilated forms are not macabre, but an almost humorous presentation of a conceptual idea.

The brilliance of Neil's analytical mind manifested itself in the form of visual puns and word games. His art engages the viewer emotionally and intellectually, leaving one with no escape route. Where works are aesthetic, it is only as a means to an end. Taking the hidden and the obscure as his subjects, his form is appropriately hidden and obscure.

The last exhibition to feature his work was a group show at the South African Association of Arts in Pretoria. One of the highlights of Neil's installation was a kitbag containing all the tubes of paint and paint brushes he decided never to use again. The kitbag was sewn out of a kitsch authentic oil painting. If there are Duchampian overtones, they are intentional.

No single visual artist held Neil's attention for as long as did Marcel Duchamp. Only recently did he feel that he was beginning to come to terms with Duchamp's conception of the readymade. He spent six months going to pawn and antique shops with Braam Kruger, searching for the perfect readymade. The search proved fruitless beyond redecorating Braam's kitchen.

Comparing Neil Goedhals to Marcel Duchamp is not arbitrary and I am certainly not the first person to do so. Neil worked as a slide custodian, not a well paid job, but manual routine freed him to think about more important issues. Prof Rory Doepel recalled at Neil's funeral that Duchamp, arguably the most important artist of the 20th century, had worked as a librarian for much the same reason.

Like Duchamp, he was obsessed with the role played by chance in art and in life. He believed that everything was symbolic of something else. A Freudian slip, the way a knot was tied, even the amount of small change in his pocket, when under Neil's scrutiny, became impregnated with meaning beyond their appearance. That he died at 33, the same age as Jesus Christ, becomes significant. Also, if you add up the figures of the date, 15/8/1990, during which his despair reached unprecedented levels, you get 33.

His interest in chance, death and the readymade became ominous in an early work of mine, titled "Portrait of JHP". The work forms part of Neil's very small collection. He cherished the piece, regarding it as one of the most powerful works of art he had encountered. It consists of my grandfather's death certificate authenticated as art by a rubber stamp. My grandfather committed suicide on the night of Neil's despair, August 15, many years ago.

The date of Neil's death, August 16, was the subject of several drawings about Elvis Presley's death, and considering Neil's preoccupation with the power of chance, ironically pointing to his own demise.

There is much irony in the fact that his first major one person show will be his retrospective. He often recounted with some pleasure that Duchamp's first one person show was also his retrospective.

Neil's death is a tragic loss. We will miss him.

DOODSBERIG: NEIL GOEDHALS

BRAAM KRUGER

HAAI Neil, die cops sê hulle het op 16 Augustus 1990, om 02h20, jou 33-jarige liggaam aangetref daar buite La Contessa-woonstelle in Yeoville.

Volgens Manya Gittel was jy heelnag by haar en sy het my vertel wat presies gebeur het. Julle sou na 'n play gaan kyk het, met jou vriendin Megan Kruskal in die hoofrol: "A Love Story (Weird Sex in Maputo)". Op pad begin jy voel jy kan nie meer cope nie. Dis glo kort daarna dat jy jou tweede epileptiese aanval gekry het, en dít pas na die spesialiste bevind het jy is nie 'n lyer nie. Sy vertel verder dat sy jou in 'n geskokte toestand hospitaal toe geneem het. Dat jy ondersoek en ontslaan is. En dat jy ontsettend intens was daarna. Aggressief. Paranoïes. In algehele angs bevange.

Jy sal geamuseerd wees om te hoor dat die polisie eers 'n moorddossier geopen het. Tot hulle vertel is jy het sélf boontoe geloop.

Moenie dink dit het jou vriende verbygegaan dat dit ook Elvis se doodsherdenking was nie. Veral omdat jy daardie belangrike reeks werke gedoen het, met hom as tema. En hoe oud was Christus nou weer toe hy boontoe is? Ek hoor ook dat daar vroeër die aand by jou woonstel 'n waaghalstoer verfilm is, van 'n man wat uit die venster val op 'n klomp dooste en skuimrubber. Ja waarlik, jy was geen ordinêre mens nie.

Ook geen ordinary kunstenaar nie. Toe ek in Johannesburg aankom, het Robert Weinek gesê, "He's the best bad artist I know."

Die eerste keer toe ek in jou kamer kom, sit jy die lelike prentjies in die Geelbladsye en afteken, en jy kla oor hoe moeilik dit is. Behalwe die groot Elvis, wat vir my nog die beste tekening in die land is, het jy my ook die reeks aaklige skilderye gewys. Attic Art, was jou woorde.

Presies 'n maand voor jy weg is, het jy deelgeneem aan die F.I.G.-uitstalling in Pretoria, saam met van die jong kunstenaars op wie jy soveel invloed het, Kendell Geers, Wayne Barker, Günther Herbst en Joachim Schönfeldt. Ek het 'n mik-en-druk-foto van jou geneem langs jou laaste werk: die swaaihandsak gemaak van 'n kitsch painting, langs dit die lelikgeraamde cute abstrakkie en die plaat op die vloer.

Jou ander werke daar was die "Black Drawings". Jy moes tog geweet het Goya en Pollock het ook swart werk gemaak, kort voor húlle dood. En Duchamp ook niks. Jy was mos besig met 'n M oor hom en soos hy, het jy byna gratis in die Wits kunsbiblioteek gewerk. Geld was altyd bysaak.

Maar jy was ook behep met Dadaïsme, Joseph Beuys, Jeff Koons en Kounellis en die geheime van die Kabbala (ek hoor die ore het 'n paar van jou boeke daar weg). Jy het jou totaal oorgegee aan die gees van jou tyd en jou verdiep in die filosofie van kunsmaak en die absurditeit van die lewe.

Bo alles was jy waarskynlik die mees ingeligte Suid-Afrikaner oor kontemporêre internasionale kuns, maar daar was niks wat jy nié bevraagteken het nie. Skaars iemand van jou geslag en selfs ouer, het die gewig van jou denke vrygespring. Jy kon die wêreld uit presies 'n ander hoek sien as jou tydgenote. In 'n horrorfliek sou jy byvoorbeeld meer geïnteresseerd wees in die rangskikking van voorwerpe op die tafel as in die spanning van die storie. Na 'n vakansie by jou ouers het jy opgemerk dat ou mense heeltyd raak en vryf aan die aardse besittings wat hulle opgegaar het. Jy het jou vriende ook 'n bietjie só gemaak.

Geen wonder jou destydse girlfriend Michelle Jersky het vir jou 'n swart koek vir jou 30ste verjaardag gebak nie.

Onthou jy nog hoe ons vir ses maande in die supermarkte van die stad rondgedrentel het? Hoe jy veral van skeel meisies gehou het because they always seem to be somewhere else? Hoe jy selfs 'n botteltjie sojasous in 'n kunsstrik kon inpraat? Onthou jy hoe het ek jou geterg oor jy die enigste man is wat ek ken wat PREP voorskeerroom gebruik het, al vermoed ek dis maar net oor die bakkie so 'n simpele label dra.

Jy het nogal 'n ding oor Afrikaners gehad. Jy kon nie glo dat filosofie in Afrikaans gelees kon word nie, en jy het opgemerk Afrikaanse beeldhouers werk altyd in sulke morele materiale soos klip, hout en yster.

Tog was jy een van die eerste alternatiewe Afrikaanse musikante. Jy wás KOOS. Marcel van Heerden sê jy was hulle musical director, maar jy hét gesê jy is nie 'n musikant nie, jy maak net geraas. Jou eerste album was "Prisoner's Go-Go Band Live! at the Butchery With Special Guests on Fire". Joú kop kon sing van die avontuur!

Jy gaan wéér doodgaan in die Weekly Mail Filmfees. In "The Fridge", Robert Weinek se fliek waarin ons speel saam met Terry Norton. Jou musiek word ook daarin gebruik en dit word dan opgedra aan jou.

Dit was 'n mooi begrafnis, in die eienaardige Avbob-kapel, agter die gasfabriek. Jou kis het voor gestaan onder blomme, soos in 'n Mafia movie. Robert Weinek het hardop gewonder of jy regtig daarbinne is. Die hele kuns-scene was daar, selfs ou Alan Crump en Christopher Till. Jou familie, medekunstenaars en -musici. Kritici en drinkebroers. Al die mooi vroue wat so aan jou lippe kon hang en die jong kunstenaars en studente wat jou steeds aanbid. En Rory Doepel het nice dinge gesê. Want sien, dit was jou eerste one man show.

Onthou hoe moedeloos was jy oor jy nie erkenning kry vir jou werk nie? Hoe resentful was jy dat jy jou werk nie verkoop kry nie? Die dag na jy weg is, het die Johannesburgse Kunsgalery twee skilderye van jou gekoop. Jou ander werke is in veilige bewaring, want ons gaan 'n retrospektiewe uitstalling vir jou reël. Maar uit die aard van jou persoonlikheid stry ons nog oor hoé jy dit sou wou hê.

Dán kan almal sien dat kuns 'n onsterflike ding is. Sien jou daar.

VryDag! 24 August 1990

TEATER

JOHANNESBURG

By die *Adcock Ingram-Teater, Windybrow* is Steven Dietz se GOD'S COUNTRY te sien. Met Michael Richard en Dale Cutts. Tel (011) 724-3301.

Chris Pretorius se A LOVE STORY (WEIRD SEX IN MAPUTO) is by die *Markteater* se *Laager* op die planke. Met Megan Kruskal en Guy de Lancey. Niemand 2-21. Tel: (011) 832-1641.

By die *André Huguenet-Teater* is SINGLE SPIES met Sandra Duncan te sien. Tel: (011) 725-6300.

JESUS CHRIST SUPERSTAR is by die *Victory-Teater* in Louis Bothalaan te sien. Tel: (011) 728-2979. Laaste naweek.

THE HEIDI CRONICLES met Fiona Ramsay, Nicky Rebelo en Jonathan Rands speel by die *Markteater*. Tel: (011) 832-1641.

By die *Village Manor-Teater* is JUST THE WAY YOU ARE, met Peter Taylor en Vicky Sampson te sien. Tel: (011) 884-1400.

Guy Butler se DEMEA is by die *Alexander-Teater* in Braamfontein te sien. Met Graham Hopkins en Louis van Niekerk. Tel: (011) 339-3461.

By die *Alhambra-Teater* kan Gordon Mulholland en Rex Garner in MOVE OVER MRS MARKHAM gesien word. Laaste week week. Tel: (011) 402-7726.

Die ballet SPARTACUS is nog tot môre-aand in die Opera, Staatsteater Pretoria op die planke. Kruik se Veronica Paeper is die choreograaf. Regs dans Catherine Burnett die rol van Phrygia en Jeremy Coles die rol van Krassus.

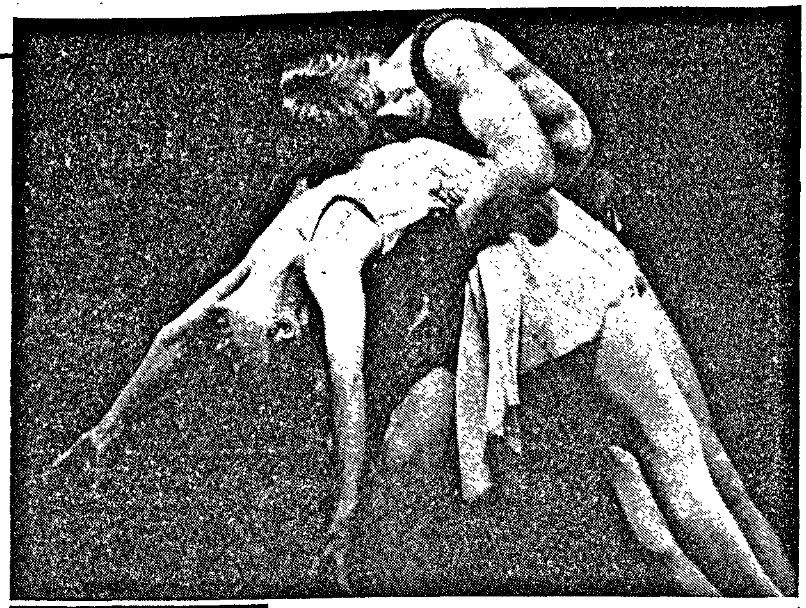

KAAPSTAD

Baxter-Teater, Mainstraat: *Studio*: MIX MASALA elke aand om 8.15. Tel: (021) 685-7880.

Opera: Die naweek kan die Kruik-Jeugmusiekfees gesien word. Tel: (021) 21-5470.

Nico Malan-Teater: *Arena*: SPOKE tot 1 September. Met Antionette Kellermann en Louw Verwey. Tel: (021) 21-5470.

Elsabe Zietsman in CABARET SCHUMA-NARET! Tot 8 September. Tel: (021) 21-5470.

In die *Teater* is Neil McCarthy se GOOD op 25 Augustus. Tel: (021) 21-5470.

In die *Theatre on the Bay*, Seepunt open MOVE OVER MRS MARKHAM op 25 Augustus. Tel (021) 438-3300.

NU METRO THEATRES
NOW SHOWING: 24-30 AUGUST
BOOK AT COMPUTICKET

NU METRO 1-6 HYDE PARK 447-3091
THE HUNT FOR RED OCTOBER — Sean Connery, Alec Baldwin (A) DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.30
PRETTY WOMAN — Richard Gere, Julia Roberts (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
MASCARA (2-19) — Charlotte Rampling, Michael Sarrazin DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
REVENGE — Kevin Costner, Anthony Quinn (2-18) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
THE LITTLE MERMAID DAILY: 9.45, 12.15, 2.30 (A)
BAD INFLUENCE DAILY: 5.15, 7.45, 10.00 (2-19)
MADAME SOUSATZKA — Shirley Maclaine, Peggy Ashcroft (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

NU METRO 1-6 BEDFORDVIEW 616-6828
THE HUNT FOR RED OCTOBER — Sean Connery, Alec Baldwin (A) DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.30
THE FOURTH WAR — Roy Scheider, Jürgen Prochnow (2-10) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BACK TO THE FUTURE III DAILY: 9.30, 12.00, 2.30 (A)
INTERNAL AFFAIRS DAILY: 5.15, 7.45, 10.00 (2-19)
REVENGE — Kevin Costner, Anthony Quinn (2-18) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
FANTASIA — A Walt Disney Classic (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
BAD INFLUENCE — Rob Lowe, James Spader (2-19) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

NU METRO CITY 1-8 (Formerly Ster City) Cnr. CLAIM/PLEIN ST. 337-3033/23-5871 Parking at Jack Mincer
REVENGE — Kevin Costner, Anthony Quinn (2-18) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
THE FOURTH WAR — Roy Scheider, Jürgen Prochnow (2-10) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
PRETTY WOMAN — Richard Gere, Julia Roberts (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
BAD INFLUENCE — Rob Lowe, James Spader (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
THE HUNT FOR RED OCTOBER — Sean Connery, Alec Baldwin (A) DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.30
BACK TO THE FUTURE III — Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
CRY FREEDOM — Denzel Washington, Kevin Kline (2-19) DAILY: 10.00, 2.00, 5.15, 8.45
HARD TO KILL — Steven Seagal, Kelly Le Brock (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

NU METRO 1-7 HILLBROW 724-2511
THE FOURTH WAR — Roy Scheider, Jürgen Prochnow (2-10) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
REVENGE — Kevin Costner, Anthony Quinn (2-18) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
THE HUNT FOR RED OCTOBER — Sean Connery, Alec Baldwin (A) DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.30
SEX, LIES AND VIDEOTAPE — James Spader, Andie MacDowell (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
THE LITTLE MERMAID — Walt Disney Animated Adventure (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
LAIR OF THE WHITE WORM — Hugh Grant, Catherine Oxenberg (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BAD INFLUENCE — Rob Lowe, James Spader (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

NU METRO RANDBURG 787-0340
THE HUNT FOR RED OCTOBER — Sean Connery, Alec Baldwin (A) DAILY. 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.30

7 ARTS NORWOOD 483-1680
MONTY PYTHON LIVE AT HOLLYWOOD BOWL DAILY: 2.00, 10.00 (2-16)
LIFE OF BRIAN DAILY: 6.00, 8.00 (2-21)

SHARE THEATRES 1-8 494-1137 ALL ADMISSIONS R2,50
THE FOURTH WAR — Roy Scheider, Jürgen Prochnow (2-10) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
INTERNAL AFFAIRS — Richard Gere, Andy Garcia (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
REVENGE — Kevin Costner, Anthony Quinn (2-18) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
THE HUNT FOR RED OCTOBER — Sean Connery, Alec Baldwin (A) DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.30
BACK TO THE FUTURE III — Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
BAD INFLUENCE — Rob Lowe, James Spader (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HARD TO KILL — Steven Seagal, Kelly Le Brock (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
COURAGE MOUNTAIN — Charlie Sheen, Leslie Caron (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

NU METRO 1-2 BALFOUR PARK 887-8548
THE HUNT FOR RED OCTOBER — Sean Connery, Alec Baldwin (A) DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.30
PRETTY WOMAN — Richard Gere, Julia Roberts (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15

NU METRO 1-2 ALBERTON 907-2362
DIE HARD 2 — Bruce Willis, Bonnie Bedelia (2-16) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
PRETTY WOMAN — Richard Gere, Julia Roberts (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15

LEBA KLERKSDORP (018) 24564
REVENGE — Kevin Costner, Anthony Quinn (2-18) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
PRETTY WOMAN — Richard Gere, Julia Roberts (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15

VAAL VEREENIGING (016) 21-1339
THE FOURTH WAR — Roy Scheider, Jürgen Prochnow (2-10) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
REVENGE — Kevin Costner, Anthony Quinn (2-18) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15

MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266
400 FILM SCHOOL FILM FESTIVAL MON-FRI. 6.00, 9.00. SAT: 2.00, 6.00, 9.00
150 FILM SCHOOL FILM FESTIVAL MON-FRI: 6.00, 9.00. SAT. 2.00, 6.00, 9.00

MEGACITY NU METRO MMABATHO (0140) 2-3553
MON-SAT: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00 SUN: 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 10.00
THE FOURTH WAR — Roy Scheider, Jürgen Prochnow (2-10)
BACK TO THE FUTURE III — Michael J. Fox, Christopher Lloyd (A)
REVENGE — Kevin Costner, Anthony Quinn (2-18)
NEXT OF KIN — Patrick Swayze, Helen Hunt (2-16)

CINE MMABATHO SUN HOTEL (0140) 2-1144 EXT. 2830
NOW SHOWING: Jason Gedrick ROOF TOPS Dance Drama (2-15)

NU METRO THEATRES PRETORIA
Now Showing 24-30 August

NU METRO OSCAR Jeppe Street, Sunnyside 341-7682
The Hunt For Red October — Super Action and Suspense (A) Sean Connery, Alec Baldwin DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.30

NU METRO SUNNYSIDE Esselen Street 44-9867
Revenge — Adult Romantic Thriller (2-18) Kevin Costner, Anthony Quinn DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15

NU METRO VILLAGE 1-2 Sunnyside 44-6096
THE FOURTH WAR — Action Drama (2-10) Roy Scheider, Jürgen Prochnow DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
RELENTLESS — Thriller (2-18) Judd Nelson, Meg Foster DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

NU METRO 1-7 Menlyn Park 47-4568
DIE HARD 2 — Action (2-16) Bruce Willis, Bonnie Bedelia DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
Revenge — Adult Romantic Thriller (2-18) Kevin Costner, Anthony Quinn DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
The Little Mermaid — A Walt Disney Animated Adventure (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30
BAD INFLUENCE — Rob Lowe, James Spader (2-19) DAILY: 5.15, 7.45, 10.00
ROBOCOP 2 — Action and Thrills (2-16) Peter Weller, Nancy Allen DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
The Hunt For Red October — Super Action and Suspense (A) Sean Connery, Alec Baldwin DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.30
THE FOURTH WAR — Action Drama (2-10) Roy Scheider, Jürgen Prochnow DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
Pretty Woman — Romantic Comedy (2-14) Richard Gere, Julia Roberts DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15

MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266
400 FILM SCHOOL FILM FESTIVAL MON-FRI: 6.00, 9.00. SAT: 2.30, 6.00, 9.00
150 FILM SCHOOL FILM FESTIVAL MON-FRI: 6.00, 9.00. SAT: 2.30, 6.00, 9.00

NU METRO NELSPRUIT 1-3 The Promenade (01311) 25767
DIE HARD 2 — Action (2-16) Bruce Willis, Bonnie Bedelia DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
Pretty Woman — Romantic Comedy (A) Richard Gere, Julia Roberts DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
Lean On Me — A Stunning Drama (A) Morgan Freeman, Robert Guillaine DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

BOOK AT COMPUTICKET

GALERYE

JOHANNESBURG

Market Galleries, Newtown: Uitstalling van werk deur Santu Mofokeng. Tot 22 September.

Standard Bank Sentrum-Galery: Die Jong Kunstenaar-wenners Bonnie Ntshalintshali en Feé Halsted Berning stal hier uit. Tot 25 Augustus.

Les Art International, Rosebank: Uitstalling van etse en kunswerke deur verskeie kunstenaars. Tot einde Augustus.

East Urquhart-galery, Melville: Uitstalling van blomme-skilderye deur Sharland East-Urquhart. Tel (011) 726-6677.

Kim Sacks-galery, Yeoville: Uitstalling van werk deur kunstenaars van Namibia, Gazankulu en Zimbabwe. Op die laaste Sondag van elke maand hou die galery 'n oop dag wanneer die publiek die geleentheid kry om kunstenaars in aksie te sien. Mandjiemaak-demonstrasies en so aan. Tel: (011) 648-6107.

Theresa Jo se *Workshop*, Bizarre-sentrum, Yeoville: Handgemaakte juweliersware en 'n verskeidenheid van etse deur Theresa Naude.

African Magic: Inheemse handwerk en kunsartikels. Ongewoon en outentiek. Rockeystraat 20, Bellevue, Johannesburg, en Milkwoodsentrum 9a, Plettenbergbaai.

Zona. Naïewe Afrika-kuns en -appliek; inheemse handwerk en kuns. Grantlaan 64, Norwood, Johannesburg. Uitstalling deur Samson Mudzunga.

KAAPSTAD

Baxter-galery: Uitstalling deur verskeie kunstenaars getitel Nudes.

Suid-Afrikaanse Nasionale kunsmuseum: Die Japanese Kleurhoutsnee. Tot 7 September.

Dorpsstraat-galery, Stellenbosch: Uitstalling deur Johan Smith. Tot 25 Augustus. Tel: (02231) 72256.

Baxter-galery: Algemene galery-uitstalling.

Art Scene, Seepunt: Gemengde galery-uitstalling.

Chelsea-galery, Waterlooweg 51, Wynberg: Uitstalling deur verskeie plaaslike kunstenaars.

Gallery 709, Adderleystraat: Uitstalling getiteld Contemporary Trends II. Galeryversameling wat beeldhouwerke en skilderye deur plaaslike en internasionale kunstenaars insluit, onder andere: Judith Mason-Attwood, Philippa Hobbs en André Naude.

Kunskamer, Bergstraat 14: Suid-Afrikaanse kunstenaars soos Pierneef, Maud Sumner, Maggie Laubser, Irma Stern, Preller, Welz, Kibel, Caldecott en Boonzaaier.

Gallery International, St Georges-sentrum: Algemene uitstalling.

PIETERMARITZBURG

New Tatham-galery: Werk deur Jackson Hlungwane en die People's Park-uitstalling.

NU METRO THEATRES
NOW SHOWING 24-30 August

NU METRO STUTTAFORDS 1-3 TOWN SQUARE 26-1818
The Hunt For Red October — Super Action and Suspense (A) Sean Connery, Alec Baldwin DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.30
Pretty Woman — Romantic Comedy (2-14) Richard Gere, Julia Roberts DAILY. 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
Revenge — Adult Romantic Thriller (2-18) Kevin Costner, Anthony Quinn DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15

NU METRO FISH HOEK 1-3 TOWN SQUARE 82-2404
Revenge — Adult Romantic Thriller (2-18) Kevin Costner, Anthony Quinn DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
The Hunt For Red October — Super Action and Suspense (A) Sean Connery, Alec Baldwin DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.30
Pretty Woman — Romantic Comedy (2-14) Richard Gere, Julia Roberts DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15

NU METRO SEA POINT 1-4 MAIN ROAD 434-7951
DIE HARD 2 — Action (2-16) Bruce Willis, Bonnie Bedelia DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
Revenge — Adult Romantic Thriller (2-18) Kevin Costner, Anthony Quinn DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
The Hunt For Red October — Super Action and Suspense (A) Sean Connery, Alec Baldwin DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.30
Pretty Woman — Romantic Comedy (2-14) Richard Gere, Julia Roberts DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15

NU METRO BRACKENFELL 1-4 CHECKERS CENTRE 981-8100
The Hunt For Red October — Super Action and Suspense (A) Sean Connery, Alec Baldwin DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.30
Pretty Woman — Romantic Comedy (2-14) Richard Gere, Julia Roberts DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
Revenge — Adult Romantic Thriller (2-18) Kevin Costner, Anthony Quinn DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
ROBOCOP 2 — Action Thriller (2-16) Peter Weller, Nancy Allen DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

NU METRO OSCAR ADDERLEY STREET 45-2585
THE RAINBOW — A Film from Ken Russell (2-19) Glenda Jackson, Christopher Gable DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

NU METRO RONDEBOSCH MAIN ROAD 685-4569
The Hunt For Red October — Super Action and Suspense (A) Sean Connery, Alec Baldwin DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.30

NU METRO 1-2 MITCHELL'S PLAIN 32-2040
KINJITE FORBIDDEN SUBJECTS — Crime Thriller (2-18) Charles Bronson, Perry Lopez
PLUS
Revenge — Adult Romantic Thriller (2-18) Kevin Costner, Anthony Quinn MON-FRI: 9.30, 2.00, 7.30 SAT: 11.00, 3.30, 8.00
Chances Are — Comedy (2-14) Cybil Shepherd, Roger Downing Snr
PLUS
DIE HARD 2 — Action (2-16) Bruce Willis, Bonnie Bedelia MON-FRI. 9.30, 2.00, 7.30 SAT: 11.00, 3.30, 8.00

BOOK AT COMPUTICKET EXCEPT MITCHELL'S PLAIN

MUSIEK

JOHANNESBURG

Markteater, Newtown: 'n Vertoning getitel LISTEN WITH YOUR EYES met Tananas en Andrew Buckland. Tot 2 September. Tel: (011) 832-1641.

Jamesons, Commissionerstraat: Die jol is weer aan met verskeie jazz-groepe wat elke Woensdag, Vrydag en Saterdagaand optree. RATAU MIKE MAKHALEMELE speel vanaand goed van sy nuwe LP "Thabang". Tel: (011) 834-2351.

Grand Hotel, Kerkstraat 93: MAKHALEMELE (weer eens) Saterdag om 1 en 8nm. Tel: (011) 337-9038.

Piccadilly Bar, Highstraat, Brixton: Vanaand: Little Sister. Woensdag: Diamond Dogs. Saterdag: Jack Hammer. Tel: (011) 726-6019.

Roxy Rhythm Bar, Melville: Maandag: Wired to the Floor, Dinsdag: Little Sister, Woensdag: PJ Powers. Donderdag: Mike Faure and Steam Machine, Vrydag: Fat City, Saterdag: Diamond Dogs. Tel: (011) 726-6019.

Warehouse, Markteater, Newtown: Conversations met Barney Rachabane en Bruce Cassidy. Tot 15 September.

Rumours, Rockeystraat: Woensdag: Louis Levy, Donderdag: Stan Jones (klavier) en Art Kelly (bas). Hulle tree ook Sondae saam met Gil Anderson (tromme) op.

Radium Beer Hall, Louis Bothalaan: Sondae: The Fat Sound Big Band tree hier op. Bel om uit te vind watter Sondae: (011) 728-3866.

Kippies, Mark-Teater, Newtown: Township-jazz se voorstedelike tuiste. (Toe op Maandae, die res van die week oop van sewe-uur - en naweke van vyf-uur - tot laat.)

The Junction, h/v Breë- en Claimstraat: "Ouer" rock en new wave met 'n aparte vertrek vir "live" groepe, 'n daktuin en video- en pool-kamer. Welkome afleiding van die disko-twak op ander plekke. Chris Prior is soms Saterdagaande die platejoggie. Vir "denkende" jollers.

Late Nite Duke's, Melville: Laatnag-alternatief vir middelstedelinge. Oop van vyfuur smiddags tot baie laat saans en Saterdae vir middagete. Etes word sewe dae van die week tot laataand bedien.

Club Manzattan, Moletsane, Soweto: Hoër-inkomstegroep disko. Oop van 11 nm. Maandae en Dinsdae is toegang gratis. Twee gratis biere op aande wanneer toegang gevra word. Alle soorte musiek.

Blues, Marshallstraat 165: Wesens van die noordelike voorstede (ouderdom tussen 25 en 35) se uithangplek. Disko-musiek, flitsende ligte, spieëls, mense met grimering... daai soort van ding.

KAAPSTAD

Base: Sondag is Jazz Denn. Tel: (021) 23-3667 vir inligting oor wat in die week daar aangaan.

LaMed, Victoriastraat, Clifton: Jeff Weiner en Mainstream elke Saterdag van 2 tot 6nm.

FILMS

*****Voortreflik
****Sterk aanbeveel
***Sien gerus
**So-so
*Vermy as jy nugter is
Prente sonder sterretjies is nog nie beoordeel nie

***** *84 CHARLIE MOPIC* - 'n Ontluisterende blik op die Viëtnam-oorlog.

***** *JESUS OF MONTREAL* - 'n Mengelmoes van realiteit en illusie deur regisseur Denys Archand. Glo uitstekend.

***** *SEX, LIES AND VIDEOTAPE* - Andie McDowell speel die rol van 'n ongelukkige huisvrou en James Spader speel 'n soort hippie met seksuele probleme in die wonderlike fliek wat 'n Palm D'Or by die Cannes-filmfees ingepalm het.

**** *RIPOUX CONTRE RIPOUX* - Die vervolg op die suksesvolle fliek Ripoux (The Cop) oor twee mans wat 'geframe' word. Met Phillipe Noiret, Thierry Lhermitte en Guy Marchand.

**** *PRETTY WOMAN* - Richard Gere is 'n sakeman, kompleet met grys 'saidies', wat perongeluk op 'n prostituut verlief raak. Julia Roberts (van Steel Magnolias-faam) is die vriendelike prostituut. 'n Loketreffer.

**** *TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES* - Die fliek oor vier baie dapper skilpaaie, 'n pragtige joernalis genaamd April en die boef Shredder is hier en 'n treffer.

*** *HEART CONDITION* - Bob Hoskins en Denzel Washington speel in die fliek oor 'n geharde rassistiese polisieman en 'n oorlede prokureur (wat nie wit is (of was) nie)

*** *MOUNTAINS OF THE MOON* - Die ware verhaal van twee mans en hulle soektog na die oorsprong van die Nyl. Met Patrick Bergen en Iain Glen.

*** *THE HUNT FOR RED OCTOBER* - Sean Connery in sy nuutse spioenasiefliek. Ook met Alec Baldwin.

*** *QUEEN OF HEARTS* - 'n Seun onthou sy jeugjare, verander sy familie se lewe tydens een aand se kaartspeel en verlang na die cuppuchino-masjien. Met Anita Zagaria, Joseph Long en Ian Hawkes.

** *I LOVE YOU TO DEATH* - Kevin Kline is die een wat vir sy lewe moet veg in die komedie. Ook met Tracey Ullman, William Hurt en River Phoenix.

** *THAT SUMMER OF WHITE ROSES* - 'n Man probeer wys dat hy nog 'n man is, dis oorlog, 'n mooi vrou raak op hom verlief en op 'n stadium is daar baie spanning. Gebaseer op 'n ware verhaal. Met Tom Conti en Susan George.

** *MADAME SOUSATZKA* - Shirley MacLaine speel die hoofrol en dit alleen regverdig 'n kuiertjie by die fliek.

** *ERIK, THE VIKING* - John Cleese is terug in hierdie baie snaakse fliek oor 'n sensitiewe Wiking (Tim Robbins) wat soek na die antwoord op die groot vraag: waaroor gaan dit eintlik nou alles. Daar is natuurlik vrouens by die saak betrokke. Ook met Mickey Rooney.

** *THE LITTLE MERMAID* - Hans Christian Anderson se verhaal oor 'n meermin wat graag 'n mens wil word. Wenner van twee Academy-toekennings.

** *BACK TO THE FUTURE III* - Wonder waarheen is hulle dié keer. Steven Spielberg het seker 'n plek gekry. Met Michael J. Fox, Christopher Lloyd en Mary Steenburgen.

* *LISTEN TO ME* - Iemand luister nie vir iemand nie in die drama oor drie vriende met probleme. Met Kirk Cameron, Jami Gertz en Tim Quill.

* *STELLA* - Bette Midler is 'n ma wat 'n dogter alleen grootmaak en sukkel om haar af te staan toe dit tyd is. Ook met Marsha Mason.

* *BAD INFLUENCE* - Rob Lowe probeer baie hard om die slegte invloed te wees maar dit werk nie. James Spader is die een wat beïnvloed word.

* *THE MAD MONKEY* - 'n Man raak deurmekaar in 'n anderste soort seksuele verhouding nadat hy en sy vrou uitmekaar is. Ook met Miranda Richardson.

Jeff Goldblum in THE MAD MONKEY wat by die Rosebank Mall in Johannesburg wys.

Kaapstad

SK WORD NOU VERTOON VRYDAG en SATERDAG 24 en 25 AUGUSTUS 1990
ROLPRENTE
TEATERS VOORUITBESPREKING BY COMPUTICKET (NAVRAE (021) 21-4715)

Blue Route Tokai
Blouroetesentrum, Tel. 75-3030
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.15, 2.45, 5.15, 8.00, 10.40 nm
• BRUCE WILLIS • DIE HARD 2 "—— DIE HARDER ——" (2-16)
DAAGLIKS: 10.30 vm, 2.15, 5.15, 8.00, 10.40 nm
THE HUNT FOR RED OCTOBER (Almal)
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.00 nm
ERIK THE VIKING (ALMAL)
SATERDAG ALLEEN: 9.45 vm, 12.00 en 2.15 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES
VRYDAG: 10.30 vm, 2.15, 5.15, 8.00, 10.40 nm
SATERDAG: 5.15, 8.00 en 10.40 nm ALLEEN
MOUNTAINS OF THE MOON (O.T. 2-12)
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 10.15 nm
PRETTY WOMAN (2-14)
SATERDAG ALLEEN: 10.00 vm, 12.30, 2.45 en 5.15 nm
THE LITTLE MERMAID (Almal)
VRYDAG: 10.00 vm, 2.45, 7.45 nm
SATERDAG: 7.45 nm ALLEEN
I LOVE YOU TO DEATH
'n Ongelooflike Storie wat die reine waarheid is!! (2-12)
VRYDAG: 12.30, 5.15 en 10.00 nm
SATERDAG: 10.00 nm ALLEEN
ROBOCOP 2 (2-16)

Maynard Mall Wynberg
HOOFWEG, TEL. 761-0131
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.15, 2.45, 5.15, 8.00, 10.40 nm
• BRUCE WILLIS • DIE HARD 2 "—— DIE HARDER ——" (2-16)
DAAGLIKS: 10.30 vm, 2.15, 5.15, 8.00, 10.40 nm
THE HUNT FOR RED OCTOBER
GELAAI MET SPANNING!! (Almal)
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 10.15 nm
PRETTY WOMAN
SUPER – ROMANTIESE KOMEDIE (2-14)
SATERDAG ALLEEN: om 9.45 vm, 12.00 en 2.15 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES
LENIG, GROEN EN OP DIE GROOT SILWERDOEK (Almal)
VRYDAG: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.00 nm
SATERDAG: 5.15, 7.45 en 10.00 nm ALLEEN
ROBOCOP 2 (2-16)

Monte Carlo
STRANDGEBIED, TEL. 25-3052
VRY: 10.30 vm, 2.15, 5.15, 7.45, 10.15 nm
SAT: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.15 nm
• JAMES WILBY • A HANDFUL OF DUST
'n Goeie Draaiboek van Evelyn Naught se Novel (Almal)
VRY: 10.30 vm, 2.30, 5.45, 8.15, 10.15 nm
SAT: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.45, 8.15, 10.15 nm
I LOVE YOU TO DEATH
'n Ongelooflike Storie wat die reine waarheid is!! (2-12)

Protea Claremont
HOOFWEG, TEL. 61-7979
DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.15, 2.45, 5.15, 8.00, 10.30 nm
• JAMES WILBY • A HANDFUL OF DUST
'n Goeie Draaiboek van Evelyn Naught se Novel (Almal)
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 10.15 nm
PRETTY WOMAN (2-14)
★ SATERDAG om 9.45 vm ALLEEN ★
HONEY, I SHRUNK THE KIDS (Almal)
★ SATERDAG 9.45 vm, 12.00 en 2.15 nm Alleen ★
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (Almal)
VRYDAG: 10.00 vm, 12.30 2.45, 5.45, 8.00, 10.15 nm
SATERDAG: 5.45, 8.00 en 10.15 nm
HEART CONDITION (2-18)

Constantia Rosebank
HOOFWEG, TEL. 686-6649
DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.15, 2.45, 5.45, 8.15, 10.30 nm
RIPOUX-CONTRE-RIPOUX
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
QUEEN OF HEARTS (Almal)
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.20, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15 nm
JESUS OF MONTREAL (2-18)

Goue Akker
MIDDESTAD, TEL. 25-2720
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.15, 2.45, 5.15, 8.00, 10.40 nm
• BRUCE WILLIS • DIE HARD 2 "—— DIE HARDER ——" (2-16)
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.00 nm
ROBOCOP 2
PETER WEELER • NANCY ALLIEN (2-16)
DAAGLIKS: 10.00 vm, 12.30, 2.45, 5.45, 8.00, 10.15 nm
BOB HOSKINS • DENZIL WASHINGTON
HEART CONDITION
VOLWASSE AKSIE – POLISIE KOMEDIE (2-18)

Tygervallei
Tygervalleisentrum, Bellville Tel. 948-6710
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.15, 2.45, 5.15, 8.00, 10.40 nm
• BRUCE WILLIS • DIE HARD 2 "—— DIE HARDER ——" (2-16)
DAAGLIKS: 10.30 vm, 2.15, 5.15, 8.00, 10.40 nm
SEAN CONNERY • ALEC BALDWIN
THE HUNT FOR RED OCTOBER
GELAAI MET SPANNING!! (Almal)
SATERDAG ALLEEN: 9.45 vm, 12.15 en 2.45 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES
VRYDAG: 9.45 vm, 12.15, 2.45, 5.30, 8.15, 10.30 nm
SATERDAG: om 5.30, 8.15 en 10.30 nm ALLEEN
ROBOCOP 2
PETER WEELER • NANCY ALLIEN (2-16)
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 10.15 nm
PRETTY WOMAN
SUPER – ROMANTIESE KOMEDIE (2-14)

Kine Parow
Sanlamsentrum, Parow Tel. 92-5126
VRY/SAT: 9.45 vm, 12.15, 2.45, 5.15, 8.00, 10.40 nm
• BRUCE WILLIS • DIE HARD 2 "—— DIE HARDER ——" (2-16)
SATERDAG ALLEEN: om 9.45 vm, 12.00 en 2.15 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES
VRY: 10.00 vm, 2.45 en 8.15 nm
SATERDAG: om 8.15 nm ALLEEN
ROBOCOP 2
PETER WEELER • NANCY ALLEN (2-16)
VRY: 12.30, 5.45 en 10.30 nm
SAT: 5.45 en 10.30 nm ALLEEN
BOB HOSKINS • DENZIL WASHINGTON
HEART CONDITION
VOLWASSE AKSIE – POLISIE KOMEDIE (2-18)

Somerset-Wes
TEL. (024) 51-5581
VRY: 12.00, 4.45 en 9.30 nm
SAT: 4.45 en 9.30 nm
MOUNTAINS OF THE MOON
PATRICK BERGIN • IAIN GLEN (O.T. 2-12)
VRY/SAT: om 7.15 nm ALLEEN
ROBOCOP 2
PETER WEELER • NANCY ALLIEN (2-16)
★ SATERDAG om 11.00 vm EN 2.00 nm ALLEEN ★
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (Almal)
VRYDAG: 2.00, 4.30, 6.45 en 9.00 nm
SATERDAG: 2.00, 4.30, 6.45, 9.00 nm
RICHARD GERE • JULIA ROBERTS
PRETTY WOMAN
SUPER – ROMANTIESE KOMEDIE (2-14)
★ SATERDAG om 10.30 vm ALLEEN ★
SHORT CIRCUIT

Stellenbosch
TEL. (02231) 4464
MAAN-VRY: 2.00, 4.30, 6.45, 9.15 nm
SATERDAG: 10.30 vm, 2.00, 4.30, 6.45 en 9.15 nm
• BRUCE WILLIS • DIE HARD 2 "—— DIE HARDER ——" (2-16)
MAAN-VRY: 2.00, 4.15, 6.30, 8.45 nm
SATERDAG: 11.00 vm, 2.00, 4.15, 6.30 en 9.15 nm
BOB HOSKINS • DENZIL WASHINGTON
HEART CONDITION
VOLWASSE AKSIE – POLISIE KOMEDIE (2-18)
MAAN-VRY: 1.45, 4.30, 6.45, 9.30 nm
SATERDAG: 4.30, 6.45, 9.30 nm
SEAN CONNERY • ALEC BALDWIN
THE HUNT FOR RED OCTOBER
GELAAI MET SPANNING!! (Almal)
★ SATERDAG om 10.30 vm EN 2.00 nm ALLEEN ★
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES
VRYDAG: 2.00, 4.15, 6.30, 8.45 nm
SATERDAG: 11.00 vm, 2.00, 4.15, 6.30, 8.45 nm
SEX LIES AND VIDEOTAPE (2-19)

IN-RY ★ SAANS OM 7.30 nm ★
★ R11,00 per Motor, Kombi of Bakkie vir 2 Rolprente ★
Goodwood - Tel 54-4339 – Langs Goodwood Skougrond
DIE HARD 2 (2-16) LOVER BOY (2-14)
Seabreeze - Tel 701-3309 – Pollsmoorweg, TOKAI
I LOVE YOU TO DEATH (2-12) THE FABULOUS BAKER BOYS (2-18)
Skyvue - Tel 903-5130 – Hoofweg, KUILSRIVIER
ROBOCOP 2 (2-16) CASUALTIES OF WAR (2-19)

SK STER-KINEKOR 24 AUGUSTUS – 30 AUGUSTUS
VROEË BESPREKINGS BY COMPUTICKET
NAVRAE (011) 331-9991 – ALMAL WELKOM
ROLPRENTE
LET WEL: ALLE ROLPRENTE VERANDER VRYDAE
PRETORIA COMPUTICKET NAVRAE (012) 322-7460

SENTRAAL

KINE ENTERTAINMENT CENTRE 331-3841/2
Daagliks: 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
BRUCE WILLIS IS TERUG – AKSIE AVONTUUR!
Maan-Don: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
Vry-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
HEART CONDITION (2-18)
ROBOCOP 2 (2-16)
PRETTY WOMAN (2-14)
I LOVE YOU TO DEATH (2-12)
THE HIDDEN (2-16)
LISTEN TO ME (2-14)
INTERNAL AFFAIRS (2-19)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
Daagliks: 5.30, 7.45, 10.00 nm
MADHOUSE (2-12)
Daagliks: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.40 nm
THE HUNT FOR RED OCTOBER (A)
VOLGENDE AANBIEDINGS
31 Aug – JOHNNY HANDSOME (2-18)
31 Aug – VITAL SIGNS (2-16)
ONDERDAK PARKERING BESKIKBAAR BY VOORSTE INGANG NA KINE CENTRE NA 6 NM MAAN-VRY, SAT. HELE DAG

KINE HILLBROW 1-3 725-3134/724-4116
Daagliks: 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
BRUCE WILLIS IS TERUG – AKSIE AVONTUUR!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
ROBOCOP 2 (2-16)
PRETTY WOMAN (2-14)
VOLGENDE AANBIEDING
7 Sept – CADILLAC MAN (2-19)

NOORD

SANDTON CITY 1-9 783-4430/1
Daagliks: 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
BRUCE WILLIS IS TERUG IN DIE SPANNINGVOLLE AKSIE AVONTUUR!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
HEART CONDITION (2-18)
'N LAGWEKKENDE AKSIE KOMEDIE MET BOB HOSKINS EN DENZEL WASHINGTON!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
PRETTY WOMAN (2-14)
RICHARD GERE EN JULIA ROBERTS IN DIE ROMANTIESE KOMEDIE!
I LOVE YOU TO DEATH (2-12)
'N LAGWEKKENDE KOMEDIE MET KEVIN KLINE EN TRACEY ULLMAN!
Daagliks: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.45 nm
THE HUNT FOR RED OCTOBER (A)
MOUNTAINS OF THE MOON (VV2-12)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LISTEN TO ME (2-14)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
Daagliks: 5.30, 8.00, 10.15 nm
ROBOCOP 2 (2-16)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30 nm
THE LITTLE MERMAID (A)
Daagliks: 5.30, 7.45, 10.00 nm
STELLA (2-13)
VOLGENDE AANBIEDINGS
31 Aug – VITAL SIGNS (2-16)
7 Sept – CADILLAC MAN (2-19)
7 Sept – BIRD ON A WIRE (VV2-10)

SK DIE MEKKA VAN GEHALTE FILMS
Pensioenaris konsessies slegs geldig Maan tot Don om 10.00 vm, 12.15 & 2.30 nm by Constantia en The Mall
OPEN 31 AUGUSTUS
GIRL IN A SWING
Gebaseer op die roerende roman deur Richard Adams (Skrywer van "Watership Down")
Binnekort:
ROSALIE GOES SHOPPING
POW WOW HIGHWAY
LA PETITE VOLEUSE
LORD OF THE FLIES

THE MALL ROSEBANK 880-2866/7
Daagliks: 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
JESUS OF MONTREAL (2-18)
(FRANSE DIALOOG – Engelse byskrifte)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15
RIPOUX CONTRE RIPOUX (A)
(FRANSE DIALOOG – Engelse byskrifte)
Daagliks: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.40 nm
MOUNTAINS OF THE MOON (VV2-12)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
THE MAD MONKEY (2-18)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
QUEEN OF HEARTS (A)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
THAT SUMMER OF WHITE ROSES (2-16)
FINALE DAE!

CONSTANTIA ROSEBANK 788-4300
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
REUNION (A)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
RIVER'S EDGE (2-21)
Onderdak parkering beskikbaar by ingang agter Constantia-sentrum

NOORD

CRESTA RANDBURG 476-3802
Daagliks: 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
BRUCE WILLIS IS TERUG – AKSIE AVONTUUR!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
ROBOCOP 2 (2-16)
Sat 25 Aug 10.00, 12.15, 2.30 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30 nm
THE LITTLE MERMAID (A)
Daagliks: 5.15, 8.00, 10.40 nm
THE HUNT FOR RED OCTOBER (A)
VOLGENDE AANBIEDINGS
31 Aug – JOHNNY HANDSOME (2-18)
7 Sept – CADILLAC MAN (2-19)

KINE RANDBURG 1 & 2 787-5446
Daagliks: 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
Woens 29 Aug 10.00 vm
BIG (A)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
PRETTY WOMAN (2-14)
VOLGENDE AANBIEDING
31 Aug – HOËVELD STEREO FILMFEES
ONDERDAK PARKERING BESKIKBAAR

NORTHCLIFF 1 & 2 782-6816
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
HEART CONDITION (2-18)
PRETTY WOMAN (2-14)
VOLGENDE AANBIEDINGS
31 Aug – VITAL SIGNS (2-16)

OOS

EASTGATE 1-6 622-3617/8
Daagliks 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
BRUCE WILLIS IS TERUG IN DIE SPANNINGVOLLE AKSIE AVONTUUR!
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.15 nm
HEART CONDITION (2-18)
'N LAGWEKKENDE AKSIE KOMEDIE MET BOB HOSKINS EN DENZEL WASHINGTON!
ROBOCOP 2 (2-16)
PRETTY WOMAN (2-14)
Maan-Vry: 10.00, 12.15, 2.30 nm
Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
Maan-Vry 5.30, 8.00, 10.15 nm
Sat 8.00, 10.15 nm
LISTEN TO ME (2-14)
Maan-Vry 10.00, 12.15, 2.30 nm
Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30 nm
THE LITTLE MERMAID (A)
Maan-Vry 5.30, 8.00, 10.15 nm
Sat. 8.00, 10.15 nm
I LOVE YOU TO DEATH (2-12)
VOLGENDE AANBIEDINGS
31 Aug – VITAL SIGNS (2-16)
7 Sept – CADILLAC MAN (2-19)

KEMPTON PARK 1 & 2 975-5023
Maan-Don 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00 nm
Vry-Sat 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
BRUCE WILLIS IS TERUG IN DIE SPANNINGVOLLE AKSIE AVONTUUR!
Maan-Don 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 nm
Vry-Sat 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
PRETTY WOMAN (2-14)
VOLGENDE AANBIEDING
31 Aug – JOHNNY HANDSOME (2-18)

CONSTANTIA BENONI 422-3305
Maan-Don 12.15, 2.30, 5.30, 8.00 nm
Vry 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
Sat 9.45 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
BRUCE WILLIS IS TERUG IN DIE SPANNINGVOLLE AKSIE AVONTUUR!
Kindervertoning: Sat 25 Aug 10.00 & 12.15
GLEAMING THE CUBE (A)
ONDERDAK PARKERING BESKIKBAAR BY BENONI PLAZA
VOLGENDE AANBIEDING
7 Sept – CADILLAC MAN (2-19)

PALM SPRINGS 1 & 2 56-3223
Maan-Don 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00 nm
Vry-Sat 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
BRUCE WILLIS IS TERUG IN DIE SPANNINGVOLLE AKSIE AVONTUUR!
Maan-Don 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 nm
Vry-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
PRETTY WOMAN (2-14)
Sat 24 Aug 10.00 & 12.15
THE LITTLE MERMAID (A)
VOLGENDE AANBIEDINGS
31 Aug – VITAL SIGNS (2-16)
7 Sept – BIRD ON A WIRE (VV2-10)

POTCH

KINE POTCHEFSTROOM 930378
Daagliks 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
BRUCE WILLIS IS TERUG IN DIE SPANNINGVOLLE AKSIE AVONTUUR!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
HEART CONDITION (2-18)
PRETTY WOMAN (2-14)
VOLGENDE AANBIEDING
31 Aug – VITAL SIGNS (2-16)

WES

WESTGATE 1-6 764-2530
Daagliks 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
BRUCE WILLIS IS TERUG – AKSIE AVONTUUR!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
HEART CONDITION (2-18)
PRETTY WOMAN (2-14)
ROBOCOP 2 (2-16)
Sat 24 Aug 10.00, 12.15, 2.30 nm
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30 nm
THE LITTLE MERMAID (A)
Daagliks. 5.30, 7.45, 10.00 nm
LISTEN TO ME (2-14)
Daagliks: 10.00, 2.15, 5.15, 8.00, 10.40 nm
THE HUNT FOR RED OCTOBER (A)
VOLGENDE AANBIEDING
31 Aug – VITAL SIGNS (2-16)

KINE FLORA 1 & 2 472-1658
Daagliks 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
BRUCE WILLIS IS TERUG – AKSIE AVONTUUR!
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30 nm
DANNY THE CHAMPION OF THE WORLD (A)
Daagliks 5.15, 8.00, 10.40
THE HUNT FOR RED OCTOBER (A)

CINE HIGHGATE 1-5 474-2013
Kaartjies: Volwassenes R6,50. Skoliere R4,50
Daagliks 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
BRUCE WILLIS IS TERUG – AKSIE AVONTUUR!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
HEART CONDITION (2-18)
ROBOCOP 2 (2-16)
PRETTY WOMAN (2-14)
THE HIDDEN (2-16)
VOLGENDE AANBIEDING
31 Aug – AMERICAN NINJA 4 (2-10)

KINE KRUGERSDORP 665-5330
Daagliks: 10.30, 2.15, 5.15, 7.45, 10.40 nm
THE HUNT FOR RED OCTOBER (A)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
PRETTY WOMAN (2-14)
VOLGENDE AANBIEDING
31 Aug – FAMILY BUSINESS (2-18)

VAAL △

RIVERSQUARE VEREENIGING 016-46928
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
HEART CONDITION (2-18)
Kindervertoning: Sat 25 Aug 10.00 & 12.15
CARE BEARS ADVENTURE IN WONDERLAND (A)
ROBOCOP 2 (2-16)
VOLGENDE AANBIEDING
31 Aug – VITAL SIGNS (2-16)

KINE VANDERBIJLPARK 016-330072
Daagliks 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
BRUCE WILLIS IS TERUG – AKSIE AVONTUUR!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
BLIND FURY (2-14)
VOLGENDE AANBIEDING
7 Sept – BIRD ON A WIRE (VV2-10)

PRETORIA

STERLAND 1-8 341-7568/9
Daagliks: 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
BRUCE WILLIS IS TERUG IN DIE SPANNINGVOLLE AKSIE AVONTUUR!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
ROBOCOP 2 (2-16)
HY IS TERUG OM DIE ONSKULDIGES TE BESKERM! AKSIE & OPWINDING!
THE HIDDEN (2-16)
'N AKSIE-BELAAIDE RILLER MET MICHAEL NOURI!
I LOVE YOU TO DEATH (2-12)
'N LAGWEKKENDE KOMEDIE MET KEVIN KLINE EN TRACEY ULLMAN!
LISTEN TO ME (2-14)
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
Daagliks: 10.30, 2.15, 5.15, 7.45, 10.40 nm
MOUNTAINS OF THE MOON (VV2-12)
VOLGENDE AANBIEDINGS
31 Aug – VITAL SIGNS (2-16)
31 Aug – JOHNNY HANDSOME (2-18)

SUNNYPARK 1-3 44-4069
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
HEART CONDITION (2-18)
'N LAGWEKKENDE AKSIE KOMEDIE MET BOB HOSKINS EN DENZEL WASHINGTON!
PRETTY WOMAN (2-14)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30 nm
THE LITTLE MERMAID (A)
Daagliks: 5.30, 7.45, 10.00 nm
STELLA (2-13)
VOLGENDE AANBIEDING
31 Aug – VITA-FILMTOEKENNINGS FINALISTE

TRANSVALIA 26-8387
FILMFEES
Skakel teater vir besonderhede

VERWOERDBURGSTAD 663-2034
Maan-Don 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00 nm
Vry Sat 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
BRUCE WILLIS IS TERUG IN DIE SPANNINGVOLLE AKSIE AVONTUUR!
Maan-Don: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 nm
Vry-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
PRETTY WOMAN (2-14)
VOLGENDE AANBIEDING
7 Sept – CADILLAC MAN (2-19)

ICE-RINK 44-5253
PUBLIEK SKAATS
MAANDAE – SATERDAE
1ste Sessie: 10.00-12.30 nm
2de Sessie: 2.00-5.00 nm
3de Sessie: 7.30-10.30 nm
Son. 2.00-5.00 nm–7.30-10.30 nm

Sun City Teaters 014651-21174
WORD TANS VERTOON: OOP 7 DAE PER WEEK
CINE 3
JOHNNY HANDSOME (2-18)
AND GOD CREATED WOMAN (2-18)
ROBOCOP 2 (2-16)
CINE 1
SPLINTERNUWE VRYSTELLINGS
BLUE ANGEL CAFE (Volwasse)
A LUSTFUL MIND (Volwasse)
CINE 2
THE MISTRESS (Volwasse)
SCREW LOOSE (Volwasse)

SK STER-KINEKOR 24 Aug – 30 Aug INRYE
GROOT VERMAAK VIR DIE FAMILIE BY DIE VOLGENDE INRYE
Speedy's • Atlas
Brakpan • Krugersdorp
5-Star • Meiringspark

TOP STAR (STAD) 412-1843/493-5877
BRUCE WILLIS... DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
PLUS... KICKBOXER (2-14)

VELSKOEN (RANDBURG) 412-1843/793-2812
BRUCE WILLIS... DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
THE PACKAGE (2-14)
31 Aug: FAMILY BUSINESS

ATLAS (BRENTWOOD PARK) 816-1444/973-1017
THE HUNT FOR RED OCTOBER (A)
ALWAYS (A)
31 Aug: DIE HARD 2

STADIUM (MALVERN) 816-1444/615-1131
PRETTY WOMAN (2-14)
BLAZE (2-18)
31 Aug: AMERICAN NINJA 4

5-STAR (HONEYDEW) 412-1843/794-1385
AKSIE! OPWINDING! AVONTUUR!
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)
31 Aug: PRETTY WOMAN

KEMPTON PARK 816-1444/976-4905
IN DIE TRADISIE VAN 'FATAL ATTRACTION'! MET KEVIN COSTNER & ANTHONY QUINN!
REVENGE (2-18)
SIEGE AT FIREBASE GLORIA (2-18)
31 Aug: PRETTY WOMAN

GERMISTON 816-1444/902-1607/8
AKSIE! AKSIE! AKSIE!
ROBOCOP 2 (2-16)
BEST OF THE BEST (VV2-8)
31 Aug: PRETTY WOMAN

VEREENIGING 12-3211
SUPER AKSIE-BELAAIDE AVONTUUR!
ROBOCOP 2 (2-16)
LOCK UP (2-18)
31 Aug: HUNT FOR RED OCTOBER

STERLIG (ROODEPOORT) 412-1843/764-2468
PRETTY WOMAN (2-14)
JOE VS THE VOLCANO (A)

BRAKPAN 816-1444/915-3907
SUPER KOMEDIE MET KIRSTIE ALLEY EN JOHN LARROQUETTE!
MADHOUSE (2-12)
I LOVE YOU TO DEATH (2-12)
31 Aug: PRETTY WOMAN

SPEEDYS (SOUTH HILLS) 816-1444/613-4129
SUPER KOMEDIE MET KIRSTIE ALLEY EN JOHN LARROQUETTE!
MADHOUSE (2-12)
I LOVE YOU TO DEATH (2-12)
31 Aug: ROBOCOP 2

MEIRINGSPARK (KLERKSDORP) (018) 91060
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (A)
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
31 Aug: THE LITTLE MERMAID

HILLFOX (FLORIDA) 412-1843/679-1212
'N GROOT AKSIE DUBBEL VERTONING!
ROBOCOP 2 (2-16)
LOCK UP (2-18)
31 Aug: BACK TO THE FUTURE 3

SPRINGBOK (SPRINGS) 816-1444/813-4138
PRETTY WOMAN (2-14)
JOE VS THE VOLCANO (A)

PANORAMA (MONDEOR) 412-1843/682-3411
AKSIE DRAMA MET ROY SCHEIDER!
THE FOURTH WAR (2-10)
SET THE NIGHT ON FIRE (A)
31 Aug: BACK TO THE FUTURE 3

KINANDER (EVANDER) 24117
DIE AKSIE FILM WAT U NIE MOET MISLOOP NIE!
BLIND FURY (2-14)
LISTEN TO ME (2-14)
31 Aug: BACK TO THE FUTURE 3

KRUGERSDORP 953-1959
STEPHEN SPIELBERG SE...
BACK TO THE FUTURE 3 (A)
THE LAND BEFORE TIME (A)
31 Aug: REVENGE/RENEGADES

NIGEL 816-1444/739-6616
IN DIE TRADISIE VAN "FATAL ATTRACTION"!
REVENGE (2-18)
PLUS DIE SUPER DANSFILM!
SET THE WORLD ON FIRE (A)
31 Aug: ROBOCOP 2

SK STER-KINEKOR PRETORIA INRYE
Skakel asb. Ster-Kinekor Navrae 44-5253 vir besonderhede

LYNNWOOD 87-1633
RICHARD GERE EN JULIA ROBERTS IN DIE TREFFER ROMANTIESE KOMEDIE!
PRETTY WOMAN (2-14)
TANGO & CASH (2-15)

SWARTKOPS 374-4902
AKSIE EN OPWINDING! MET PETER WELLER EN NANCY ALLEN!
ROBOCOP 2 (2-16)
BLIND FURY (2-14)

WONDERBOOM 57-1108
BRUCE WILLIS... DIE HARD 2 – DIE HARDER (2-16)
OPEN FIRE (A)

UITSPAN 7-2515
SEAN CONNERY EN ALEC BALDWIN IN DIE SPANNINGVOLLE AKSIE DRAMA!
THE HUNT FOR RED OCTOBER (A)
ALWAYS (A)

JAKARANDA 54-9115 9
WALT DISNEY SE NUUTSTE TREFFER AVONTUUR STROKIESPRENT!
THE LITTLE MERMAID (A)
HONEY, I SHRUNK THE KIDS (A)

WITBANK 01351-81064
'N OPWINDENDE AKSIE-BELAAIDE DUBBEL!
THE PACKAGE (2-14)
MAD MISSION 1 (A)

RUSTENBURG 01421-29358
PETER WELLER IN DIE AKSIE-BELAAIDE DRAMA! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!
ROBOCOP 2 (2-16)
ROOFTOPS (2-15)

ONAFHANKLIKE ROLPRENTTEATERS

KAAPSTAD

LABIA - Oranjestraat 68:

Vandag:
Screen 1:
3.45 The War of the Roses
6.00 Have You Seen Drum Lately?
7.45 Chouans!
10.15 One Deadly Summer

Screen 2:
4.00 Dad
6.15 La Lectrice
8.15 Eat a Bowl of Tea
10.15 Too Beautiful For You

Saterdag:
Screen 1:
10.15 en 1.45 Dad
4.00 Have You Seen Drum Lately?
5.30 Chouans!
8.00 One Deadly Summer
10.30 The War of the Roses

Screen 2:
2.00 The War of the Roses
4.15 One Deadly Summer
6.30 Too Beautiful for You
8.15 Eat a Bowl of Tea
10.15 La Lectrice

Tel: (021) 24-5927.

SA NASIONALE KUNSMUSEUM - Goewermentslaan, Tuine:

Dinsdag: The Long Search (deel 2) A Question of Balance

Donderdag: The Long Search (deel 12) West Meets East

Tel: (021) 45-1628.

JOHANNESBURG

MINI CINE - Pretoriastraat 49, Hillbrow:

Die naweek: 3, 6 en 9nm: BAGDAD CAFE
Volgende week: ROBOCOP en MANCHURIAN CANDIDATE

Tel: (011) 642-8915

THE WAR OF THE ROSES draai môre 2-uur by die Labia in Kaapstad. Kathleen Turner (links) en Marianne Sagebrecht (BAGDAD CAFé draai terloops dié naweek by die Mini-Cine in Johannesburg) in 'n toneel uit Dom DeLuise se swart komedie.

DIÉ WEEK SE TV

VRYDAG 24 AUGUSTUS

TV1
5.15 Larry King Live
6.00 Goeie Môre SA
2.30 Rags to Riches
3.30 The Racoons
4.00 Bible Story
4.05 Santa Barbara
4.30 Peanuts
5.00 Grapevine
5.15 Fast Forward
5.45 News
6.00 TopSport
7.00 Star Trek
8.00 Nuus
8.45 Police File
9.00 Nagloper
11.00 Herfsliefde
12.35 Oordenking

TV2
5.57 Dramareeks
6.27 Epilogue
6.30 In depth programme
7.00 News
7.31 Imalini
8.15 Video Juke Box
8.45 News

TV3
5.57 Dramareeks
6.27 Epilogue
6.30 News
7.00 In depth programme
7.16 Imalini
8.01 Video Juke Box
8.45 News

TV4
5.00 TopSport
9.04 Winter Kill
10.45 Over the Hillbillies
11.41 MASH

M-NET
10.30 No Man's Land
3.00 Hallo Spencer
3.30 The Smurfs
3.50 Robocop
4.15 Inspector Gadget
4.40 The Flintstone Kids
5.00 Hot Hits
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 Sport
Intekenare
7.00 The Golden Child
8.35 60 Minutes
9.00 Raw Deal
10.45 60 Minutes
11.00 The Black Stallion
1.00 Warning Sign

SATERDAG 25

TV1
5.57 Oggendboodskap
6.00 Opvoedkundige TV
6.30 Agriforum
7.00 Goeie Môre SA
9.00 Opvoedkundige TV
11.00 Oskapades
11.10 Die Robinsons
11.35 Oorlewing
12.00 TopSport
6.00 Nuus
6.15 Kompas
6.20 Boeremusiek-kompetisie
7.00 Die waaghals
8.00 News
8.35 LA Law
9.30 The Go-Between - kyk onder hoogtepunte
11.30 The Forum Presents
12.10 Epilogue

TV2
11.00 Educational Rendezvous
3.10 TopSport
6.30 Epilogue
6.45 News
7.00 Verskeidenheids-program
8.00 Top 20

TV3
11.00 Educational Rendezvous
3.00 TopSport
6.27 Epilogue
6.30 Nuus
6.45 In depth programme
7.00 Verskeidenheids-program
8.00 Top 20

TV4
6.02 Mr Belvedere
9.03 Kupid
9.51 Benson
10.18 Our House
11.10 Horror Trilogy
11.35 TopSport

M-NET
7.00 K-TV
11.00 Eureka Stockade
2.30 Motorsport
4.00 Sokker
Oop Tyd
6.00 Diamonds
Intekenare
7.00 Just Between Friends
8.45 Face to Face
9.00 Unnatural Causes
10.40 Billy Ocean in London
11.40 The Other Side of Midnight
2.20 The Shootist

SONDAG 26

TV1
12.30 Joy of Music
1.00 Tao Tao
1.30 ZET!
1.40 The Gummi Bears
2.05 Walt Disney-fliek
2.50 Die Waltons
3.45 Collage
4.45 Beyond 2000
5.45 Kruis en Kroniek
6.25 Skat in kleipotte
6.40 Met Woord en lied
7.00 50/50
8.00 Nuus
9.00 Bill on his Own - kyk onder hoogtepunte
10.35 A Look at the Book

TV2
1.00 TopSport
5.57 Metros of the World
6.30 In depth programme
7.45 Nuus
7.01 Imibono
7.21 Unqambothi
7.50 Masekhane

TV3
12.00 TopSport
5.57 Terasse
6.30 News
6.45 In depth programme
7.01 Imahlasedi a Tumelo
7.50 Ho Lla Noto
8.40 La Reng

TV4
10.00 Impressions
12.00 TopSport
9.04 Confidential Agent
11.02 Muzik a la Carte
11.30 TopSport

M-NET
7.00 Indiese programme
10.30 Portugese programme
Intekenare
1.30 Sylvanian Families
2.00 Mac and Mutley
2.30 Superbook
3.00 The Jewel of the Nile
4.45 Motorsport
5.15 Golf
Oop Tyd
6.00 Beauty and the Beast
Intekenare
7.00 Carte Blanche
8.00 Wild World of Animals
8.30 Witness - kyk onder hoogtepunte
10.25 Tennis

MAANDAG 27

TV1
6.00 Goeie Môre SA
2.30 Teleschool
4.05 Santa Barbara
4.30 Just the Ten of Us
5.00 Innovations
5.15 Bionic Six
5.45 News
6.00 Antenna
7.00 Major Dad
7.30 Origins
8.00 Nuus
9.00 TopSport
10.00 Beste Professor
10.55 Oordenking

TV2
4.13 Opvoedkundige programme
4.25 Disneyland
5.58 Hello Kitty's
6.27 Epilogue
6.30 In depth programme
7.00 News
7.31 Police File
8.00 Velaphi
8.30 Ziyaduma

TV3
4.13 Opvoedkundige programme
4.25 Disneyland
5.58 Dikolong
6.27 Epilogue
6.30 News
7.00 In depth programme
7.31 Police File
8.00 After 8
8.30 Sediba Sa Moya

TV4
5.00 Capitol
5.30 The Bold and the Beautiful
9.03 Family Ties
9.30 Wiseguy
10.27 Unsolved Mysteries
11.20 Rock 'n Roll Palace

M-NET
10.30 The Black Stallion
3.00 Hallo Spencer
3.25 The Smurfs
3.50 Diplodo
4.15 Inspector Gadget
4.40 Heathcliff
5.10 Teenage Mutant Hero Turtles
5.35 Camp Candy
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 Perfect Strangers
Intekenare
7.00 Submarine X-1
8.30 Tennis
11.00 The Best Little Whorehouse in Texas

DINSDAG 28

TV1
6.00 Goeie Môre SA
2.30 Teleskool
3.30 Oscar
3.45 Wielie Walie
4.00 Rustelose jare
5.00 As die eeu draai
5.15 Super-Snuiters
5.45 Nuus
6.00 Kompas
6.05 Antenne
7.00 Orkney snork nie
7.30 Mense van 'n ver dorp
8.00 News
9.00 Dallas
10.00 The Golden Girls
10.30 No Jacket Required
11.00 TopSport
12.00 Evening Prayer

TV2
4.13 Featherfoot Farm
4.25 Countries
4.46 Dealing with Dogs
5.58 Centurions
6.27 Epilogue
6.30 In depth programme
7.31 Tydskrifprogram

TV3
4.13 Featherfoot Farm
4.25 Countries
4.45 Dealing with Dogs
5.58 Thakaneng
6.27 Epilogue
6.30 News
7.00 In depth programme
7.31 Musiek

TV4
5.00 Capitol
5.30 The Bold and the Beautiful
9.04 Right of the People
10.43 My Two Dads
11.09 Paradise

M-NET
6.30 Tennis
10.30 Hope and Glory
12.20 Newsnight
3.00 Hallo Spencer
3.25 The Smurfs
3.50 Diplodo
4.15 Inspector Gadget
4.40 Heathcliff
5.10 Teenage Muntant Hero Turtles
5.35 Slimer
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 The Hogan Family
Intekenare
7.00 Best Friends
8.45 Tennis
11.00 Raw Deal

WOENSDAG 29

TV1
6.00 Goeie Môre SA
2.30 Teleschool
3.30 The Adventures of Teddy Ruxpin
4.00 Bible Story
4.05 Santa Barbara
4.30 Growing Pains
5.00 Innovations
5.15 ZAPMAG
5.45 News
6.00 Antenna
7.00 Space Experience
7.30 The Ropers
8.00 Nuus
9.05 Die Guldenburgs
10.00 Alfred Hitchcock bied aan...
10.30 Krumau Egon Schiele se "Dooie Stad" - kyk onder hoogtepunte
11.15 Oordenking

TV2
4.13 Featherfoot Farm
4.25 Training and development
5.58 Jeugdrama
6.27 Epilogue
6.30 In depth programme
7.00 News
7.26 Bathathe

TV3
4.13 Featherfoot Farm
4.25 Training and Development
5.58 G I Joe
6.27 Epilogue
6.30 News
7.00 In depth programme
7.26 Crossbow

TV4
5.00 Capitol
5.30 The Bold and the Beautiful
9.04 Something's Out There
9.58 Night Court
10.26 Die Luiperd

M-NET
6.30 Tennis
10.30 The Shootist
12.10 60 Minutes
3.00 Hallo Spencer
3.25 The Smurfs
3.50 Diplodo
4.15 Inspector Gadget
4.40 Heathcliff
5.10 Teenage Mutant Hero Turtles
5.35 Camp Candy
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 Doctor Doctor
Intekenare
7.00 Revenge of the Nerds
8.35 Tennis
11.00 Just Between Friends

DONDERDAG 30

TV1
6.00 Goeie Môre SA
2.30 Teleskool
3.30 Wysheid van die kabouters
4.00 Rustelose jare
5.00 Wetenskap in werking
5.15 Tekkies
5.45 Nuus
6.00 Kompas
6.05 Antenne
7.00 Veldslag
8.00 News
9.00 War and Remembrance
9.50 City
10.30 Diagonal Street
11.00 Strindberg: A Life
12.00 Face to Face

TV2
4.13 Featherfoot Farm
4.25 AIT
4.42 Stepping into Rhythm
5.58 Tydskrifprogram
6.27 Epilogue
6.30 In depth programme
7.00 News
7.31 526
8.00 Crossbow
8.30 Jazz

TV3
4.13 Featherfoot Farm
4.25 AIT
4.42 Stepping into Rhythm
5.58 Kickers
6.27 Epilogue
6.30 News
7.00 In depth programme
7.31 Pick-a-Box
8.00 Nong Seakaladi
8.30 Jazz

TV4
5.00 Capitol
5.30 The Bold and the Beautiful
9.04 Something is Out There
10.01 Movie Focus
10.29 The Nutt House
10.56 T.J. Hooker

M-NET
6.30 Tennis
10.30 The Other Side of Midnight
3.00 Hallo Spencer
3.25 The Smurfs
3.50 Robocop
4.15 Inspector Gadget
4.40 Heathcliff
5.10 Teenage Mutant Hero Turtles
5.35 Captain M
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 The Wonder Years
Intekenare
7.00 Revue Plus
8.00 The Dave Thomas Show
8.30 Evita's Indaba
9.00 Tennis
11.00 Unnatural Causes

Tussenganger van die liefde

HULDE word gebring aan die kunstenaar Egon Schiele se lewe en werk in die program KRUMAU EGON SCHIELE SE "DOOIE PAD" wat Woensdagaand op TV1 gesien kan word. 'n Ander onbekende skilder wat dieselfde tyd as Schiele in die stad Krumau werksaam was, word ook behandel.

Op EVITA'S INDABA wat Donderdagaand op M-Net wys, vertel marathonman Bruce Fordyce en oud-politikus Frederik van Zyl Slabbert wat hulle van alles in die lewe en ander simpel goed dink.

Goldie Hawn en Burt Reynolds is twee draaiboekskrywers in BEST FRIENDS wat Dinsdagaand op M-Net wys. Hulle besluit dat dit nodig is om te trou - wat natuurlik 'n fout is - maar wie kon nog ooit twee liefies oortuig van wat werklik die beste vir hulle is. Ook met Keenan Wynn.

'n Fliek wat beslis die moeite werd is om voor by die huis te bly is WITNESS met Harrison Ford in die rol van 'n geharde polisieman wat 'n agt-jarige seun - wat die ooggetuie van 'n moord was - moet beskerm. Die film wys Sondagaand op M-Net.

BILL ON HIS OWN wys Sondagaand op TV1 en fokus op die lewe van 'n verstandelik gestremde middeljarige man wat met behulp van ondersteuning, liefde en aanvaarding van ander suksesvol in die samelewing aanpas. Die film is die opvolg op die film "Bill" met Mickey Rooney in die hoofrol.

Die tweedelige minireeks EUREKA STOCKADE wys Saterdagmiddag op M-Net. Die 1854 rebellie van Australiese mynwerkers word uitgebeeld. Wanneer die goewerneur 'n ongenaakbare nuwe lisensiewet instel, tel die mynwerkers vir die eerste en enigste keer in die land se geskiedenis wapens op om vir hulle sowel as hul nageslag se regte te veg. Met Bryan Brown, Bill Hunter en Carol Burns.

Alan Bates en Julie Christie kan Saterdagaand in die fliek THE GO-BETWEEN sien word. Die romantiese drama is oor 'n 12-jarige seun wat deur twee 'beminde' gebruik word om vir mekaar briewe aan te dra. Ook met Dominic Guard.

Gidse saamgestel deur DEBBIE AMOS

JOHAN BRUWER RESENSEER 'JONG KUNSTENAARS - B3